

การศึกษารูปแบบการเลี้ยงและวิธีการตลาดแพะเนื้อ
กรณีศึกษาจังหวัดสุราษฎร์ธานี

**Evaluation of Meat Goat Raising System and Marketing Channel
: A Case Study in Surat Thani Province**

สุธา โอมณี

Sutha Omanee

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการเกษตร
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

**A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree of
Master of Science in Agricultural Science and Technology
Prince of Songkla University**

2560

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

การศึกษารูปแบบการเลี้ยงและวิธีการตลาดแพะเนื้อ
กรณีศึกษาจังหวัดสุราษฎร์ธานี

**Evaluation of Meat Goat Raising System and Marketing Channel
: A Case Study in Surat Thani Province**

สุธา โอมณี

Sutha Omanee

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการเกษตร
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

**A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree of
Master of Science in Agricultural Science and Technology
Prince of Songkla University**

2560

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ชื่อวิทยานิพนธ์ การศึกษารูปแบบการเลี้ยงและวิธีการตลาดแพะเนื้อ
กรณีศึกษาจังหวัดสุราษฎร์ธานี
ผู้เขียน นายสุธา โอมณี
สาขาวิชา วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการเกษตร

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก	คณะกรรมการสอบ
..... (ดร.บดี คำสีเขียว)ประธานกรรมการ (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เจษฎา รัตนวุฒิ)
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วมกรรมการ (ดร.บดี คำสีเขียว)
..... (รองศาสตราจารย์ ดร.โอภาส พิมพา)กรรมการ (รองศาสตราจารย์ ดร.โอภาส พิมพา)
..... (ดร. อุมพร แพทยศาสตร์)กรรมการ (ดร. อุมพร แพทยศาสตร์)
 กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ (รองศาสตราจารย์ ดร.ปราโมทย์ แพงคำ)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ อนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วน
หนึ่งของการศึกษา ตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาศาสตร์และ
เทคโนโลยีการเกษตร

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร.ธีระพล ศรีชนะ)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ขอรับรองว่า ผลงานวิจัยนี้มาจากการศึกษาวิจัยของนักศึกษาเอง และได้แสดงความขอบคุณบุคคลที่มีส่วนช่วยเหลือแล้ว

ลงชื่อ

(ดร.บดี คำสีเขียว)

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

ลงชื่อ.....

(นายสุธา โอมณี)

นักศึกษา

(4)

ข้าพเจ้าขอรับรองว่า ผลงานวิจัยนี้ไม่เคยเป็นส่วนหนึ่งในการอนุมัติปริญญาในระดับใดมาก่อน และ
ไม่ได้ถูกใช้ในการยื่นขออนุมัติปริญญาในขณะนี้

ลงชื่อ.....

(นายสุธา โอมณี)

นักศึกษา

ชื่อวิทยานิพนธ์	การศึกษารูปแบบการเลี้ยงและวิธีการตลาดแพะเนื้อ กรณีศึกษาจังหวัดสุราษฎร์ธานี
ผู้เขียน	นายสุธา โอมณี
สาขาวิชา	วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการเกษตร
ปีการศึกษา	2559

บทคัดย่อ

การศึกษาในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) รูปแบบการเลี้ยง การจัดการฟาร์มและระบบการตลาดของแพะเนื้อของเกษตรกรในจังหวัด สุราษฎร์ธานี และ (2) แนวทางการพัฒนาระบบการเลี้ยงและการตลาดแพะเนื้อในจังหวัดสุราษฎร์ธานี การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย โดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบลูกโซ่ กลุ่มประชากรตัวอย่าง มีจำนวน 69 ราย ข้อมูลของเกษตรกรผู้เลี้ยงแพะประกอบไปด้วยข้อมูลทั่วไปของผู้เลี้ยง สภาพการเลี้ยง การผลิต การตลาดและการจัดจำหน่าย ปัญหาและอุปสรรคในการเลี้ยงและข้อเสนอแนะในการเลี้ยงแพะ ข้อมูลที่ได้จะนำไปวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ต้นทุนการผลิต โดยแจกแจงในรูปของตาราง กราฟ รูปภาพ แผนภูมิ เป็นต้น จากการศึกษาพบว่า ประชากรแพะในจังหวัดสุราษฎร์ธานี มีทั้งหมด 5,615 ตัว แบ่งเป็นแพะเนื้อจำนวน 5,425 ตัว และแพะนมจำนวน 190 ตัว มีเกษตรกรจำนวน 303 ราย เป็นเกษตรกรที่เลี้ยงแพะเนื้อจำนวน 289 ราย ปริมาณแพะที่เกษตรกรเลี้ยงเฉลี่ยต่อฟาร์มเท่ากับ 19.00 ตัว เมื่อแยกตามอำเภอพบว่า อำเภอที่มีประชากรแพะมากที่สุดคือ คือ อำเภอไชยา 725 ตัว อำเภอคีรีรัฐนิคม 663 ตัว และอำเภอกาญจนดิษฐ์ 622 ตัว ตามลำดับ ผู้เลี้ยงแพะส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 47.70 ปี ส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ ประกอบอาชีพทำสวนปาล์ม น้ำมันและสวนยางเป็นหลัก ทำการเลี้ยงแพะเป็นอาชีพเสริม เกษตรกรมีประสบการณ์การเลี้ยงแพะอยู่ระหว่าง 1-3 ปี ใช้แรงงานในครอบครัวเป็นหลัก

วัตถุประสงค์หลักในการเลี้ยงแพะเพื่อจัดจำหน่าย สำหรับพันธุ์แพะที่เลี้ยงส่วนใหญ่เป็นพันธุ์แพะเนื้อลูกผสม วิธีการเลี้ยงแพะในแต่ละขนาดฟาร์มจะมีความแตกต่างกันขึ้นกับหลายปัจจัย ฟาร์มขนาดเล็ก ใช้วิธีการเลี้ยงแบบแบบกึ่งขังกึ่งปล่อยมากที่สุด เกษตรกรให้แพะอาศัยอยู่ในโรงเรือนตอนกลางคืนและปล่อยแพะให้ออกหากินภายในสวนยางพารา สวนปาล์ม น้ำมันหรือสวนผลไม้ในเวลากลางวัน ส่วนฟาร์มขนาดกลางและฟาร์มขนาดใหญ่ ใช้วิธีการเลี้ยงแพะแบบขังคอกตลอดเวลาที่สุด เกษตรกรใช้วิธีการผสมพันธุ์แบบใช้พ่อพันธุ์คุมฝูง เกษตรกรมีการ

รวมกลุ่มหรือเป็นสมาชิกของกลุ่มใดกลุ่มและมีการจัดตั้งชมรมผู้เลี้ยงแพะ แหล่งอาหารหยาบหลักที่เกษตรกรใช้คือทางปาล์มน้ำมันมากที่สุด รองลงมาคือกระถิน เนื่องจากเป็นพืชอาหารที่หาได้ในท้องถิ่น โดยฟาร์มขนาดเล็กใช้กระถินและทางปาล์มน้ำมันสดเป็นแหล่งอาหารหยาบมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 65.52 ฟาร์มขนาดกลางใช้ทางปาล์มน้ำมันสดเป็นแหล่งอาหารหยาบมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 48.39 และฟาร์มขนาดใหญ่ใช้กระถินและทางปาล์มน้ำมันสดมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 55.56 เกษตรกรส่วนใหญ่มีแหล่งอาหารหยาบเพียงพอเพื่อใช้เลี้ยงแพะตลอดทั้งปี เกษตรกรไม่มีการทำอาหารหมักเพื่อใช้ในฟาร์ม ร้อยละ 62.32 มีการให้อาหารข้นอย่างสม่ำเสมอแก่แพะ กากเมล็ดปาล์มและผิวถั่วเหลืองเป็นแหล่งอาหารข้นที่นิยมใช้มากที่สุด เกษตรกรมีการนำเอาผลพลอยได้ อย่างอื่น เช่น ขี้เค้กปาล์มหรือกากตะกอนปาล์มน้ำมัน คิดเป็นร้อยละ 66.54 เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่มีความรู้ด้านความต้องการโภชนะของแพะ การให้อาหารแพะตามความสามารถในการหาอาหารมาให้ เกษตรกรมีโรงเรือนที่ใช้เลี้ยงแพะแตกต่างกัน ดังนี้ (ก) โรงเรือนทั่วไป เป็นโรงเรือนที่ยกพื้นสูงจากพื้นดิน ภายในโรงเรือนมีการแบ่งพื้นที่เป็นคอกเล็กๆ หรือ คิดเป็นร้อยละ 39.13 (ข) โรงเรือนขนาดเล็ก เป็นโรงเรือนที่ยกสูงจากพื้นดินบริเวณด้านล่าง โรงเรือนมีรั้วกัน โดยรอบคิดเป็นร้อยละ 29.00 (ค) โรงเรือนขนาดเล็กอย่างง่าย คิดเป็นร้อยละ 21.73 เกษตรกรมีการดูแลสุขภาพแพะอย่างสม่ำเสมอคิดเป็นร้อยละ 98.86 มีการทำวัคซีนให้แก่แพะคิดเป็นร้อยละ 59.68 มีการเสริมแร่ธาตุหรือวิตามินให้แก่แพะคิดเป็นร้อยละ 95.16 ถ่ายพยาธิสม่ำเสมอ คิดเป็นร้อยละ 77.42

แหล่งที่จำหน่ายแพะเนื้อเกษตรกรสามารถแบ่งได้ออกเป็น 3 แหล่ง คือ (ก) ภายในจังหวัด โดยจำหน่ายแพะให้กับผู้บริโภครหรือพ่อค้าคนกลาง (ข) ภายในจังหวัดและแหล่งต่างจังหวัด และ (ค) แหล่งต่างจังหวัด โดยเกษตรกรส่วนใหญ่จำหน่ายแพะภายในจังหวัด ให้กับเพื่อนเกษตรกรเพื่อไปเลี้ยงต่อและจำหน่ายให้กับผู้บริโภคโดยตรง การจำหน่ายใช้วิธีการชั่งน้ำหนัก ราคาแพะในช่วงของการศึกษาอยู่ในช่วง 70 –120 บาทต่อกิโลกรัม ปัญหาอุปสรรคในการประกอบอาชีพการเลี้ยงแพะเนื้อ ที่พบมากที่สุด คือ ด้านการตลาด เกษตรกรผู้เลี้ยงแพะส่วนใหญ่ที่ไม่ทราบแหล่งจำหน่ายแพะที่แน่นอน คิดเป็นร้อยละ 95.65 รองลงมาคือด้านสุขภาพของแพะ โรคและพยาธิทำให้มีการสูญเสียแพะในฟาร์มเนื่องจากเกษตรกรยังไม่เข้าใจถึงวิธีการดูแลรักษา

จุดแข็ง : เกษตรกรใช้แรงงานในครัวเรือนในการจัดการฟาร์มแพะ ใช้พืชอาหารที่หาได้ในท้องถิ่น รวมถึงผลพลอยได้ทางการเกษตรมาใช้เลี้ยงแพะ เป็นการลดต้นทุนในการผลิต การเลี้ยงแพะเป็นเหมือนการออมทรัพย์ของเกษตรกร จังหวัดสุราษฎร์ธานีมีความเหมาะสมในการเลี้ยงแพะ มีแหล่งอาหารและอยู่ใกล้เคียงกับแหล่งจำหน่ายคือจังหวัดกระบี่และจังหวัดภูเก็ต ที่มีการบริโภคเนื้อแพะมากนอกจากนั้นมูลแพะสามารถนำไปใช้เป็นปุ๋ยได้ จุดอ่อน : เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นผู้เลี้ยงที่ไม่มีประสบการณ์ในการเลี้ยงแพะ ขาดทักษะด้านการจัดการฟาร์มที่ดี เป็นเกษตรกร

รายย่อย ทำให้ไม่มีอำนาจในการต่อรองกับพ่อค้า นอกจากนี้การบริโภคเนื้อแพะในพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานียังมีน้อย โอกาส : ความต้องการแพะมีชีวิตและเนื้อแพะจากเพิ่มมากขึ้น ภาครัฐมีการส่งเสริมให้เกษตรกรเลี้ยงแพะมากขึ้น อุปสรรค: สภาพแวดล้อมของภาคใต้ค่อนข้างร้อนชื้น จึงส่งผลต่อสุขภาพทำให้แพะป่วยได้ง่าย การระบาดของโรคในแพะที่นำเข้ามาจากต่างจังหวัด ผู้บริโภคมีค่านิยมและความเชื่อที่ไม่บริโภคเนื้อแพะ

ข้อเสนอแนะในเชิงนโยบาย : ควรมีการพัฒนาการเลี้ยงแพะให้เป็นระบบแบบมืออาชีพ มีการวางแผนและการปฏิบัติในการผลิตทั้งระยะสั้นและระยะยาว เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภค และมีผลผลิตออกจำหน่ายตลอดทั้งปี ควรคำนวณปริมาณการเลี้ยงที่เหมาะสม ภายใต้ศักยภาพของเกษตรกรแต่ละราย ควรมีการจัดทำบัญชีฟาร์ม ควรหาต้นทุนและผลตอบแทนเพื่อจะได้ทราบผลประกอบการจากการเลี้ยงแพะ ควรส่งเสริมการวิจัยตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำและปลายน้ำ โดยในส่วนต้นน้ำควรทำการวิจัยด้านการเลี้ยงแพะให้มีคุณภาพ ลดต้นทุนการผลิตและเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการฟาร์ม ในส่วนกลางน้ำควรทำการวิจัยเกี่ยวกับกระบวนการผลิตผลิตภัณฑ์จากแพะ การแปรรูปให้หลากหลายรูปแบบมากขึ้น ในส่วนปลายน้ำควรทำการวิจัยวิธีการตลาดของแพะ รวมไปถึงห่วงโซ่ที่เกี่ยวข้องต่างๆ อีกทั้งควรทำการวิจัยพฤติกรรมผู้บริโภค เพื่อให้ทราบถึงความต้องการรูปแบบของผลิตภัณฑ์แพะและราคาเพื่อนำไปปรับปรุงให้เหมาะสมตามความต้องการ

ข้อเสนอแนะในเชิงปฏิบัติ: ควรศึกษาเชิงลึกถึงเกษตรกรที่เลี้ยงแพะเนื้อที่ประสบความสำเร็จ เพื่อถอดบทเรียนและนำไปใช้เป็นแนวทางให้แก่เกษตรกรรายอื่นๆ ต่อไป ควรส่งเสริมให้เกษตรกรผู้เลี้ยงแพะมีความรู้ในด้านการใช้แหล่งอาหารในท้องถิ่นที่มีความหลากหลายเพื่อนำมาใช้และการผลิตอาหารทางเล็กลำเองภายในฟาร์ม ส่งเสริมให้เกษตรกรมีการรวมกลุ่มกันเลี้ยงเพื่อช่วยเหลือในด้านต่างๆ ตั้งแต่ การผลิต การจัดการจนถึงการจัดจำหน่าย การมีส่วนร่วมของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยน ความรู้และประสบการณ์ เพื่อให้เกิดการเลี้ยงแพะที่มั่นคงและยั่งยืนต่อไป

Thesis title	Evaluation of Meat Goat Raising System and Marketing Channel : A Case Study in Surat Thani Province
Author	Mr. Sutha Omanee
Major program	Agricultural Science and Technology
Academic year	2016

ABSTRACT

The objectives of this study were to examine (i) the meat goat raising pattern, farm management and marketing channel of the goat farmers in Surat Thani province and (ii) propose appropriate guideline for meat goat raising system and marketing channel in Surat Thani province. The survey research was used questionnaire as the main tool using the snow ball sampling technique. The questionnaires used were general information, raising situation, production, marketing, problems and obstacles in goat raising and suggestions of the farmers. Data were subjected to descriptive statistical analysis including percentages, means, production cost by enumerated in the form of tables, graphs, figures, and diagrams. The results showed that number of goats in Surat Thani was 5,615 heads, accounted for meat goat and milking goats at 5,425 and 190 heads, respectively. An average numbers of goat per farm was 19.00 heads. As categorized by district, the result indicated that Amphor Chaiya was the highest amount of goats followed by Kiriratnikom and Kanchanadith, respectively, for 725, 663 and 622 heads. Most of the goat farmers were Buddhism male and average age of 47.7 years old. Large scale of the goat farmer occupations were the owners of oil palm and rubber plantations with raising goats as extra career enhancement. The goat farmers had averaged experience for 1-3 years in their career. Family members were used as main labor in the farm.

The main purpose of their goats raising was for marketing. Most of the observed breeds were cross bred meat goats. Each farm had its own way of taking care of animal depend on many factors. Small size farm always treated their animals in semi detained system by kept in

pen in the night and let animals grazing to the oil palm or rubber plantations during the day. Most of the medium size farm often housed the animals. Goat mating system in the surveyed areas were herd-buck-control system. Goat farmers gathered themselves or either involved in some goat group organization. And Surat Thani goat club is found as similar to those other goat clubs in southern Thailand. Most main roughage source used were oil palm frond, followed by leucaena forages as it easily obtained from the adjacent area. These two commonly roughages were available throughout the year and used in the small, medium and large size farms accounted for 65.5, 48.39 and 55.56%, respectively. However, of 62.32% of the goat farms had no fermented feed in their farms. Concentrate is easily found in the farm. The very often used concentrate were palm kernel cake, PKC and soy bean meal. Other agricultural by-product used as feed supplementation was decanter cake or palm oil meal effluent, POME made up to 66.67% in the studied farm. Farmers were fed animals due to their management capacity and not much paid attention to goat nutrient requirements accordingly. The types of goat house were (i) the commonly house, where the floor constructed above the ground with small pen inside, (ii) the small house, where the field were fenced for grazing and (iii) the simple house. The above types of goat houses shared 39.13, 29.00 and 21.73%, respectively. Data on the goat farmers who looked after their animal, vaccination, mineral and vitamin provided and deworming recorded as 98.8, 59.68, 95.16 and 77.42, respectively.

There were three marketing channels for the goat farms to sale their animals namely; (i) within the province, (ii) within the province and to the other provinces and (iii) only to the other provinces. The first channel as inside Surat Thani province, it was shared the highest meat goat marketing volume. The farmers normally sold their animals on the balance in the live weight basis at their farm. And the meat goat price during our study was ranged between 70 to 120 Baht per kg. Main problem the farmers facing was marketing, figured out for 95.65%, followed by the animal health. The later problems caused to the loss of many animals in studied farm.

Strengths: the family member were among the skilled and main farm labour, utilized local forage resources as animal feed and the use of agricultural by-product can efficiently reduce the farm production cost. In many cases, goat raising is a pocket money saving for the farmer. Surat Thani is a suitable goat raising area due to it abundant in local natural feed

resources and not too far from market areas such as Krabi and Phuket provinces. Weakness: many of the goat farmers were less experienced in the generated business, as for the small holder farms scattered in many areas, resulted in less performance to deal with the middle man. To gather with limit populate on meat goat consumption in the local area this was among the weakness point to the business promoting. Opportunities: increasing the need of lived goats and goat meats in adjacent provinces, there for the relevant government officials should promote a numbers of goats in this studied province. Threats: Surat Thani is hot and humid environment, this may affecting the negative animal health, disease contaminating of inbound animals as well as attitude of goat meat consumption still not widely accepted.

Policy recommendations: should to develop the goat raising system professionally, better plan and do in short and long terms to meet the requirements of consumers and marketing, estimate the appropriate goat population under each farm capacity, always run the farm records, calculation cost of production and profit to obtain the up-to-date revenue, do promote the R and D from upstream to downstream. Upstream should emphasize on quality of raising system, reduce the cost of production and increase its farm management efficiency. Whilst midstream should to research on various style of products processing of goat meats. The later part should be focusing on marketing including chain of supply from farm to the various market levels. Behavior of the consumer evaluation is vital for later appropriate product and price development.

Practical recommendation: determine the best practice of goat farmers is needed for knowledge and experiences provision to other farms. Disseminating the knowledge on local diverse feed and feeding system for its own alternative utilization. Assist the goat farmers in gathering group to share and support each other including production, management system and marketing channels. Collaboration between the institute to share knowledge and experiences for obtaining its stability and sustainability.

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยเรื่อง การศึกษารูปแบบการเลี้ยงการจัดการฟาร์มแพะเนื้อ และวิธีการตลาดแพะเนื้อ วิทยาลัยจังหวัดสุราษฎร์ธานี ได้รับสนับสนุนทุนการวิจัยและทุนยกเว้นค่าธรรมเนียมการศึกษาจากมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ นักวิจัยขอขอบคุณคณะกรรมการทุกท่านที่ได้เห็นความสำคัญในโครงการวิจัยนี้และขอขอบคุณเจ้าหน้าที่หน่วยงานปศุสัตว์อำเภอปศุสัตว์จังหวัด รวมถึงหน่วยงานต่างๆในจังหวัดสุราษฎร์ธานีและเกษตรกรผู้เลี้ยงแพะในจังหวัดสุราษฎร์ธานีที่ได้ให้ความร่วมมือช่วยเหลือประสานงานและอำนวยความสะดวกทุกอย่างจนกระทั่งงานวิจัยนี้แล้วเสร็จด้วยดี

นอกจากนี้ขอขอบคุณดร.บดินทร์ คำสีเขียวอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และอาจารย์ที่ปรึกษาร่วมทุกท่านที่ช่วยอ่านและให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ในการปรับปรุงงานวิจัยให้เสร็จสมบูรณ์

นายสุธา โอมณี

ผู้วิจัย

สารบัญ

บทคัดย่อ	(5)
ABSTRACT	(8)
กิตติกรรมประกาศ.....	(12)
สารบัญ	(13)
รายการตาราง.....	(14)
รายการแผนภูมิ	(16)
รายการแผ่นภาพ	(17)
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์การวิจัย	2
ขอบเขตการวิจัย.....	3
บทที่ 2 เอกสารและการทบทวนวรรณกรรม	6
การตรวจเอกสาร	6
สถานการณ์ทั่วไปของพะเนื่อ.....	8
โรงเรือนและอุปกรณ์ในการเลี้ยงพะ.....	10
พันธุ์พะ.....	11
อาหารและการให้อาหารพะ	14
วงจรชีวิตพะ	15
การตลาดของพะเนื่อ	16
การบริโภคพะของประเทศไทย	17
ส่วนเหลือการตลาดของผู้ค้าพะเนื่อ.....	19
แนวความคิดเกี่ยวกับการตลาด.....	21
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทน	23
การเลือกตัวอย่างแบบลูกโซ่ (Snowball sampling)	25
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม	26
ประโยชน์ของการวิเคราะห์ SWOT	27

สารบัญ (ต่อ)

บทที่ 3	วิธีดำเนินการวิจัย	28
	ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	28
	การเก็บรวบรวมข้อมูล	29
	การวิเคราะห์ข้อมูล	30
บทที่ 4	ผลการวิจัยและอภิปรายผล.....	32
	ประชากรแพะและเกษตรกรผู้เลี้ยงแพะของจังหวัดสุราษฎร์ธานี	32
	ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกรผู้เลี้ยงแพะ	34
	การจัดการระบบการผลิตแพะของเกษตรกรผู้เลี้ยงแพะ.....	35
	การตลาดและการจัดจำหน่าย	55
	แนวทางพัฒนาการจัดการฟาร์มแพะ ตลาดแพะ	61
	ผลการวิเคราะห์ SWOT	62
บทที่ 5	สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ	68
	สรุปผลการวิจัย	68
	ข้อเสนอแนะ	71
	บรรณานุกรม	75
	ประวัติผู้เขียน	85

รายการตาราง

ตารางที่ 2.1 แสดงคุณค่าทางโภชนาการของเนื้อแพะเปรียบเทียบกับเนื้อสัตว์อื่นๆ.....	9
ตารางที่ 2.2 สัดส่วนการฆ่าและแพะเนื้อ	18
ตารางที่ 2.3 ส่วนเหลือจากการตลาดกรณีที่พ่อค้าขายปลีกจากเกษตรกรโดยตรง.....	20
ตารางที่ 2.4 ส่วนเหลือจากการตลาด กรณีที่ผู้รวบรวมท้องถิ่นแพะเนื้อมีชีวิต.....	21
ตารางที่ 2.5 ต้นทุนคงที่และต้นทุนผันแปรกับต้นทุนเงินสดและไม่เป็นเงินสด	25
ตารางที่ 3.1 การสุ่มกลุ่มตัวอย่างแยกตามรายอำเภอในจังหวัดสุราษฎร์ธานี	29
ตารางที่ 4.1 ประชากรแพะแยกตามอำเภอของจังหวัดสุราษฎร์ธานี พ.ศ.2558	32
ตารางที่ 4.2 ประชากรแพะจากการสำรวจในจังหวัดสุราษฎร์ธานี แยกตามอำเภอ	33
ตารางที่ 4.3 แสดงสัดส่วนระยะเวลาในการเลี้ยงปีและแรงงานที่ใช้	35
ตารางที่ 4.4 ขนาดฟาร์มและวิธีการเลี้ยงแพะในปี พ.ศ. 2558.....	39
ตารางที่ 4.5 แสดงวิธีการผสมพันธุ์แพะที่เกษตรกรเลือกใช้	43
ตารางที่ 4.6 แสดงสัดส่วนแหล่งอาหารหยาบ.....	45
ตารางที่ 4.7 แสดงแหล่งอาหารขึ้น	47
ตารางที่ 4.8 แสดงข้อมูลแหล่งน้ำที่เกษตรกรใช้ในฟาร์มแพะ.....	48
ตารางที่ 4.9 แสดงลักษณะของโรงเรือน	50
ตารางที่ 4.10 เงินทุนในการสร้างโรงเรือน.....	51
ตารางที่ 4.11 แสดงการจัดการสุขภาพแพะ.....	55
ตารางที่ 4.12 จุดแข็งและจุดอ่อนของผลผลิตแพะเนื้อ.....	63
ตารางที่ 4.13 โอกาสและอุปสรรคของผลผลิตแพะเนื้อ	65
ตารางที่ 4.14 ต้นทุนของเกษตรกรในการเลี้ยงแพะ	67

รายการแผนภูมิ

แผนภูมิที่ 4.1 แสดงสัดส่วนการนับถือศาสนาของผู้เลี้ยงแพะในจังหวัดสุราษฎร์ธานี.....	34
แผนภูมิที่ 4.2 แสดงสัดส่วนอาชีพของผู้เลี้ยงแพะ	34
แผนภูมิที่ 4.3 วัตถุประสงค์ในการเลี้ยงแพะ	36
แผนภูมิที่ 4.4 แสดงประเภทแพะที่เกษตรกรเลี้ยง.....	36
แผนภูมิที่ 4.5 จำนวนแพะในฟาร์ม (แบ่งตามขนาดฟาร์ม).....	37
แผนภูมิที่ 4.6 แสดงสัดส่วนของสถานที่ตั้งของฟาร์ม	39
แผนภูมิที่ 4.7 แสดงสัดส่วนสายพันธุ์แพะที่เกษตรกรเลี้ยง.....	42
แผนภูมิที่ 4.8 แสดงสัดส่วนของแหล่งน้ำที่	49
แผนภูมิที่ 4.9 แสดงสัดส่วนของโรงเรือนแพะ	50
แผนภูมิที่ 4.10 สัดส่วนแหล่งจำหน่ายแพะของ	57
แผนภูมิที่ 4.11 สัดส่วนวิธีการจำหน่ายแพะมีชีวิต.....	58

รายการแผนภาพ

แผนภาพที่ 2.1 แสดงวงจรชีวิตแพะ	16
แผนภาพที่ 4.1 การเลี้ยงแพะแบบขังคอก.....	40
แผนภาพที่ 4.2 การเลี้ยงแบบกึ่งขังกึ่งปล่อย.....	40
แผนภาพที่ 4.3 การเลี้ยงแพะแบบกึ่งขังกึ่งปล่อย	40
แผนภาพที่ 4.4 ฟาร์มแพะของ	41
แผนภาพที่ 4.5 พ่อพันธุ์แพะสายพันธุ์เอง โกลนูเบียนเพศผู้	42
แผนภาพที่ 4.6 แพะสายพันธุ์บอร์เพศผู้	42
แผนภาพที่ 4.7 การให้กระถินเป็นแหล่งอาหารหยاب.....	46
แผนภาพที่ 4.8 การให้ทางปาล์มน้ำมันสดเป็นแหล่งอาหารหยاب	46
แผนภาพที่ 4.9 การให้หญ้าและวัชพืชเป็นแหล่งอาหารหยاب	46
แผนภาพที่ 4.10 แสดงลักษณะของอาหาร TMR ที่เกษตรกรผสมเอง	48
แผนภาพที่ 4.11 ภาพแสดงลักษณะของอาหารที่เกษตรกร	48
แผนภาพที่ 4.12 แสดงอาหารหมัก	48
แผนภาพที่ 4.13 โรงเรือนขนาดเล็กอย่างง่าย	51
แผนภาพที่ 4.14 โรงเรือนขนาดเล็กอย่างง่าย	52
แผนภาพที่ 4.15 ภายในโรงเรือนขนาดเล็กยก.....	52
แผนภาพที่ 4.16 โรงเรือนยกพื้นสูงจากพื้นดินภายในโรงเรือนมีการแบ่งพื้นที่เป็นคอกเล็ก.....	52
แผนภาพที่ 4.17 ภายในโรงเรือนขนาดใหญ่ยกพื้นสูง	53
แผนภาพที่ 4.18 การทำคอกอย่างง่ายจากเศษกระถิน.....	53
แผนภาพที่ 4.19 แสดงการแบ่งแพะรุ่นแยกเพศเพื่อป้องกันการผสมพันธุ์	54
แผนภาพที่ 4.20 แสดงวิธีการตลาดแพะในจังหวัดสุราษฎร์ธานี	60

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

แพะเป็นสัตว์เศรษฐกิจที่เกษตรกรให้ความสนใจ และได้รับความนิยมเลี้ยง เนื่องจากเป็นสัตว์ที่เลี้ยงและดูแลง่าย สามารถกินอาหารได้หลากหลายไม่ว่าจะเป็นหญ้า ไม้พุ่ม ไม้เลื้อย วัชพืช วัสดุเศษเหลือจากการเกษตร และสามารถปล่อยแพะเล็มในทุ่งหญ้าสาธารณะ ทำให้มีต้นทุนค่าอาหารต่ำ อีกทั้งเป็นสัตว์ที่ทนทานต่อสภาพแวดล้อมต่างๆ และปรับตัวให้เข้ากับสภาวะนั้นๆ ได้เป็นอย่างดี แพะมีขนาดตัวไม่ใหญ่มากนัก เหมาะสำหรับการเลี้ยงได้ทั่วไปกินอาหารได้เกือบทุกอย่าง แม้แพะมักจะมีลูกแฝดครั้งละ 2 ตัว และเนื้อแพะเป็นวัตถุดิบสำคัญสำหรับทำอาหารฮาลาล นมแพะมีคุณค่าโปรตีนสูง นอกจากนี้แพะยังเป็นอาหารที่บริโภคได้ทั้งชาวไทยพุทธและมุสลิม (สมเกียรติ สายธนู, 2528) เนื้อแพะสามารถนำมาใช้ทำอาหารได้หลากหลายชนิดเช่น ข้าวหมกแพะ ซุปเนื้อแพะ คั่วกลิ้งเนื้อแพะ สตูเนื้อแพะ ข้าวอบเนื้อแพะ เนื้อแพะตุ๋นและเนื้อแพะแดดเดียว เป็นต้น เนื้อแพะจัดเป็นแหล่งของโปรตีนที่มีดีจากเนื้อแดง 100 กรัม มีโปรตีน 20.6 กรัม ไขมัน 2.3 กรัม พลังงาน 456 กิโลจูล โคเลสเตอรอล 57 กรัม และมีกรดอะมิโนหลายชนิดอยู่ในระดับสูง เนื้อแพะจึงเป็นเนื้อแดงทางเลือกอีกชนิดหนึ่งสำหรับคนที่รักสุขภาพ

แพะเป็นที่นิยมทั้งคนจีน คนมุสลิม มีความเชื่อว่าการรับประทานเนื้อแพะ โดยเฉพาะแพะสีดำจะทำให้ร่างกายแข็งแรง และคนไทยมุสลิมนำเนื้อแพะไปใช้ประกอบพิธีกรรมทางศาสนา เช่น ถ้ามีลูกชาย จะนิยมเชือดแพะ 2 ตัว เพื่อแจกจ่ายให้กับคนยากคนจน ถ้ามีลูกสาวจะเชือดแพะเพียง 1 ตัว หรือการเข้าพิธีฮัจญ์ของเด็กชายมีการทำอาหารประเภทแกงแพะ แพะจึงมีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตของชาวมุสลิม นอกจากนี้ในกลุ่มผู้ชายไทยมักจะเชื่อว่าแพะเป็นสัตว์ที่มีพลังทางเพศสูงมาก คนจึงนิยมนำอวัยวะของแพะมาทำยาครอบเพื่อรับประทาน (ชุตตา แก้วละเอียด, 2558)

ในปี พ.ศ. 2556 ประเทศไทยมีเกษตรกรผู้เลี้ยงแพะทั้งหมดจำนวน 41,674 ครัวเรือน ซึ่งส่วนใหญ่อยู่ในพื้นที่เขต 9 มีจำนวน 32,027 ครัวเรือน (ร้อยละ 76.85) รองลงมาคือในพื้นที่เขต 8 และเขต 7 ตามลำดับ โดยมีแพะทั้งหมด จำนวน 440,277 ตัว ในพื้นที่เขต 9 มีแพะมากที่สุด คือ 188,380 ตัว (ร้อยละ 42.79) รองลงมาคือ ในพื้นที่เขต 7 และเขต 1 ตามลำดับ (กรมปศุ

สัตว์, 2556) ข้อมูลในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ปี พ.ศ. 2558 มีครัวเรือนของเกษตรกรผู้เลี้ยงแพะจำนวน 303 ครัวเรือน มีแพะเนื้อและแพะนม จำนวน 5,615 ตัว (สำนักงานปศุสัตว์สุราษฎร์ธานี, 2558) โดยแพะที่เลี้ยงในประเทศไทยจากข้อมูลพบว่าร้อยละ 96 เป็นแพะเนื้อและอีกร้อยละ 4 เป็นแพะนม จากการศึกษาข้อมูลจากงานวิจัยพบว่าเกษตรกรยังขาดความรู้เกี่ยวกับวิธีการเลี้ยงแพะให้ได้ผลผลิตดี โดยมีต้นทุนต่ำ ปัญหาด้านการจัดการ และการตลาดที่เป็นปัญหาหลักซึ่งสอดคล้องกับ (เฉลิมศักดิ์ รัตนะ, 2556) พบว่าในเขตพื้นที่ภาคใต้ตอนบน มีการเลี้ยงแพะกันมากในจังหวัดกระบี่ นครศรีธรรมราช ระนองและสุราษฎร์ธานีโดยผู้เลี้ยงแพะส่วนใหญ่จะพบปัญหาในการเลี้ยงแพะ ได้แก่ (ก) ปัญหาด้านการผลิต ขาดแคลนแพะที่มีคุณภาพขาดความรู้และประสบการณ์ในการป้องกันและรักษาโรคพยาธิ ขาดแคลนอาหารสัตว์ที่มีคุณภาพ นอกจากนี้เกษตรกรยังไม่มีความรู้ด้านการจัดการในเรื่องการให้อาหารให้เพียงพอกับความต้องการของแพะในการสร้างผลผลิตรวมทั้งยังขาดการศึกษาแนวทางการลดต้นทุนด้านอาหาร (ข) ปัญหาด้านการตลาด เกษตรกรส่วนมากไม่สามารถจำหน่ายพันธุ์แพะและผลผลิตจากแพะให้กับผู้บริโภคโดยตรงซึ่งทำให้การขายต้องผ่านพ่อค้าคนกลางและไม่มีอำนาจต่อรองด้านราคา เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรรายย่อยและเลี้ยงแพะเป็นอาชีพเสริมจึงไม่อาจกำหนดราคาขายได้ นอกจากนี้เกษตรกรยังขาดการรับรู้ข่าวสารข้อมูลด้านแหล่งผลิตและแหล่งขายแพะ

จากข้อมูลการวิจัยในหลายพื้นที่เกี่ยวกับแพะที่ผ่านมาส่วนใหญ่จะเน้นศึกษาด้านการผลิตส่วนการศึกษาด้านการตลาดแพะอย่างเป็นระบบมีน้อย โดยเฉพาะในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ยังไม่มีการศึกษาการเลี้ยงแพะและการตลาดแพะ ดังนั้นเพื่อให้มองเห็นภาพรวมของทั้งระบบจึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งที่ต้องศึกษาเรื่องระบบของการเลี้ยงแพะเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาการเลี้ยงแพะในจังหวัดต่อไป ดังนั้นการศึกษารุ่นนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระบบการเลี้ยงแพะ การจัดการฟาร์ม และระบบการตลาดแพะและส่วนเหลือการตลาดแพะในจังหวัดสุราษฎร์ธานี เพื่อใช้เป็นข้อมูลเบื้องต้นสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระบบการเลี้ยง การจัดการฟาร์มและระบบการตลาดของแพะเนื้อของเกษตรกรในจังหวัดสุราษฎร์ธานี
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาระบบการเลี้ยงและการตลาดแพะเนื้อในจังหวัดสุราษฎร์ธานี

1.3 ขอบเขตการวิจัย

การศึกษานี้ในครั้งนี้ทำการศึกษาลักษณะระบบการเลี้ยงและการตลาดแพะเนื้อของเกษตรกรในจังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยจะแบ่งการศึกษาออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

- (1) การศึกษาสภาพการเลี้ยงแพะของเกษตรกรในจังหวัดสุราษฎร์ธานี
- (2) การศึกษาระบบตลาดหรือวิถีตลาดแพะเนื้อ
- (3) เพื่อการศึกษาหาแนวทางการพัฒนาการเลี้ยงและการพัฒนาตลาดแพะของเกษตรกรภายในจังหวัดสุราษฎร์ธานี

1.3.1 การดำเนินการวิจัยเพื่อให้การวิจัยนี้บรรลุตามวัตถุประสงค์ข้างต้น ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

(ก) ทำการศึกษาเก็บข้อมูลจากแหล่งต่างๆ เช่น จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เอกสารที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลของการเลี้ยงแพะ ออกเยี่ยมฟาร์มเกษตรกรในจังหวัดสุราษฎร์ธานี เพื่อนำข้อมูลที่ได้ออกมาใช้เป็นประเด็นในการศึกษา และจัดทำแบบสอบถามในประเด็นต่างๆ โดยใช้เวลาในการเก็บข้อมูลเบื้องต้นและออกแบบแบบสอบถามสำหรับการเก็บข้อมูลประมาณ 3 เดือน

(ข) การนำแบบสอบถามที่ได้ออกแบบให้ผู้เชี่ยวชาญทดสอบแบบสอบถามและแก้ไขข้อมูลบางส่วน โดยในแบบสอบถามแบ่งประเด็นคำถามออกเป็น 5 ส่วน คือ 1) ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม 2) สภาพการเลี้ยงและการผลิตแพะ ในส่วนนี้ประกอบด้วยคำถามที่เกี่ยวกับการจัดการฟาร์มในด้านต่างๆ ของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย ด้านการจัดการทั่วไป เช่น สายพันธุ์แพะ วิธีการเลี้ยงและต้นทุน โรงเรือน เป็นต้น ด้านการจัดการอาหาร ด้านการจัดการโรงเรือน ด้านการจัดการสุขภาพและสุขอนามัยในฟาร์ม 3) การตลาดและจัดจำหน่าย โดยคำถามด้านการตลาดแพะของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย แหล่งจำหน่าย ลักษณะการจำหน่าย วิธีการจำหน่ายแพะและ ราคาแพะ เป็นต้น 4) ปัญหาและอุปสรรคในการประกอบอาชีพการเลี้ยงแพะของเกษตรกร ในด้านต่างๆ 5) ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในด้านต่างๆเกี่ยวกับการเลี้ยงแพะของผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้ระยะเวลาในการดำเนินงาน 2 เดือน

(ค) การออกสำรวจและเก็บข้อมูลจากเกษตรกรผู้เลี้ยงแพะในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ผู้วิจัยใช้ข้อมูลจากส่วน (ก) คือข้อมูลที่สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดสุราษฎร์ธานี ได้รายงานจำนวนประชากรแพะและครัวเรือนในการเลี้ยงแพะในปี พ.ศ. 2558 มาเป็นข้อมูลเบื้องต้นในการกำหนดขนาดประชากร โดยได้กำหนดประชากรตัวอย่างโดยใช้โปรแกรมคำนวณกลุ่มประชากรตัวอย่าง

ของ (Yamane, 1973) จากการคำนวณ ได้กลุ่มประชากรตัวอย่างที่ 69 ราย ใน 10 อำเภอของจังหวัดสุราษฎร์ธานีเมื่อได้ขนาดของกลุ่มประชากรตัวอย่าง ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลโดยการลงพื้นที่

(ง) การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ สถิติอย่างง่าย เช่น สัดส่วน ค่าร้อยละ เป็นต้น นำเสนอผลการวิจัยในรูปแบบตาราง กราฟ แผนภาพและแผนภูมิ เป็นต้น

(จ) นำผลที่ได้มาจัดทำรูปเล่มและนำเสนอ

แบบสอบถาม (Questionnaires) แบ่งออกเป็น 5 ส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของ มีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ (Checklist) ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ศาสนา อาชีพหลัก อาชีพรอง และจำนวนสมาชิกในครัวเรือนมีจำนวน 7 ข้อคำถาม

ส่วนที่ 2 สภาพการเลี้ยงการผลิตแพะของเกษตรกรในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ได้แก่ จำนวนแรงงานที่ใช้เลี้ยงแพะพื้นที่เลี้ยงแพะทั้งหมดจำนวนแพะที่เลี้ยงทั้งหมดประเภทของแพะที่เลี้ยง ประสบการณ์การเลี้ยงแพะวัตถุประสงค์การเลี้ยงแพะพันธุ์แพะที่เลี้ยงแหล่งที่มาของแม่พันธุ์แพะ แหล่งที่มาของพ่อพันธุ์แพะลักษณะ โรงเรือนแพะวิธีการเลี้ยงแพะ การดูแลสุขภาพแพะ แหล่งอาหาร และการรวมกลุ่มของเกษตรกรมีจำนวน 32 ข้อคำถาม

ส่วนที่ 3 การตลาดและการจัดจำหน่ายแพะของเกษตรกรในจังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยมีรายละเอียดดังนี้ ได้แก่ การขาย การกำหนดราคา วิธีการจำหน่ายและลักษณะการจำหน่ายมีจำนวน 7 ข้อคำถาม

ส่วนที่ 4 ปัญหาและอุปสรรคในการเลี้ยงแพะของเกษตรกร ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี มีลักษณะเป็นคำถามแบบปลายเปิด (Open end question) และแบบเลือกตอบ (Checklist) มีจำนวน 8 ข้อคำถาม

ส่วนที่ 5 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการเลี้ยงแพะของเกษตรกรในจังหวัดสุราษฎร์ธานี

1.3.2 การศึกษาวิถีตลาด รูปแบบตลาดและส่วนเหลือมการตลาดแพะในจังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยใช้แบบสอบถามและการสอบถามทำการเก็บข้อมูลจากผู้ที่เกี่ยวข้องในระบบตลาดแพะ อาทิ คนกลางทางการตลาด เกษตรกรผู้เลี้ยงแพะเนื้อ พ่อค้าที่จำหน่าย ผู้ค้าระดับต่างๆ ที่เกษตรกรจำหน่ายแพะเนื้อให้และดำเนินการสำรวจข้อมูลและสัมภาษณ์กลุ่มพ่อค้าเพื่อหาความสอดคล้องของข้อมูลที่ได้จากเกษตรกรและพ่อค้าในระดับต่างๆ จนเชื่อมโยงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นและสร้างเป็นวิถีตลาดแพะเนื้อได้เมื่อได้ข้อมูลที่ต้องการแล้ว นำมาวิเคราะห์เพื่อสร้างวิถีตลาดและส่วนเหลือมทางการตลาด ในระบบการเลี้ยงแพะของจังหวัดสุราษฎร์ธานีต่อไป

1.3.3 การศึกษาด้านต้นทุนและผลตอบแทน หาแนวทางการ พัฒนาการตลาดและ ศักยภาพการแข่งขันของผู้เลี้ยงแพะภายในจังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยการนำข้อมูลที่ได้จาก แบบสอบถามและการสัมภาษณ์ผู้ที่มีประสบการณ์ ในการเลี้ยงแพะมาวิเคราะห์ประกอบด้วยการ วิเคราะห์แบบ SWOT analysis เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาหาแนวทางในการพัฒนาการเลี้ยงและการตลาด แพะ และทำการคิดต้นทุน และผลตอบแทนของการเลี้ยงแพะ เพื่อเป็นข้อมูลในการตัดสินใจของผู้ เกี่ยวข้องต่อไป

บทที่ 2

เอกสารและการทบทวนวรรณกรรม

2.1 การตรวจเอกสาร

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร(2553) ได้ศึกษาศักยภาพการผลิตและการตลาดแพะเนื้อ ในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ปี พ.ศ.2552 โดยผลการศึกษาพบว่ามีเกษตรกร 2 กลุ่ม คือ (ก) เกษตรกรรายย่อยส่วนใหญ่จบการศึกษาชั้นประถมศึกษาตอนต้น มีอาชีพทำสวนยางพารา และมีพื้นที่ถือครองอยู่ระหว่าง 1-10 ไร่ต่อครัวเรือน เกษตรกรเลี้ยงแพะแบบซังสลับปล่อยใช้หญ้าและอาหารข้นเสริมบนโรงเรือน แพะที่เลี้ยงส่วนใหญ่เป็นแพะพันธุ์ลูกผสม แพะอายุ 1 ปีมีต้นทุนการผลิต 1,961.94บาท เกษตรกรขายแพะที่น้ำหนักตัวประมาณ 25 กิโลกรัม ในราคา กิโลกรัมละ 120 บาท ได้กำไรตัวละ 1,038.06 บาท (ข) เกษตรกรผู้เลี้ยงแพะเนื้อเชิงพาณิชย์ส่วนใหญ่จบการศึกษาชั้นประถมศึกษาตอนต้น มีอาชีพทำสวนยางพารา และมีพื้นที่ถือครอง 1-10 ไร่ต่อครัวเรือน เช่นเดียวกันกับเกษตรกรรายย่อย สำหรับสภาพการผลิตแพะ เกษตรกรเลี้ยงแบบซังสลับปล่อย ใช้หญ้าและอาหารข้นเช่นกัน แพะอายุ 1 ปีมีต้นทุนการผลิต 2,027.82 บาทต่อตัว เกษตรกรขายแพะน้ำหนักตัวประมาณ 25 กิโลกรัม ราคา กิโลกรัมละ 120 บาท ได้กำไรตัวละ 972.18 ต่อตัว และส่วนใหญ่จำหน่ายแพะให้ผู้บริโภคโดยตรง ข้อเสนอแนะสำหรับพื้นที่สำรวจเช่น รัฐควรจัดอบรมให้ความรู้ในเทคโนโลยีสมัยใหม่ในการเลี้ยงแพะและมีมาตรการสร้างแรงจูงใจ บูรณาการหน่วยงานในพื้นที่ในการเลี้ยงแพะเนื้อ และรวมกลุ่มเพื่อจัดตั้งและขยายโอกาสให้เครือข่ายเข้มแข็ง

จันทนาบุญศิริและวณิชลประสาทเอก (2548) ได้ศึกษาสภาพการเลี้ยงและวิธีการตลาดแพะเนื้อในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรผู้เลี้ยงแพะเนื้อมีอายุเฉลี่ย 44 ปี มีระดับการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-7 และนับถือศาสนาพุทธใกล้เคียงศาสนาอิสลาม เกษตรกรมีประสบการณ์การเลี้ยงแพะเฉลี่ย 3.69 ปีโดยเกษตรกรส่วนใหญ่เลี้ยงแพะเนื้อเป็นอาชีพเสริม และฟาร์มส่วนใหญ่ใช้แรงงานในครอบครัวในการเลี้ยงแพะเนื้อเกษตรกรเลี้ยงแพะเนื้อเฉลี่ย 33.48 ตัว มีพ่อพันธุ์ 1.36 ตัว แม่พันธุ์ 19.58 ตัว สัดส่วนระหว่างพ่อพันธุ์-แม่พันธุ์ 1:14 ตัว ฟาร์มขนาดเล็กเลี้ยงแพะเนื้อเฉลี่ย 21 ตัว มีพ่อพันธุ์ 1.31 ตัว แม่พันธุ์ 10.26 ตัวเท่านั้น สัดส่วนระหว่างพ่อพันธุ์-แม่พันธุ์ 1:9 ตัว เกษตรกรนิยมเลี้ยงแพะเนื้อลูกผสม โดยวิธีเลี้ยงแบบซังสลับปล่อย มีวัตถุประสงค์เพื่อการจำหน่าย โดยจำหน่ายตลาดภายในจังหวัดเป็นหลัก การซื้อขายแพะเนื้อส่วนใหญ่ใช้วิธีการชั่งน้ำหนัก และจำหน่ายผ่านพ่อค้าคนกลางคือผู้รวบรวมในท้องถิ่น มีเฉพาะฟาร์มขนาดกลางเท่านั้นที่

จำหน่ายให้กับผู้รวบรวมท้องถิ่นโดยตรง และยังจำหน่ายให้กับผู้รวบรวมท้องถิ่นและพ่อค้าท้องถิ่นด้วย ปัญหาอุปสรรคจากการประกอบอาชีพการเลี้ยงแพะเนื้อของจังหวัด พบว่า เกษตรกรมีปัญหามากที่สุด ด้านการตลาด จำหน่ายผลผลิตและราคาที่ไม่แน่นอนเนื่องจากสถานะตลาด ขึ้นอยู่กับอุปสงค์-อุปทานของผู้บริโภค รองมาคือ ปัญหาด้านสุขภาพสัตว์โรคและพยาธินอกจากนี้ยังมีปัญหาด้านขาดแคลนพ่อแม่พันธุ์ที่ดีเพื่อใช้ในการปรับปรุงพันธุ์ตลอดจนปัญหาด้านขาดแคลนอาหารหายาบในฤดูแล้ง และปัญหาด้านประสิทธิภาพการผลิต ขาดความรู้ด้านการเลี้ยง การจัดการและการป้องกันโรค-พยาธิและสุขภาพสัตว์พันธุ์ ศักดิ์พันธ์ (2548) การศึกษาเรื่อง ปัญหาและอุปสรรคในการเลี้ยงแพะเนื้อเชิงพาณิชย์ในจังหวัดปัตตานี กรณีศึกษา โครงการหนึ่งฟาร์มหนึ่งตำบล จังหวัดปัตตานี ผลจากการศึกษาพบว่า เกษตรกรจำหน่ายแพะส่วนใหญ่ให้กับผู้บริโภคในท้องถิ่น และเกษตรกรรายย่อยเพื่อนำไปปรับปรุงพันธุ์ ปัญหาและอุปสรรคของการเลี้ยงแพะเนื้อเชิงพาณิชย์ที่เกิดขึ้น มีทั้งปัญหาด้านการผลิต เนื่องจากการขาดแคลนพ่อแม่พันธุ์ที่มีคุณภาพดี และเหมาะสำหรับการเลี้ยงในสภาพภูมิอากาศของภาคใต้ ปัญหาระบบการเลี้ยงที่ไม่ถูกสุขลักษณะ ซึ่งก่อให้เกิดโรคพยาธิในแพะ และโรคติดเชื้อในแพะ เช่น โรคแท้งติดต่อ โรคปอดบวม โรคปากและเท้าเปื่อย เป็นต้น ปัญหาด้านการตลาด เนื่องจากระบบตลาดไม่มีประสิทธิภาพ การซื้อขายไม่มีมาตรฐาน และการบริโภคแพะที่จำกัดเฉพาะกลุ่มที่นับถือศาสนาอิสลาม รวมถึงปัญหาด้านการจัดการที่เกิดจากเกษตรกร เนื่องจากศักยภาพในการบริหารจัดการกลุ่มของเกษตรกรอยู่ในระดับต่ำ และความรู้ความเข้าใจในวิธีการเลี้ยงแพะในรูปแบบฟาร์มมาตรฐานของเกษตรกรยังมีน้อย ทำให้การจัดการเลี้ยงดูแพะไม่มีประสิทธิภาพ ส่งผลให้แพะที่เลี้ยงป่วยตายเป็นจำนวนมาก จึงมีผลผลิตแพะของเกษตรกรที่เข้าร่วม โครงการออกสู่ตลาดจำนวนน้อย ซึ่งทำให้ไม่สามารถแก้ปัญหาผลผลิตแพะขาดตลาดในแต่ละพื้นที่ได้ โครงการเร่งด่วนของรัฐบาลส่วนใหญ่ มีฐานคิดมาจากปัญหาความยากจนและการขาดแคลนเงินทุนในการประกอบอาชีพของเกษตรกร รัฐบาลจึงมุ่งสนับสนุนปัจจัยการผลิตให้กับเกษตรกร แต่ขาดการศึกษาข้อมูลอย่างละเอียดรอบคอบ ทำให้การกำหนดโครงการของรัฐบาล ไม่สอดคล้องกับความต้องการของเกษตรกร ประกอบกับ ขาดการเตรียมความพร้อมในด้านต่าง ๆ ให้กับเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ ส่งผลให้โครงการของรัฐบาลไม่ประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ ซึ่งนอกจากโครงการไม่สามารถสร้างรายได้ที่มั่นคงให้กับเกษตรกรแล้ว ยังสร้างภาระให้กับเกษตรกรที่เข้าโครงการอีกด้วย ปัญหาความยากจนของเกษตรกรจึงยังไม่ได้รับการแก้ไขภมรินทร์ โชคสุทินสกุล และกฤษฎพร แพกุล (2550) ได้ศึกษาสภาพการเลี้ยงแพะของเกษตรกรในจังหวัดกระบี่ พบว่าเกษตรกรผู้เลี้ยงแพะในจังหวัดกระบี่ ส่วนใหญ่ร้อยละ 76.26 เป็นเพศชาย อายุเฉลี่ย 50.40 ปี นับถือศาสนาอิสลาม ร้อยละ 90.53 จบการศึกษาสูงสุดระดับประถมศึกษา ร้อยละ 68.63 เลี้ยงแพะเป็นอาชีพเสริมเกษตรกรที่เลี้ยงแพะ มีอาชีพทำสวนยางพารา

และสวนปาล์มน้ำมัน ร้อยละ 40.00 โดยมีรายได้จากการเลี้ยงแพะ เฉลี่ย 18,372.40 บาทต่อปีมีประสบการณ์ในการเลี้ยงแพะเฉลี่ย 5.20 ปี ไม่เคยผ่านการฝึกอบรมและดูงานร้อยละ 53.32 เลี้ยงแพะเฉลี่ย 25.3 ตัว ลักษณะการเลี้ยงแพะเป็นแบบปล่อยให้หากินเอง ร้อยละ 49.92 พันธุ์แพะที่เลี้ยงเป็นพันธุ์พื้นเมืองและพันธุ์ลูกผสมชนจิตรุ่นตระกูล และสุพร คงเกตุ (2551) ศึกษาความต้องการทางการตลาดของเกษตรกรฟาร์มต้นแบบของการเลี้ยงแพะและเครือข่ายจังหวัดนครศรีธรรมราชพบว่า เกษตรกรนับถือศาสนาอิสลาม ร้อยละ 52.70 มีการศึกษาระดับประถมศึกษา ร้อยละ 75.73 และมีรายได้จากการทำสวนเฉลี่ย 70,000.79 บาทต่อปีเลี้ยงสัตว์เป็นอาชีพรอง ร้อยละ 97.30 มีรายได้เฉลี่ย 9,687.80 บาทต่อปีมีส่วนร่วมในการคิดกิจกรรมการผลิตและการตลาดเป็นบางครั้ง ร้อยละ 73.04 ความต้องการด้านการตลาด พบว่า มีความต้องการในระดับมากในด้านการส่งเสริมการจัดจำหน่าย การผลิตแพะ และด้านการจำหน่าย และมีความต้องการระดับปานกลางในด้านราคา ส่วน ปัญหาพบว่า เกษตรกรมีความรู้ด้านการป้องกันและรักษาโรคน้อย ตลาดและราคาแพะที่จำหน่ายไม่แน่นอน และประสบปัญหาด้านการส่งเสริมการจัดจำหน่าย คือ ไม่มีการประชาสัมพันธ์ และต่างคนต่างขาย และ ไม่มีความสัมพันธ์ระหว่างความต้องการตลาดกับระดับการศึกษา และรายได้เฉลี่ยในการเลี้ยงแพะ แต่พบความสัมพันธ์ระหว่างความต้องการตลาดด้านราคาการจำหน่าย การส่งเสริมการจัดจำหน่ายกับอายุและการรับข่าวสารด้านการเกษตร

2.2 แนวคิดและทฤษฎี

2.2.1 สถานการณ์ทั่วไปของแพะเนื้อ

แพะเป็นสัตว์กระเพาะรวมที่มีขนาดเล็ก การเลี้ยงดูและการจัดการคล้ายกับโค กระบือ อีกทั้งยังมีช่องทางในการจำหน่ายได้หลายรูปแบบ เช่น การเลี้ยงแพะเพื่อขยายพันธุ์ หรือจำหน่ายเป็นพ่อแม่พันธุ์ การจำหน่ายเนื้อและนมแพะ รวมถึงผลพลอยได้อื่นๆ เช่น หนังแพะ และมูลแพะ เป็นต้น ในปี พ.ศ.2556 มีเกษตรกรผู้เลี้ยง แพะทั้งหมดจำนวน 41,674 ครัวเรือน ซึ่งส่วนใหญ่อยู่ในพื้นที่เขต 9 มี จำนวน 32,027 ครัวเรือน (ร้อยละ 76.85) รองลงมาคือ ในพื้นที่เขต 8 และเขต 7 ตามลำดับ โดยมีการ เลี้ยงแพะทั้งหมดจำนวน 440,277 ตัว ในพื้นที่เขต 9 มีการเลี้ยงแพะมากที่สุด คือ 188,380 ตัว (ร้อยละ 42.79) รองลงมาคือ ในพื้นที่เขต 7 และเขต 1 ตามลำดับ (กรมปศุสัตว์, 2556) ประโยชน์และคุณลักษณะของเนื้อแพะ ผลผลิตเนื้อแพะเป็นอาหารโปรตีนที่ดีเมื่อเปรียบเทียบกับเนื้อสัตว์ประเภทอื่นๆ โดยถือว่าเป็นอาหารที่มีคุณภาพดีใกล้เคียงกันไม่ว่าจะเป็นความนุ่มและความชุ่มน้ำซึ่งเนื้อแพะจะมีเส้นใยกล้ามเนื้อที่เล็กทำให้มีความนุ่มหยุ่นของเนื้อ

มาก และเนื้อแพะยังมีไขมันต่ำจึงเหมาะกับผู้ที่ควบคุมไขมันรวมถึงคุณค่าทางอาหาร การให้พลังงาน และแร่ธาตุที่ประกอบอยู่ในเนื้อแพะแสดงดังตารางที่ 2.1

ตารางที่ 2.1 แสดงคุณค่าทางโภชนาการของเนื้อแพะเปรียบเทียบกับเนื้อสัตว์อื่นๆ

เนื้ออย่าง 3 ออนซ์	แคลอรี (กรัม)	ไขมัน (กรัม)	ไขมันอิ่มตัว (กรัม)	โปรตีน (กรัม)	ธาตุเหล็ก (กรัม)
เนื้อแพะ	122	2.58	0.79	23	3.2
เนื้อแกะ	235	16	7.3	22	1.4
เนื้อโค	245	16	6.8	23	2.9
เนื้อสุกร	310	24	8.7	21	2.7
เนื้อไก่	120	3.5	1.1	21	1.5

ที่มา : เสกสรร สุธรรมานนท์ (2556)

2.2.2 วิธีการเลี้ยงแพะ และสามารถแบ่งได้เป็น 4 แบบ(สุรชน ต่างวิวัฒน์, 2546)

(ก) การเลี้ยงแบบผูกคอก การเลี้ยงแบบนี้ใช้เชือกผูกคอกที่คอแพะแล้วนำไปผูกให้แพะหากินรอบบริเวณที่ผูก โดยปกติเชือกที่ผูกคอกแพะมักมีความยาวประมาณ 5-10 เมตร การเลี้ยงแบบนี้ผู้เลี้ยงจะต้องมีน้ำและอาหารแร่ธาตุไว้ให้แพะกินเป็นประจำด้วย ในเวลากลางคืนก็ต้องนำแพะกลับไปเลี้ยงไว้ในคอกหรือเพิงที่มีที่หลบฝน การผูกคอกแพะควรเลือกพื้นที่มีร่มเงาที่แพะสามารถหลบแดดหรือฝน ได้หากจะให้ดีเมื่อเกิดฝนตกควรนำแพะกลับเข้าเลี้ยงในคอก

(ข) การเลี้ยงแบบปล่อย การเลี้ยงแบบนี้เกษตรกรมักปล่อยแพะให้ออกหาอาหารกินในเวลากลางวัน โดยเจ้าของแพะจะคอยดูแลตลอดเวลาหรือเป็นบางเวลาเท่านั้น ลักษณะการเลี้ยงแบบนี้เป็นที่นิยมเลี้ยงกันมากในภาคใต้เพราะเป็นการเลี้ยงที่ประหยัด เกษตรกรไม่ต้องตัดหญ้ามาเลี้ยงแพะ การปล่อยแพะหาอาหารกินเองอาจปล่อยในแปลงผักหลังเก็บเกี่ยว หรือปล่อยให้กินหญ้าในสวนยางพารา แต่จะต้องระมัดระวังอย่าให้แพะทำความเสียหายให้แก่พืชที่เกษตรกรปลูกไว้ ทั้งนี้เพราะแพะกินพืชได้หลายชนิด การปล่อยแพะออกหาอาหารกินไม่ควรปล่อยในเวลาที่แดดร้อนจัดหรือฝนตกเพราะอาจทำให้แพะเจ็บป่วยได้ง่าย โดยปกติเกษตรกรปล่อยแพะออกหาอาหารกินตอนบ่ายแล้วไล่ต้อนกลับเข้าคอกตอนเย็น หากพื้นที่ที่มีหญ้าอุดมสมบูรณ์แพะจะกินอาหารเพียง 1-2 ชั่วโมงก็เพียงพอแล้ว

(ค) การเลี้ยงแบบขังคอก การเลี้ยงแบบนี้เกษตรกรขังแพะไว้ในคอกรอบๆ คอกอาจมีแปลงหญ้าและรั้วรอบแปลงหญ้าเพื่อให้แพะได้ออกกินหญ้าในแปลง บางครั้งเกษตรกรต้อง

ตัดหญ้าเนเปียร์หรือกินนี ให้แพะกินบ้าง ในคอกต้องมีน้ำและอาหารชั้นให้กิน การเลี้ยงวิธีนี้ประหยัดพื้นที่และแรงงานในการดูแลแพะแต่ต้องลงทุนสูงเกษตรกรจึงไม่นิยมเลี้ยงกัน

(ง) การเลี้ยงแบบผสมผสานกับการปลูกพืช การเลี้ยงแบบนี้เลี้ยงได้ 3 ลักษณะที่กล่าวข้างต้น แต่การเลี้ยงลักษณะนี้เกษตรกรจะเลี้ยงแพะร่วมไปกับการปลูกพืช เช่น ปลูกยางพารา ปลูกปาล์มน้ำมันและปลูกมะพร้าว ในภาคใต้ของประเทศไทยมีเกษตรกรจำนวนมากที่ทำการเลี้ยงแพะควบคู่ไปกับการทำสวนยางพารา โดยให้แพะหากินหญ้าได้ต้นยางที่มีขนาดโตพอสมควร การเลี้ยงแบบนี้ทำให้เกษตรกรมีรายได้เพิ่มมากขึ้นกว่าการปลูกพืชอย่างเดียว

2.2.3 โรงเรือนและอุปกรณ์ในการเลี้ยงแพะ

แพะก็เหมือนสัตว์เลี้ยงอื่นๆ ก็จะต้องมีสถานที่ หรือโรงเรือนสำหรับแพะได้พักอาศัยหลบแดดหลบฝน หรือเป็นที่สำหรับนอนในเวลากลางคืน ซึ่งการสร้างโรงเรือนสำหรับแพะควรยึดหลัก ดังต่อไปนี้

(ก) พื้นที่ตั้งของคอก คอกแพะควรอยู่ในที่เนิน น้ำไม่ท่วมขัง แต่ถ้าหากพื้นที่ที่ทำการเลี้ยงแพะมีน้ำท่วมขังเวลาฝนตกก็ควรสร้างโรงเรือนแพะให้สูงจากพื้นดินตามความเหมาะสม แต่ทางเดินสำหรับแพะขึ้นลงไม่ควรมีความลาดสูงกว่า 45 องศา เพราะหากสูงมากแพะจะไม่ค่อยกล้าขึ้นลง พื้นคอกที่ยกระดับจากพื้นดินควรทำเป็นช่อง โดยใช้ไม้ขนาดหนา 1 นิ้ว กว้าง 2 นิ้ว ปูพื้นคอกแพะด้วยสแลนที่ปูพื้นคอกสุกรก็ได้พื้นที่เป็นช่องนี้จะทำให้มูลของแพะตกลงข้างล่าง พื้นคอกจะแห้งและสะอาดอยู่เสมอ

(ข) ผนังคอก ผนังคอกแพะควรสร้างให้โปร่ง เพื่อให้อากาศถ่ายเทได้ดีผนังคอกควรมีความสูงไม่ต่ำกว่า 1.5 เมตร ทั้งนี้ เพื่อป้องกันไม่ให้แพะกระโดดหรือปีนข้ามออกไปได้

(ค) หลังคาโรงเรือน แบบของหลังคาโรงเรือนเลี้ยงแพะมีหลายแบบ เช่น เพิงหมาแหงน หรือแบบหน้าจั่วเกษตรกรที่จะสร้างควรเลือกแบบที่คิดว่าเหมาะสมกับสภาพภูมิอากาศ และทุนทรัพย์หลังคาโดยปกติมักจะสร้างให้สูงจากพื้นคอกประมาณ 2 เมตร ไม่ควรสร้างโรงเรือนให้หลังคาต่ำเกินไปเพราะอาจทำให้ร้อน และอาหารถ่ายเทได้ดี สำหรับวัสดุที่ใช้มุงหลังคาจะใช้จากหรือแฝก หรือสังกะสี ก็ได้

(ง) ความต้องการพื้นที่ของแพะ แพะมีความต้องการพื้นที่ในการอยู่อาศัยในโรงเรือนประมาณตัวละ 1 ตารางเมตร ส่วนใหญ่ผู้เลี้ยงมักแบ่งภายในโรงเรือนออกเป็นคอกๆ แต่ละคอก ขังแพะรวมฝูงกันประมาณ 10 ตัว โดยตัดขนาดของแพะให้ใกล้เคียงกันขังรวมฝูงกัน แต่ถ้าหากเห็นว่าสิ้นเปลืองค่าก่อสร้างก็อาจขังแพะรวมกันเป็นฝูงใหญ่ในโรงเรือนเดียวกัน โดยไม่แบ่งเป็นคอกๆ ก็ได้

(จ) รั้วคอกแพะ เกษตรกรบางรายเลี้ยงแพะไว้ในโรงเรือนและมีบริเวณสำหรับให้แพะเดินเล่นรอบโรงเรือน บริเวณเหล่านี้จะทำรั้วล้อมรอบป้องกันไม่ให้แพะออกไปภายนอกได้รั้วที่ล้อมรอบโรงเรือนแพะไม่ควรใช้ลวดหนามเป็นวัสดุ เพราะแพะเป็นสัตว์ซุกซนอาจได้รับอันตรายจากลวดหนาม รั้วควรสร้างด้วยไม้ไผ่หรือลวดตาข่ายทุกระยะ 3-4 เมตร จะมีเสาปักเพื่อยึดให้รั้วแข็งแรง หากจะสร้างรั้วให้ประหยัดอาจใช้กระถินปลูกเป็นแนวรั้วปนกับการใช้รั้วไม้ไผ่ก็จะทำให้รั้วไม้ไผ่คงทนและใช้งานได้นาน โดยระยะแรกสร้างรั้วไม้ไผ่แล้วปลูกกระถินเป็นแนวข้างรั้วไม้ไผ่เมื่อกระถินโตขึ้นก็จะเป็รั้วทดแทนต่อไป

2.2.4 พันธุ์แพะ

สามารถแบ่งตามสายพันธุ์แพะที่นิยมเลี้ยงในประเทศไทย เป็น 2 ประเภทคือพันธุ์แพะที่นำเข้ามาจากต่างประเทศและพันธุ์แพะพื้นเมืองดังนี้ (กรมปศุสัตว์, 2549)

1. สายพันธุ์แพะที่นำเข้ามาจากต่างประเทศ

1.1 พันธุ์บอร์ (Boer) ปัจจุบันประเทศไทยนิยมเลี้ยงแพะพันธุ์นี้เพื่อผลิตเป็นแพะเนื้อมากขึ้นเพราะเป็นแพะเนื้อที่มีขนาดรูปร่างใหญ่ ลำสัน มีลำตัวใหญ่ยาวและกว้าง มีกล้ามเนื้อมาก และมีลักษณะของกระดูกโครงร่างใหญ่แข็งแรง ลักษณะสีลำตัวเป็นสีขาวมีสีน้ำตาลแดงที่หัวและคอ หัวโหนกนูน ค้างมูกโค้งและงุ้มลง เขาอนไปด้านหลังและงอโค้งลงด้านล่าง ใบหูยาวและห้อยลงมีเคราแต่ไม่มีติ่ง (Wattle) ที่ได้ค่อน้ำหนักตัวลูกแฝดสูง โดยมีจำนวนลูก 2-3 ตัวต่อครอก แพะพันธุ์นี้มีข้อดีในการเลี้ยงเป็นแพะเนื้อเพราะมีขนาดใหญ่ ให้เนื้อมาก หนังจะมีคุณภาพดี อัตราการเจริญเติบโตดีหากมีการดูแลให้อาหารขั้นเสริมแต่มีข้อด้อยในเรื่องของการที่แม่แพะให้นมน้อยไม่เพียงพอในการเลี้ยงลูกแฝด

1.2 พันธุ์แบล็คเบงกอล (Black Bengal) เป็นแพะที่มีขนาดเล็ก มีถิ่นกำเนิดอยู่ในประเทศอินเดีย บังกลาเทศ มีสีดำสนิทตลอดลำตัวซึ่งพบเป็นจำนวนมากในแพะพันธุ์นี้ แต่อาจจะพบสีอื่นได้บ้างคือ สีขาวสีน้ำตาล สีขาวปนดำ หรือสีน้ำตาลปนดำ ลักษณะขนสั้นเป็นมันเงา ค้างมูกลาดตรง หน้าเล็กสั้น มีเขาและมีเคราทั้งตัวผู้และตัวเมีย ใบหูมีขนาดเล็กสั้น มีความสูงจากหัวไหล่เฉลี่ย 50-60 เซนติเมตร น้ำหนักตัวเฉลี่ยของตัวผู้อยู่ที่ 20-35 กิโลกรัม ตัวเมียอยู่ที่ 15-20 กิโลกรัม แพะพันธุ์นี้มีการให้ลูกแฝดสองแฝดสามสูงมาก และบางครั้งอาจได้ลูกแฝดถึงสี่ตัวก็ได้ แพะพันธุ์นี้มีข้อดีในเรื่องของการเลี้ยงเป็นแพะเนื้อที่มีขนาดเล็ก และให้หนังที่นุ่มมีคุณภาพดีเลิศและมีมูลค่าสูง ใช้ทำกระเปาะเครื่องหนังได้ดี ประเทศไทยรู้จักกับแพะพันธุ์นี้เพิ่มมากขึ้น เมื่อรัฐบาลบังกลาเทศได้น้อมเกล้าถวายพ่อ-แม่พันธุ์แพะพันธุ์แบล็คเบงกอลแด่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาสยามบรมราชกุมารี เมื่อปี พ.ศ. 2548 จากนั้นสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาสยามบรมราชกุมารี ได้พระราชทาน

แพะพันธุ์เบลีคเบงกอลให้แก่กรมปศุสัตว์นำไปศึกษาวิจัยและปรับปรุงพันธุ์เพื่อส่งเสริมให้แก่เกษตรกรต่อไปในปัจจุบันนี้ได้มีการศึกษาและขยายพันธุ์แพะพันธุ์เบลีคเบงกอล เพื่อให้ทราบถึงลักษณะและคุณค่าทางเศรษฐกิจต่างๆ ได้แก่ อัตราการเจริญเติบโตของลูกแพะ ซึ่งมีการเจริญเติบโตที่ดีและรวดเร็ว ศักยภาพระบบสืบพันธุ์ดี มีความสามารถผสมติดสูงการให้ผลผลิตเนื้อซึ่งเป็นเนื้อคุณภาพดีมีความนุ่มมีกลิ่นและรสชาติดี ไขมันน้อย และให้ปริมาณน้ำนมมากพอเพื่อใช้สำหรับการเลี้ยงลูกที่มีจำนวนมากได้

1.3 พันธุ์ซานเนน (Saanen) เป็นแพะพันธุ์ที่ให้ปริมาณน้ำนมสูงมากจนกระทั่งได้รับฉายาว่าเป็นราชินีแห่งแพะนม มีถิ่นกำเนิดอยู่ในประเทศสวิสเซอร์แลนด์ มีสีขาวแต่บางตัวอาจจะเป็นสีครีมหรือสีเทา มีดั่งได้คอ 2 ดั่ง หรืออาจจะไม่ดั่งก็ได้ แต่การมีดั่งถือเป็นลักษณะดีที่พึงประสงค์ของเกษตรกรในประเทศไทยที่นิยมเลี้ยงแพะพันธุ์นี้ ใบหูสั้นตั้งตรงชี้ไปข้างหน้า หัวมีลักษณะแบน คั่งงมูกลาดตรงเรียวยาว แนวสันหลังตรงขนานไปกับพื้น แพะพันธุ์นี้อาจจะมีเขาหรือไม่มีเขาก็ได้ แต่การคัดเลือกพ่อพันธุ์จะนิยมเลือกพ่อพันธุ์ตัวที่มีเขาเพราะมักจะพบการเป็นกระเทยในแพะพันธุ์นี้ค่อนข้างสูงซึ่งส่วนใหญ่พบในแพะซานเนนที่ไม่มีเขา (Polled Saanen) ส่วนแม่แพะพันธุ์ซานเนนนี้มีอัตราของการคลอดลูกแฝดที่ค่อนข้างสูงโดยจะมีจำนวนลูกต่อครอกเฉลี่ยอยู่ที่ประมาณ 1.9 ตัว เมื่อโตเต็มที่แพะซานเนนตัวผู้มีน้ำหนักประมาณ 70-90 กิโลกรัม ตัวเมียหนักประมาณ 50-60 กิโลกรัม ความสูงที่วัดได้จากหัวไหล่ประมาณ 75-90 เซนติเมตร มีเต้านมที่ใหญ่หัวนมเป็นรูปเรียวยาวซึ่งตรงตามลักษณะของพันธุ์แพะนมที่ดี โดยทั่วไปแพะพันธุ์นี้จะมีน้ำนมเฉลี่ยวันละ 3 กิโลกรัม มีระยะเวลาให้นมประมาณ 250 วัน ผลผลิตน้ำนมรวมประมาณ 820 กิโลกรัม ถึงแม้แพะพันธุ์ซานเนนจะมีข้อดีที่มีศักยภาพในการให้นมสูงและสามารถเลี้ยงในประเทศเขตร้อนชื้นและเขตอบอุ่นได้ แต่ก็จะมีข้อด้อยตรงที่ไม่ค่อยทนทานต่อสภาพความร้อนจากแสงอาทิตย์ ดังนั้นการเลี้ยงแพะพันธุ์ซานเนนในประเทศเขตร้อนนั้นต้องเลี้ยงขังคอกในเวลากลางวันที่แสงแดดกำลังร้อน หรือควรมีการเลี้ยงแบบปล่อยแปลงในตอนเช้าและเย็นเท่านั้น แพะจึงจะให้ผลผลิตน้ำนมได้ดีตามศักยภาพด้านลักษณะนิสัยของแพะพันธุ์นี้ถือว่าเป็นแพะที่ฉลาดแสนรู้มีการเรียนรู้ได้ดีสามารถฝึกฝนให้ยอมรับการรีดนมได้ง่ายซึ่งถือเป็นลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์และจำเป็นมากสำหรับแพะนม

1.4 พันธุ์แองโกลนูเบียน (Anglo Nubian) เป็นแพะพันธุ์ที่เกิดจากการปรับปรุงพันธุ์โดยผสมพันธุ์ระหว่างแพะอียิปต์ พันธุ์ชาโรบี แพะอินเดีย พันธุ์จามาปารี และแพะจากสวิสเซอร์แลนด์ พันธุ์ทอกเก็นเบิร์ก ซึ่งได้มีการดำเนินการพัฒนาสายพันธุ์ในประเทศอังกฤษ เนื่องจากแพะพันธุ์แองโกลนูเบียนสืบเชื้อสายมาจากแพะในเขตร้อนจึงสามารถที่จะปรับตัวเข้ากับสภาพอากาศร้อนได้ดีกว่าแพะพันธุ์ยุโรป แพะพันธุ์แองโกลนูเบียนนั้นมีสีหลายสีตั้งแต่สีดำ น้ำตาล

เทา และสีขาว แพะพันธุ์นี้มีสีอะไรก็ได้ไม่ถือว่าผิดปกติขณะประจำพันธุ์ ลักษณะทั่วไปเป็นแพะขนาดใหญ่ ลำตัวยาวและกว้างเมื่อโตเต็มวัย เพศผู้มีน้ำหนักประมาณ 70 กิโลกรัม เพศเมียหนักประมาณ 60 กิโลกรัม ความสูงที่หัวไหล่ 75-100 เซนติเมตร หัวโหนกนูน ใบหูใหญ่ยาวและห้อยตกลง ค้างจุกโค้งและสันจุกโค้งงุ้ม ไม่มีติ่ง (Wattle) ใต้คอ ตัวผู้มักมีเครา แต่ตัวเมียไม่มี ปกติไม่มีเขา แต่บางตัวอาจมีเขาขนาดเล็ก เขามีลักษณะสั้นเอนแนบติดกับหลังหัว แพะพันธุ์นี้ให้นมเฉลี่ยประมาณวันละ 1 กิโลกรัม สามารถผลิตน้ำนมได้เฉลี่ยประมาณ 300 กิโลกรัม ตลอดระยะเวลาให้นมนานประมาณ 300 วัน แม่แพะมีอัตราการคลอดลูกแฝดสูง โดยจะมีอัตราการคลอดลูกเฉลี่ยอยู่ที่ครอกละ 1.6-1.9 ตัว ข้อดีของแพะพันธุ์นี้คือมีขนที่สั้นและนุ่มละเอียดเป็นมัน จึงสามารถทนทานและสามารถปรับตัวในสภาพอากาศร้อน ได้ดี รวมทั้งแพะพันธุ์นี้มีช่วงขยายซึ่งเป็นลักษณะดีที่จะช่วยทำให้การรีดนมง่าย อีกทั้งไม่เสี่ยงต่อการเป็นโรคเต้านมอักเสบ

1.5 พันธุ์ทอกเก็นเบิร์ก (Toggenberg) มีถิ่นกำเนิดอยู่ในประเทศสวิสเซอร์แลนด์ เป็นแพะนมพันธุ์ที่มีรูปร่างขนาดกลาง มีความสูงที่วัดจากหัวไหล่ 60-75 เซนติเมตร เพศผู้มีน้ำหนักประมาณ 60 กิโลกรัม และเพศเมียหนักประมาณ 45 กิโลกรัม หัวมีลักษณะแบน ค้างจุกลาดตรง ไม่มีเครา ไม่มีเขาทั้งตัวผู้และตัวเมียมีติ่งใต้คอ ขนสั้น มีสีได้หลากหลายสี ตั้งแต่น้ำตาล น้ำตาลแก่ เทา แกมเหลือง มีสีขาวแซมที่ค้างจุกขอบใบหู ปลายขาทั้ง 4 ข้าง และหาง ใบหูมีลักษณะที่สั้นแต่ตั้งชัน และชี้ไปข้างหน้า มีการให้ลูกโดยเฉลี่ยครอกละ 1.6 ตัว ให้นมค่อนข้างมากเฉลี่ยวันละ 2 กิโลกรัม มีระยะเวลาให้นม 200 วัน และผลิตน้ำนมได้รวมเฉลี่ยตลอดระยะเวลาให้นมประมาณ 600 กิโลกรัม แพะพันธุ์นี้มีข้อดีที่สามารถปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมที่อาศัยอยู่ได้ดี มีนิสัยดี สงบ นุ่มนวล ไม่ขี้ตกใจ ซึ่งเป็นข้อดีที่ทำให้มีคณนิยมเลี้ยงแพะพันธุ์นี้กันมาก แต่ก็ยังไม่เป็นที่แพร่หลายนักเมื่อเทียบกับแพะนมพันธุ์ซาเนน และพันธุ์เองโกลนุเบียน

2. แพะพื้นเมือง (Native goats) เป็นแพะที่มีขนาดเล็ก มีการเลี้ยงและขยายพันธุ์กันอย่างแพร่หลายในแถบชนบทในเขตภาคใต้ของประเทศไทย โดยมากแพะพื้นเมืองที่มีอยู่มีการสันนิษฐานว่าการนำแพะเข้ามาเลี้ยงนั้น ได้มาจากสายพันธุ์แพะในประเทศอินเดีย และประเทศมาเลเซีย ด้วยเหตุผลของการเผยแพร่ศาสนาและวัฒนธรรมการเลี้ยงแพะของประชาชนที่นับถือศาสนาอิสลาม การเลี้ยงแพะในเขตภาคใต้ของประเทศไทยนั้น มักจะเป็นการเลี้ยงแบบปล่อยให้หากินไปตามพื้นที่กร้าง เรียกวานไร่ นาทุ่งหญ้าสาธารณะเขตสวนยาง หรือป่าพรุ เป็นต้น แพะพื้นเมืองเป็นแพะที่มีขนาดตัวเล็ก ลักษณะของแพะมักจะค่อนข้างแปรผันมากทั้งในส่วนของขนาดรูปร่าง และสีขนของลำตัวแพะ คือมีมากมายหลายสีตั้งแต่ สีเหลือง แดง น้ำตาลแดง น้ำตาลเข้ม ดำ หรืออาจมีลักษณะแบบสีผสม เช่น ขาวน้ำตาล ขาวดำ น้ำตาลดำ อาจพบลำตัวแพะมีลายจุดหรือลายเป็นวง เป็นแต้ม หรือมีลายกระด้างกระดำ มีการผสมสีกัน จนสีของลำตัวดูประอะไปทั้งตัว เป็นต้น

ลักษณะนิสัยแพะพื้นเมืองจะค่อนข้างร่าเริงและมีความอดทนสูงต่อสภาพแวดล้อมที่ไม่เหมาะสมหลายอย่างเช่น สภาพอากาศร้อน หรือความชื้นที่มีมากจากสภาพฝนตกชุกในเขตภาคใต้ของไทย แพะพื้นเมืองมีขนาดเล็กจึงทำให้ปราดเปรียว คล่องตัวในการชอกแซกหากินใบไม้ตามพุ่มไม้และป่านป่าคล่องแคล่ว เชื่อง ไม้ต้นคนหากินเก่ง กินอาหารได้หลากหลาย ทั้งผลพลอยได้ทางการเกษตร เศษพืชผัก หรือเศษอาหารที่เหลือจากครัวเรือน แพะพื้นเมืองจะค่อนข้างเป็นสัตว์เร็ว แต่ก็เลี้ยงลูกเก่ง สอนลูกให้หากินได้เร็ว

2.2.5 อาหารและการให้อาหารแพะ

แพะเป็นสัตว์เคี้ยวเอื้องคล้ายโคแพะมีกระเพาะหมักซึ่งอาศัยจุลินทรีย์ที่อยู่ภายในช่วยย่อยอาหารและสังเคราะห์วิตามิน ดังนั้นการให้อาหารชั้นเสริมก็ควรจะมีวิตามินและแร่ธาตุให้อาหารที่มีสารต้านหรือทำลายจุลินทรีย์โดยเฉพาะอาหารสำหรับสุกรมักมีสารดังกล่าวอยู่ในปัจจุบัน การผสมอาหารชั้นสำหรับแพะ – แกะจำหน่ายในท้องตลาดยังไม่เป็นที่นิยมของเกษตรกร เกษตรกรอาจใช้อาหารโคนมผสมสำเร็จที่มีขายอยู่ทั่วไปเลี้ยงแพะแทนอาหารชั้นสำหรับแพะได้หรือหากต้องการผสมอาหารชั้นเลี้ยงแพะเองก็สามารถทำได้ปกติแพะมีความต้องการอาหารหยาบเช่นหญ้าสดต่างๆ ในปริมาณวันละประมาณร้อยละ 10 ของน้ำหนักตัวแพะและต้องการอาหารชั้นประมาณวันละ 0.5-1.0 กิโลกรัม นอกจากนั้นแพะยังต้องการน้ำและแร่ธาตุเสริมเป็นประจำอีกด้วยแพะต้องการน้ำกินวันละประมาณ 5-9 ลิตร ความต้องการน้ำมากขึ้นขึ้นอยู่กับสภาพตัวแพะและภูมิอากาศเกษตรกรที่เลี้ยงแพะแบบพื้นบ้านมักไม่ค่อยคำนึงถึงเรื่องการจัดหาน้ำให้แพะกินจึงทำให้มีปัญหาแพะเจ็บป่วยอยู่เสมอสำหรับแร่ธาตุที่ให้แพะกินผู้เลี้ยงจะให้แร่ธาตุก่อนสำเร็จรูปที่มีขายอยู่ให้แพะกินก็ได้แต่ควรคำนึงด้วยว่าแร่ธาตุก่อนนั้นไม่ควรแข็งเกินไปทั้งนี้เพราะลิ้นของแพะสั้นกว่าลิ้นของโคการเลือกแร่ธาตุแต่ละครั้งจึงได้ปริมาณที่น้อย

2.2.6 ความต้องการอาหารของแพะ

(ก) ความต้องการน้ำ แพะเนื้อต้องการน้ำน้อยกว่าแพะนม และแพะมีความสามารถในการอดน้ำได้เป็นเวลานาน โดยการใช้น้ำอย่างมีประสิทธิภาพ ในตอนกลางวันแพะของไทย และมาเลเซียจะกินน้ำประมาณ 550 มิลลิลิตร ซึ่งมากเป็นสี่เท่าของปริมาณน้ำที่กินในตอนกลางคืน (135 มิลลิลิตร) แพะเนื้อพันธุ์กัตจังของมาเลเซียที่เลี้ยงในคอกจะกินน้ำวันละประมาณ 680 มิลลิลิตร หากปล่อยให้แพะออกหากินในแปลงหญ้าแพะจะต้องการน้ำเพิ่มขึ้นอีกประมาณ 2 – 3 เท่า แพะจำเป็นจะต้องได้รับน้ำอย่างเพียงพอ โดยเฉพาะเมื่อแพะต้องกินอาหารหยาบแห้ง หรืออยู่ในวันที่อากาศร้อนจัด โดยทั่วไป แพะควรได้รับน้ำ 4 – 5 ส่วนต่อวัตต์แห้งที่กิน 1 ส่วน ดังนั้นเพื่อความปลอดภัยควรจะจัดน้ำให้แพะตัวละ 1 – 2 ลิตรต่อวัน

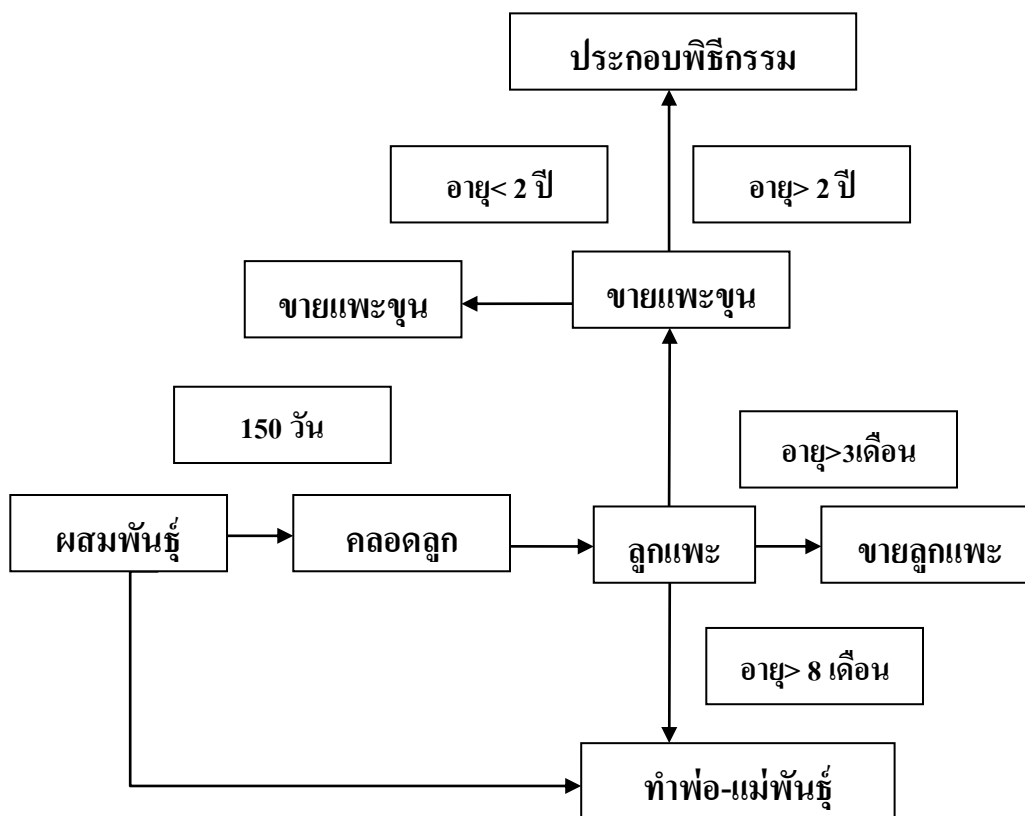
(ข) การกินวัตถุแห้ง (Dry matter intake: DMI) ปริมาณการกินอาหารของแพะขึ้นอยู่กับพันธุ์ (เนื้อหรือนม) และสภาพแวดล้อมทั่ว ๆ ไป แพะนมในเขตหนาวอาจกินอาหารที่เป็นวัตถุแห้งถึงร้อยละ 5.00 – 6.00 ของน้ำหนักตัว แต่แพะนมในเขตร้อนจะกินวัตถุแห้งเพียงร้อยละ 4.00 – 5.00 ของน้ำหนักตัว แพะเนื้อในเขตร้อนจะกินวัตถุแห้ง ประมาณร้อยละ 3 ของน้ำหนักตัว และพบว่าแพะพันธุ์กัตจังกินวัตถุแห้งร้อยละ 2.20 – 2.80 ของน้ำหนักตัว

(ค) ความต้องการพลังงานโปรตีนและโภชนาอื่น ๆ ในแพะแพะต้องการพลังงานโปรตีนเพื่อการดำรงชีพและการเจริญเติบโต การผลิตนมแพะจำเป็นต้องได้รับแร่ธาตุและวิตามินสำหรับการดำรงชีพและการเจริญเติบโตตามความต้องการที่กำหนด แต่พืชอาหารสัตว์โดยทั่วไปมักจะมีแร่ธาตุอยู่ในระดับต่ำหรือขาดแร่ธาตุที่จำเป็นบางชนิดสำหรับแพะเสมอ โดยเฉพาะการขาดธาตุแคลเซียมและฟอสฟอรัสแพะที่ขาดธาตุแคลเซียมและฟอสฟอรัสจะทำให้การเจริญเติบโตลดลงกว่าปกติกระดูกไม่แข็งแรงหรืออ่อนแอต่อโรคบางชนิด ดังนั้นจึงควรให้แพะได้รับธาตุชนิดนี้บ้างโดยการเติมลงไปให้อาหารแหล่งที่มาของแร่ธาตุแคลเซียมและฟอสฟอรัสคือกระดูกป่นเปลือกหอยป่นเนื้อป่นและเกลือแกง เป็นต้น

สำหรับวิตามิน แพะจะได้รับอย่างเพียงพอจากอาหารที่กินอยู่ในยามปกติหรือแพะอาจสังเคราะห์เองได้ แต่ในบางครั้งแพะอาจขาดบ้างผู้เลี้ยงจึงต้องจัดหาวิตามินให้แพะกิน โดยเติมลงในสูตรอาหารเช่น เติมน้ำมันตับปลา วิตามินเอ บี ดีและอีหรือหาอาหารก้อนเกลือแร่ให้แพะเลียกินเองด้วยเพื่อป้องกันไม่ให้แพะขาดวิตามินพวกนี้

2.2.7 วงจรชีวิตแพะ

แพะเป็นสัตว์ที่มีวงจรเริ่มต้นจากพ่อพันธุ์และแม่พันธุ์ผสมพันธุ์ได้เมื่อมีอายุประมาณ 8 เดือนหลังจากนั้นแม่แพะจะใช้เวลาตั้งท้องนานประมาณ 150 วัน (5 เดือน) เมื่อครบอายุครรภ์ของแม่แพะจะคลอดลูกแพะได้เฉลี่ย 1.5-1.8 ตัวต่อแม่แพะ 1 ตัวในการจำหน่ายลูกแพะมีลักษณะการขาย 3 รูปแบบคือจำหน่ายเมื่อลูกแพะมีอายุครบ 3 เดือนจำหน่ายหรือเลือกเป็นพ่อพันธุ์แม่พันธุ์ในการผสมพันธุ์ในครั้งต่อไป เมื่อลูกแพะมีอายุ 8 เดือนขึ้นไปและจำหน่ายลูกแพะเพื่อนำไปขุนให้มีน้ำหนักเพิ่มขึ้นตามความต้องการของลูกค้าโดยเฉลี่ยอายุน้อยกว่า 2 ปีในส่วนของลูกแพะที่ขุนจนมีอายุประมาณ 2 ปีจะสามารถจำหน่ายเพื่อไปประกอบพิธีกรรมทางศาสนาอิสลาม โดยเฉพาะจะได้ราคาสูงมาก (เสกสรร สุธรรมานนท์, 2556)

แผนภาพที่ 2.1 แสดงวงจรชีวิตแพะ

(เสกสรร สุธรรมานนท์, 2556)

2.2.8 การตลาดของแพะเนื้อ

ตลาดแพะเนื้อในปัจจุบันของไทย เป็นตลาดผู้ขายมากมาย มีผู้ผลิตเป็นจำนวนมาก แต่ก็มีน้อยกว่าความต้องการของผู้บริโภค ทำให้แพะเนื้อมีราคาสูง โดยราคาของแพะเนื้อได้มีการเปลี่ยนแปลงขึ้นลงตามอุปสงค์และอุปทานของตลาดในแต่ละช่วงเวลา ซึ่งพ่อค้าแพะเป็นผู้กำหนดราคาแพะมีชีวิต ส่วนราคาเนื้อแพะชำแหละก็มีการเปลี่ยนแปลงไม่แน่นอนตามราคาของแพะมีชีวิต แต่แพะที่จะขายให้แก่ผู้ที่นำไปทำเป็นพ่อแม่พันธุ์ หรือนำไปใช้ประกอบพิธีกรรมเฉพาะ ก็จะตั้งราคาสูงกว่าแพะเนื้อทั่วไป โดยผู้บริโภคแพะเนื้อส่วนใหญ่เป็นผู้นับถือศาสนาอิสลาม ที่มีวัฒนธรรมและความผูกพันกับแพะมานาน ทำให้ความต้องการเนื้อแพะจึงมักกระจายอยู่ในพื้นที่ที่มีชาวไทยมุสลิมมาก วิธีการตลาดแพะเนื้อที่มีผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทางการตลาดจากผู้เลี้ยงแพะ ตั้งแต่เกษตรกรจนถึงผู้บริโภคเนื้อแพะ ประกอบด้วย (ก) พ่อค้ารวบรวมแพะเนื้อมีชีวิต (ข) พ่อค้าขายปลีกแพะเนื้อมีชีวิตและพ่อค้าขายปลีกเนื้อแพะชำแหละ วิธีการตลาดเริ่มจากเกษตรกรทั่วไปที่เลี้ยง

แพะเนื้อมีชีวิต ได้ขายแพะเนื้อมีชีวิตผ่าน 4 ช่องทางคือ (1) ขายให้เกษตรกรด้วยตนเองเพื่อไปขยายพันธุ์หรือขุนต่อ (2) ขายให้กับผู้บริโภครโดยตรง (3) ขายให้พ่อค้าขายปลีกเนื้อแพะชำแหละ และ (4) ขายให้กับพ่อค้ารวบรวมในท้องถิ่นหรือพ่อค้ารวบรวมต่างท้องที่ พ่อค้าที่ได้แพะมาจากกรับซื้อของเกษตรกรในหมู่บ้าน ได้ทำการรวบรวมแพะเนื้อมีชีวิตเพื่อขายต่อให้กับผู้บริโภคร เกษตรกร และพ่อค้าขายปลีกเนื้อแพะชำแหละต่อไป ส่วนแพะชำแหละได้ขายต่อให้กับร้านอาหารภัตตาคารและโรงแรม เพื่อปรุงอาหารให้นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศที่นิยมบริโภคเนื้อแพะ(สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2557)

2.2.8.1 ตลาดแพะเนื้อแบ่งเป็น 3 ระดับคือ (สำนักงานวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร, 2557)

(ก) ตลาดระดับหมู่บ้านหรือตำบล ตลาดระดับนี้จะมีพ่อค้าระดับตำบลหรือหมู่บ้านออกตลาดตระเวนหาซื้อแพะตามฟาร์มต่างๆ ในหมู่บ้านหรือตำบลในท้องที่ของตนเองจะมีการติดต่อกับเกษตรกรโดยตรง โดยคุณลักษณะภายนอกของแพะว่ามีลักษณะที่สมบูรณ์ ไม่ผอมแกระแกร็นจนเกินไปโดยจะใช้วิธีการประมาณน้ำหนักแพะด้วยสายตาและกำหนดราคาซื้อขายกันระหว่างเกษตรกรและพ่อค้าปริมาณการซื้อขายแพะแต่ละครั้งมีปริมาณไม่มากนักเฉลี่ยครั้งละ 10 - 20 ตัว โดยชำระเป็นเงินสดซึ่งพ่อค้าในหมู่บ้านหรือตำบลนี้จะส่งต่อให้กับผู้บริโภครโดยตรงและขายต่อให้กับพ่อค้าระดับอำเภอและจังหวัดต่อไป

(ข) ตลาดระดับอำเภอ เป็นตลาดที่รับซื้อแพะมีชีวิตจากตลาดระดับหมู่บ้านหรือตำบลต่างๆ ในจังหวัดนั้นเนื่องจากเกษตรกรมีการเลี้ยงแบบกระจายอยู่ทั่วไป ทำให้พ่อค้าในอำเภอไม่สามารถเดินทางตระเวนหาซื้อแพะตามฟาร์มในหมู่บ้านหรือตำบลที่เกษตรกรอยู่ได้โดยตรง พ่อค้าระดับอำเภอจะรวบรวมแพะจากพ่อค้าระดับหมู่บ้านหรือตำบล ปริมาณการซื้อขายโดยเฉลี่ยแต่ละครั้งเท่ากับ 50 -60 ตัว โดยชำระเป็นเงินสด

(ค) ตลาดระดับจังหวัดตลาดพ่อค้าระดับจังหวัดต้องมีการสั่งซื้อก่อน โดยจะมีการสั่งซื้อกับพ่อค้าระดับหมู่บ้านตำบลหรือระดับอำเภอไว้ล่วงหน้าเมื่อได้แพะมีชีวิตตามจำนวนที่ต้องการแล้วก็จะ ขายส่งให้กับผู้บริโภครหรือพ่อค้าจากต่างจังหวัดต่อไป

2.2.9 การบริโภคแพะของประเทศไทย

ผู้บริโภครแพะเนื้อในประเทศไทยส่วนใหญ่จะเป็นผู้ที่นับถือศาสนาอิสลาม ซึ่งจากผลการสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ปี พ.ศ. 2553 พบว่า ประเทศไทยมีประชากรจำนวน 65.93 ล้านคน เป็นผู้นับถือศาสนาพุทธจำนวน 61.56 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 93.38 รองลงมา นับถือศาสนาอิสลาม 3.40 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 5.16 เมื่อพิจารณาตามรายภาค พบว่า ภาคใต้มีสัดส่วน

ของผู้นับถือศาสนาอิสลามสูงกว่าภาคอื่นๆ อย่างเห็นได้ชัด คือ ร้อยละ 76.89 ของผู้นับถือศาสนาอิสลามทั้งหมด ซึ่งทำให้ภาคใต้เป็นแหล่งบริโภคแพะเนื้อที่สำคัญนอกจากความต้องการเนื้อแพะจะกระจายตามแหล่งที่อยู่อาศัยของผู้นับถือศาสนาอิสลามแล้ว ยังกระจายไปตามเมืองใหญ่และแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญอีกด้วย ทำให้ความต้องการแพะเนื้อไม่ได้มีอยู่แค่เพียงชาวไทยมุสลิมแต่ยังรวมถึงชาวไทยเชื้อสายจีนและชาวไทยพุทธบางส่วน รวมทั้งนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ โดยเฉพาะช่วงเดือนที่มีพิธีกรรมทางศาสนาอิสลามและฤดูกาลท่องเที่ยว (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร,2557)

2.2.10 สัดส่วนการชำแหละแพะ

แพะเนื้อมีชีวิตที่ซื้อจากฟาร์มมีน้ำหนักเฉลี่ยตัวละ 25 กิโลกรัม ระหว่างการขนส่งแพะเนื้อจากฟาร์มมายังโรงฆ่าสัตว์และรอก่อนฆ่า น้ำหนักแพะเนื้อจะลดลงซึ่งขึ้นอยู่กับระยะทางที่ขนส่งด้วย โดยเฉลี่ยจะลดลงประมาณ 2 กิโลกรัม เหลือน้ำหนักแพะเนื้อที่ฆ่าเฉลี่ยตัวละ 23 กิโลกรัม และในการชำแหละแพะเนื้อจะมีการสูญเสียน้ำหนักจากเลือด ขน มูลและเครื่องใน ส่วนที่ไม่บริโภค รวมน้ำหนักสูญเสียในการชำแหละตัวละ 5.70 กิโลกรัม เหลือน้ำหนักซากเนื้อแพะรวมเครื่องในที่สามารถจำหน่ายได้ตัวละ 17.30 กิโลกรัม (ตารางที่ 2.2)

ตารางที่ 2.2 สัดส่วนการชำแหละแพะเนื้อและราคาขายปลีกแพะเนื้อชำแหละ

รายการ	สัดส่วนการชำแหละแพะเนื้อ กก.	ร้อยละ	ราคาขายปลีกบาท/กก.
ขาหน้า	6.90	27.60	300.00
ขาหลัง	4.60	18.40	330.00
เครื่องใน	1.70	6.80	160.00
หัว	1.00	4.00	50.00
ข้อกีบเท้า	0.50	2.00	140.00
หนัง	2.60	10.40	26.92
สูญเสีย	7.70	30.80	-
รวม	25.00	100.00	234.10

ที่มา ดัดแปลงจาก สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (2557)

2.2.11 ส่วนเหลือการตลาดของผู้ค้าแพะเนื้อ

ส่วนเหลือการตลาดของผู้ค้าในระดับต่างๆ ในตลาดแพะเนื้อส่วนเหลือการตลาดคือ ความแตกต่างระหว่างราคาแพะเนื้อมีชีวิตที่เกษตรกรขายได้กับราคาขายปลีกที่ผู้บริโภคเป็นคนจ่าย ซึ่งส่วนเหลือการตลาดประกอบด้วยต้นทุนการตลาดและกำไรของพ่อค้าที่เป็นคนกลางทางการตลาด โดยแบ่งเป็น 3 ประเภท คือพ่อค้ารวบรวมแพะเนื้อมีชีวิต พ่อค้าขายปลีกแพะเนื้อมีชีวิตและพ่อค้าขายปลีกเนื้อแพะชำแหละ ต้นทุนการตลาด คือ ค่าใช้จ่ายทางการตลาดทั้งที่เป็นเงินสดและไม่เป็นเงินสดที่คนกลางทางการตลาดต้องจ่ายโดยในแต่ละประเภท การศึกษาส่วนเหลือการตลาดครั้งนี้แบ่งออกเป็น 3 กรณีคือ ดังนี้

กรณีที่ 1 ผู้บริโภคซื้อแพะเนื้อมีชีวิตจากเกษตรกรโดยตรง

กรณีนี้ผู้บริโภคซื้อแพะเนื้อมีชีวิตจากเกษตรกรโดยตรงจากการศึกษาพบว่าราคาเฉลี่ยของแพะเนื้อมีชีวิตที่เกษตรกรได้รับเท่ากับ 120 บาทต่อกิโลกรัม ในขณะที่ราคาขายปลีกเฉลี่ยของแพะเนื้อมีชีวิตที่ผู้บริโภคจ่ายเท่ากับ 185.51 บาทต่อกิโลกรัมโดยมีส่วนเหลือการตลาดเท่ากับ 66.51 บาทต่อกิโลกรัมคิดเป็นร้อยละ 35.85 ของราคาของผู้บริโภคจ่ายโดยสามารถแยกเป็นค่าการตลาดได้แก่ค่าใช้จ่ายส่วนใหญ่อยู่ในรูปของมูลค่าสูญเสียน้ำหนักในการฆ่า 43.93 บาทต่อกิโลกรัม (สำนักวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร, 2557) คิดเป็นร้อยละ 23.68 ของราคาของผู้บริโภคจ่าย ค่าใช้จ่ายในการฆ่าและค่าชำแหละ คิดเป็น 20 บาทต่อกิโลกรัม ในกรณีที่ผู้บริโภคต้องการเนื้อแพะเพื่อไปประกอบอาหาร คิดเป็นร้อยละ 10.78 ของราคาของผู้บริโภคจ่ายรองลงมาได้แก่ค่าใช้จ่ายส่วนใหญ่เป็นค่าขนส่ง 2.58 บาทต่อกิโลกรัมคิดเป็นร้อยละ 1.39 ของราคาของผู้บริโภคจ่าย

กรณีที่ 2 พ่อค้าขายปลีกเนื้อแพะชำแหละซื้อแพะเนื้อมีชีวิตจากเกษตรกรโดยตรง

กรณีนี้พ่อค้าขายปลีกเนื้อแพะชำแหละซื้อแพะเนื้อมีชีวิตจากเกษตรกรโดยตรงนำเข้าโรงฆ่าชำแหละและขนส่งไปจำหน่ายเองจากการศึกษาพบว่าราคาเฉลี่ยของแพะเนื้อมีชีวิตที่เกษตรกรได้รับเท่ากับ 120 บาทต่อกิโลกรัมในขณะที่ราคาขายปลีกเฉลี่ยของเนื้อแพะชำแหละที่ผู้บริโภคจ่ายเท่ากับ 234.10 บาทต่อกิโลกรัมโดยมีส่วนเหลือการตลาดเท่ากับ 114.10 บาทต่อกิโลกรัมคิดเป็นร้อยละ 48.73 ของราคาของผู้บริโภคจ่ายโดยสามารถแยกเป็นต้นทุนการตลาด 84.40 บาทต่อกิโลกรัมคิดเป็นร้อยละ 36.05 ของราคาของผู้บริโภคจ่ายค่าใช้จ่ายส่วนใหญ่อยู่ในรูปของมูลค่าสูญเสียน้ำหนักในการฆ่า 43.93 บาทต่อกิโลกรัมคิดเป็นร้อยละ 18.76 ของราคาของผู้บริโภคจ่าย รองลงมาได้แก่ค่าขนส่งมูลค่าสูญเสียน้ำหนักระหว่างการขนส่ง ค่าแรงงานค่าใช้จ่ายในการฆ่า ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานและค่าธรรมเนียมและอื่นๆคิดเป็นร้อยละ 6.66 6.58 1.37 1.19 1.14 และ

0.35 ของราคาของผู้บริโภครายตามลำดับพ่อค้าขายปลีกเนื้อแพะชำแหละมีกำไรเท่ากับ 16.37 บาทต่อ กิโลกรัมคิดเป็นร้อยละ 6.99 ของราคาของผู้บริโภคราย

ตารางที่ 2.3 ส่วนเหลือของการตลาดกรณีพ่อค้าขายปลีกเนื้อแพะชำแหละซื้อแพะเนื้อมีชีวิตจาก เกษตรกรโดยตรง

รายการ	บาท/กก.	ร้อยละ
ราคาแพะเนื้อมีชีวิตที่เกษตรกรได้รับ	120.00	51.26
ส่วนเหลือการตลาด	114.10	48.73
ต้นทุนการตลาด	84.40	36.05
- ค่าขนส่ง	15.58	6.66
- ค่าแรงงาน	3.21	1.37
- ค่าใช้จ่ายในการฆ่า	2.79	1.19
- ค่าธรรมเนียมและอื่นๆ	0.81	0.35
- ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน	2.67	1.14
- มูลค่าสูญเสียน้ำหนักระหว่างการขนส่ง	15.41	6.58
- มูลค่าสูญเสียน้ำหนักในการฆ่า	43.93	18.76
ราคาเฉลี่ยที่พ่อค้าขายปลีกเนื้อแพะชำแหละขายได้	234.10	100.00
กำไรของพ่อค้าขายปลีกเนื้อแพะชำแหละ	29.7	12.68

ที่มา: คัดแปลงจาก บดี คำสีเขียว (2556)

กรณีที่ 3 ผู้รวบรวมแพะเนื้อมีชีวิตซื้อแพะเนื้อมีชีวิตจากเกษตรกรโดยตรง

กรณีนี้ผู้รวบรวมแพะเนื้อมีชีวิตซื้อแพะเนื้อมีชีวิตจากเกษตรกรโดยตรงและ จำหน่ายให้แก่ผู้บริโภคเป็นแพะเนื้อมีชีวิตจากการศึกษาพบว่าราคาเฉลี่ยของแพะเนื้อมีชีวิตที่ เกษตรกรได้รับเท่ากับ 120 บาทต่อกิโลกรัมในขณะที่ราคาขายปลีกเฉลี่ยของแพะเนื้อมีชีวิตที่ ผู้บริโภคจ่ายเท่ากับ 150 บาทต่อกิโลกรัมโดยมีส่วนเหลือการตลาดเท่ากับ 30.00 บาทต่อกิโลกรัม คิดเป็นร้อยละ 23.07 ของราคาของผู้บริโภคจ่ายโดยสามารถแยกเป็นต้นทุนการตลาด 5.85 บาทต่อ กิโลกรัมคิดเป็นร้อยละ 4.06 ของราคาของผู้บริโภคจ่ายค่าใช้จ่ายส่วนใหญ่เป็นค่าขนส่ง 2.58 บาทต่อ กิโลกรัมคิดเป็นร้อยละ 1.98 ของราคาของผู้บริโภคจ่ายรองลงมาได้แก่ค่าแรงงานค่าอาหารและ ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานคิดเป็นร้อยละ 1.09 0.32 และ 0.16 ของราคาของผู้บริโภคจ่ายตามลำดับพ่อ

ค้าขายปลีกแพะเนื้อมีชีวิตมีกำไรเท่ากับ 26.80 บาทต่อกิโลกรัมคิดเป็นร้อยละ 12.83 ของราคาสำหรับผู้บริโภคจ่าย

ตารางที่ 2.4 ส่วนเหลือจากการตลาด กรณีที่ผู้รวบรวมท้องถิ่นแพะเนื้อมีชีวิตซื้อแพะเนื้อมีชีวิตจากเกษตรกรโดยตรง

รายการ	บาท/กก.	ร้อยละ
ราคาแพะเนื้อมีชีวิตที่เกษตรกรได้รับ	110	88.00
ส่วนเหลือจากการตลาด	15.00	12.00
ต้นทุนการตลาด	5.85	4.68
- ค่าขนส่ง	2.58	2.06
- ค่าแรงงาน	2.27	1.81
- ค่าธรรมเนียมและอื่นๆ	-	-
- ค่าอาหาร	0.66	0.52
- ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน	0.34	0.27
ราคาเฉลี่ยที่ผู้รวบรวมแพะเนื้อมีชีวิตขายได้	125	100.00
กำไรของผู้รวบรวมแพะเนื้อมีชีวิต	9.15	7.32

หมายเหตุ ราคาแพะที่เกษตรกรได้รับ เท่ากับ 110 บาท เพราะเกษตรกรขายให้กับผู้รวบรวมขายได้ในราคาที่ต่ำกว่าราคาที่ยขายให้กับเกษตรกรโดยตรงเนื่องจากผู้รวบรวมมีอำนาจในการต่อรองด้านราคาที่มา: ดัดแปลงจาก บดี คำสีเขียว (2556)

2.2.11 แนวความคิดเกี่ยวกับการตลาด

ตลาด คือ กลุ่มของผู้ซื้อและผู้ขายเสรีที่มาทำการซื้อขายซึ่งกันและกัน หรือบริเวณที่อุปสงค์และอุปทานที่สภาพคล้ายคลึงกันมาพบกัน ตลาดนั้นอาจมีสถานที่หรือไม่มีสถานที่ก็ได้ตลาดอาจจะมีรูปแบบ (Formal) หรือไม่มีรูปแบบ (Informal) ก็ได้ (สมคิด ทักษิณาวิสุทธิ, 2546) ตลาดที่มีรูปแบบ หมายถึงว่า ผู้ที่จะเข้ามาทำธุรกิจในตลาดนั้น จะต้องปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ที่ตลาดนั้นกำหนดไว้ เช่น สะพานปลาขององค์การสะพานปลา หรือตลาดหลักทรัพย์ ส่วนตลาดที่ไม่มีรูปแบบ ผู้ซื้อและผู้ขายสามารถตกลงซื้อขายกันอย่างไรก็ได้ การตลาดสินค้าเกษตร เป็นผลกราดำเนินกิจการต่างๆ ของธุรกิจในการเคลื่อนย้ายสินค้าและบริการจากจุดเริ่มต้นของการผลิตสินค้าเกษตร จนกระทั่งสินค้าเหล่านั้นถึงมือผู้บริโภคคนสุดท้าย จะเห็นว่าการตลาดสินค้าเกษตรจะเริ่มจากเกษตรกรขายสินค้าและไปสิ้นสุดเมื่อสินค้านั้น ไปสู่มือผู้บริโภค และจะต้องมีบุคคลหรือผู้ทำ

หน้าที่การตลาดมาทำกิจกรรมต่าง ๆ หรือหน้าที่การตลาดเพื่อให้เกิดการเคลื่อนย้ายสินค้า กิจกรรมการตลาดจะเป็นกิจกรรมที่ต่อเนื่องกัน และจะต้องมีการประสานงานกัน (Coordination) ทั้งนี้เนื่องจากกิจกรรมต่างๆ ของการตลาดมีผู้ทำหลายกลุ่มด้วยกัน อย่างไรก็ตามแต่ละกลุ่มต่างมีความเห็นในเรื่องการตลาดที่แตกต่างกัน กลุ่มผู้บริโภคต้องการซื้อสินค้าในราคาต่ำที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ เกษตรกรผู้ผลิตต้องการผลตอบแทนจากการขายผลผลิตให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ ส่วนหน่วยต่าง ๆ ที่ทำหน้าที่อยู่ระหว่างเกษตรกรและผู้บริโภค ต่างก็หวังกำไรจากการดำเนินธุรกิจ ความขัดแย้งอาจเกิดขึ้น เพราะเป้าหมายแต่ละกลุ่มแตกต่างกัน ทำให้เกิดปัญหาขึ้นมาได้ การแก้ไขปัญหาการตลาดจึงเป็นปัญหาแบบลูกโซ่และไม่มีที่สิ้นสุด

วิธีการตลาดหรือช่องทางการตลาด หมายถึง การแสดงให้เห็นว่าสินค้าชนิดใดชนิดหนึ่งเมื่อเคลื่อนย้ายจากผู้ผลิตแล้วไปสู่คนกลางประเภทใดบ้าง คนกลางแต่ละประเภทได้รับในปริมาณเท่าใด ก่อนสินค้านั้นไปสู่มือผู้บริโภคคนสุดท้าย โดยปกติจะแสดงปริมาณในรูปร้อยละ สินค้าบางชนิดก่อนเคลื่อนย้ายจากผู้ผลิตอาจมีรูปร่างอย่างหนึ่ง แต่เมื่อถึงมือผู้บริโภคอาจมีรูปร่างอีกอย่างหนึ่ง สินค้าบางชนิดอาจเกิดความสูญเสียระหว่างการเคลื่อนย้าย ดังนั้นในการวิเคราะห์วิธีการตลาด จำเป็นต้องยึดถือลักษณะใดลักษณะหนึ่งเป็นหลัก แล้วเทียบลักษณะที่ไม่เหมือนกันให้เป็นหน่วยเดียวกันกับลักษณะที่ยึดเป็นหลัก จึงทำการวิเคราะห์ได้ ส่วนเหลือการตลาด (Marketing margin) หมายถึง ความแตกต่างระหว่างราคาของผู้บริโภคจ่ายหรือราคาขายปลีก (Retail price) กับราคาของผู้ผลิตหรือเกษตรกรที่ได้รับ (Farm price) เนื่องจากในระบบตลาดสินค้าเกษตรโดยทั่วไปผู้ผลิตและผู้บริโภคมิได้ซื้อขายกันโดยตรง ผู้ผลิตและผู้บริโภคอยู่กันคนละแห่ง ประกอบกับลักษณะสินค้าเกษตรที่ผู้ผลิตผลิตได้ส่วนใหญ่ไม่ได้อยู่ในลักษณะที่ผู้บริโภคต้องการจึงต้องมีคนกลางทางการตลาดประเภทต่างๆ เข้ามาเกี่ยวข้อง (สมคิด ทักษิณาวินิจฉัย, 2546)

ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อส่วนเหลือการตลาด (สมคิด ทักษิณาวินิจฉัย, 2546) ได้แก่

1. ลักษณะของสินค้า ถ้าเป็นสินค้าประเภทเน่าเสียง่าย มีขนาดใหญ่และห่างไกลแหล่งบริโภค จะมีส่วนเหลือการตลาดสูง ทั้งนี้เพราะต้องใช้บริการทางการตลาดเป็นพิเศษ เช่น การเก็บรักษา การขนส่ง และการบรรจุหีบห่อ

2. การให้บริการเกี่ยวกับตัวสินค้า สินค้าใดที่ตลาดได้ให้บริการกับตัวสินค้ามาก ส่วนเหลือการตลาดก็จะสูงกว่าสินค้าที่ตลาดให้บริการน้อย

3. ลักษณะความต้องการของผู้บริโภค สินค้าใดที่ผู้บริโภคต้องการในลักษณะที่เป็นสินค้าสำเร็จรูปหรือสะดวกสบายในการซื้อหาและบริโภคมาก ส่วนเหลือการตลาดจะมีสูง

4. ลักษณะโครงสร้างและการตั้งราคาในตลาด ตลาดที่มีการแข่งขันไม่สมบูรณ์ หน่วยธุรกิจที่ได้เปรียบอาจตั้งราคาสินค้าให้สูงกว่าหน่วยธุรกิจอื่น ๆ ซึ่งได้ทำให้ส่วนเหลืออมการตลาดสูงกว่าตลาดอื่น ๆ ด้วย

2.2.12 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทน

การวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทน เป็นข้อมูลให้แก่เกษตรกรผู้เลี้ยงแพะนำมาประกอบการตัดสินใจเพื่อประเมินความคุ้มค่าของการลงทุนในฟาร์ม มีรายละเอียดดังนี้

(1) ต้นทุนการผลิต (Cost) คือ ค่าใช้จ่ายในการใช้ปัจจัยการผลิต การเลี้ยงแพะต้องใช้ปัจจัยการผลิตต่าง ๆ นักเศรษฐศาสตร์เห็นว่าต้นทุนการผลิตมีค่าสูงกว่าที่นักบัญชีพิจารณา ทำให้กำไรทางเศรษฐศาสตร์ต่ำกว่ากำไรทางบัญชี เนื่องจากมีต้นทุนค่าเสียโอกาส (Opportunity cost) ซึ่งเป็นราคาปัจจัยการผลิตที่สูงสุดค่าเสียโอกาสในการผลิต ส่วนนี้จะนับรวมเป็นต้นทุนการผลิตด้วย และหากแบ่งต้นทุนการผลิตเป็น 2 ประเภทได้แก่ ต้นทุนคงที่และต้นทุนผันแปร กล่าวคือต้นทุนคงที่เป็นต้นทุนที่ไม่แปรผันตามปริมาณการผลิต ต้นทุนที่ผู้ผลิตจ่ายแม้ไม่ผลิต หรือว่าผลิตเป็นปริมาณมากน้อยเพียงใดผู้ผลิตก็ต้องจ่ายเป็นจำนวนเงินเท่าเดิม เช่น รายจ่าย ค่าเช่า ค่าเสื่อมราคา เป็นต้น จะเห็นได้ว่าต้นทุนคงที่ไม่ผันแปรตามปริมาณการผลิต แต่มีการจ่ายคงที่อยู่จำนวนหนึ่ง

ส่วนต้นทุนผันแปร จะผันแปรตามปริมาณผลผลิต เป็นต้นทุนที่ผู้ผลิตต้องจ่ายเป็นจำนวนมากเมื่อมีการผลิตมาก และจ่ายลดลงเมื่อมีการผลิตลดลง ถ้าไม่มีการผลิตก็ไม่ต้องจ่าย เช่น ค่าวัตถุดิบ ค่าจ้างแรงงาน ค่าน้ำ ค่าไฟ เป็นต้นจะเห็นได้ว่าเมื่อไม่มีการผลิตผู้ผลิตจะไม่มีรายจ่ายในรายการผันแปร ดังนั้นต้นทุนการผลิตรวมทั้งหมด (Total cost: TC) ประกอบด้วย ต้นทุนคงที่ทั้งหมด (Total fixed cost: TFC) และต้นทุนผันแปรทั้งหมด (Total variable cost: TVC) รวมเข้าด้วยกัน และสามารถเขียนต้นทุนรวม ในรูปสมการได้ดังนี้

$$TC = TFC + TVC$$

$$AC = TC/Q$$

$$MC = \Delta TC / \Delta Q$$

โดยที่

$$Q = \text{ปริมาณผลผลิต}$$

$$TC = \text{ต้นทุนรวมทั้งหมด (Total cost)}$$

$$AC = \text{ต้นทุนเฉลี่ย (Average cost)}$$

$$MC = \text{ต้นทุนส่วนเพิ่ม (Marginal cost)}$$

$$\Delta TC = \text{ส่วนเปลี่ยนแปลงต้นทุนรวมทั้งหมด}$$

$$\Delta Q = \text{ส่วนเปลี่ยนแปลงปริมาณผลผลิต}$$

รายรับจากการผลิต (Revenue) มาจากมูลค่าที่ผลิตได้ ทั้งนี้เป็นเป้าหมายของผู้ผลิต คือ กำไรและกำไรจะเกิดขึ้นได้เมื่อเปรียบเทียบรายรับและต้นทุนการผลิต ถ้ารายรับสูงกว่าต้นทุนการผลิตจะทำให้มีกำไร ตรงกันข้ามถ้ารายรับต่ำกว่าต้นทุนการผลิตจะขาดทุนซึ่งสามารถคำนวณรายรับรวม (Total revenue: TR) ได้จากการคูณราคาต่อหน่วยของสินค้า (P) ด้วยปริมาณสินค้าที่ขายได้ (Q) หรือเขียนในรูปสมการได้ คือ

	TR	=	P x Q
	AR	=	TC / Q
	MR	=	$\Delta TR / \Delta Q$
โดยที่	P	=	ราคาสินค้าต่อหน่วย
	Q	=	ปริมาณสินค้าที่ขายได้
	TR	=	รายรับรวม (Total revenue)
	AR	=	รายรับเฉลี่ย (Average revenue)
	MR	=	รายรับส่วนเพิ่ม (Marginal revenue)
	ΔTR	=	ส่วนเปลี่ยนแปลงของรายรับรวม
	ΔQ	=	ส่วนเปลี่ยนแปลงของจำนวนสินค้าที่เสนอขาย

กำไรจากการผลิต (Profit) หมายถึง ผลต่างระหว่างต้นทุนการผลิตทั้งหมด (Total cost) และรายรับจากการขายผลผลิตทั้งหมด (Total revenue) เขียนเป็นสมการได้ดังนี้

	TT	=	TR - TC
โดยที่	TT	=	กำไรรวม (Total profit)
	TR	=	รายรับรวม
	TC	=	ต้นทุนรวม

การเปรียบเทียบต้นทุนกับผลตอบแทน (Cost and benefit) เป็นการช่วยผู้ผลิตตัดสินใจเลือกว่าควรจะมีผลผลิตหรือไม่ ปริมาณเท่าไร จะเห็นว่าผู้ผลิตจะต้องตัดสินใจเลือก เพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่เหมาะสมหรือดีที่สุด ทั้งนี้ผู้ผลิตสามารถเลือกจากจุดที่รายรับรวม (TR) ห่างจากต้นทุนรวม (TC) มากจะทำให้มีโอกาสทำกำไรมากที่สุด หรือเปรียบเทียบจากจุดที่ค่ารวมรายรับเพิ่ม (MR) เท่ากับต้นทุนเพิ่ม (MC) โดยตราบใดที่รายรับเพิ่ม (MR) มากกว่าต้นทุนเพิ่ม (MC) ผู้ผลิตจะสามารถขยายการผลิตออกไปได้ จนถึงจุดที่มีค่าเท่ากัน เพราะจะได้รับกำไรเพิ่มขึ้นจากการขยายการผลิตนั้น ดังนั้น จุดที่ MC = MR ทำให้ทราบปริมาณการผลิตที่เหมาะสมที่สุดในส่วนทฤษฎีต้นทุนและ

ผลตอบแทน ได้ถูกนำมาใช้กับการเลี้ยงแพะ ซึ่งต้นทุน ได้แบ่งเป็นต้นทุนที่เป็นเงินสด และต้นทุนที่ไม่เป็นเงินสด หรือต้นทุนประเมิน อีกทั้งแบ่งได้เป็นต้นทุนคงที่ และต้นทุนผันแปร โดยต้นทุนที่เป็นเงินสดในที่นี้คือค่าใช้จ่ายที่ได้จ่ายสำหรับการซื้อหาหรือเช่าปัจจัยการผลิตต่างๆ เช่น ค่าเช่าที่ดิน ค่าจ้างแรงงานงาน ค่าอาหารเสริม ค่าวัคซีนและยา ค่าขนส่ง ค่าพันธุ์แพะ โรงเรือน ค่าวัสดุอุปกรณ์เลี้ยงแพะ ค่าดอกเบี้ยเงินกู้เลี้ยงแพะ และค่าผสมพันธุ์ เป็นต้น ส่วนต้นทุนที่ไม่เป็นตัวเงิน ในที่นี้คือต้นทุนที่มีการประเมินในการใช้ปัจจัยการผลิตซึ่งเกษตรกรผู้เลี้ยงแพะมีอยู่แล้ว จึงไม่ต้องจ่ายค่าเช่าเป็นเงินสด แต่คิดต้นทุนให้ เพราะมีค่าเสียโอกาส ถ้าไม่ได้เลี้ยงแพะ ก็สามารถนำไปให้ผู้อื่นเช่า ได้รับค่าเช่าจากที่ดินแปลงนี้มีรายได้เกิดขึ้น อีกทั้งสินทรัพย์ถาวร จะมีค่าเสื่อมของทรัพย์สินเมื่อเวลาผ่านไป เช่น ค่าเสื่อมโรงเรือน เป็นต้น ดังรายละเอียดตารางที่ 2.5

ตารางที่ 2.5 ต้นทุนคงที่และต้นทุนผันแปรกับต้นทุนเงินสดและไม่เป็นเงินสด

ต้นทุนที่เป็นเงินสด
ต้นทุนผันแปร
<ul style="list-style-type: none"> - แร่งงานจ้าง - วัสดุที่ซื้อมาทำการผลิตเช่นค่าวัคซีนและยา ค่าพันธุ์แพะ เป็นต้น - ค่าซ่อมแซมอุปกรณ์ - ค่าดอกเบี้ยเงินกู้ระยะสั้น
ต้นทุนคงที่
<ul style="list-style-type: none"> - ค่าเช่าที่ดิน - ค่าภาษีที่ดิน - ค่าประกันภัย - ค่าดอกเบี้ยเงินกู้ระยะยาว - ค่าบำรุงรักษาเครื่องมืออุปกรณ์

2.2.13 การเลือกตัวอย่างแบบลูกโซ่ (Snowball sampling)

การสุ่มตัวอย่าง เป็นกระบวนการที่เป็นระบบในการสุ่มหน่วยตัวอย่างมาจากประชากรที่สนใจศึกษา ถ้าเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ จะเป็นการสุ่มบุคคลเพื่อตอบแบบสอบถาม ถ้าเป็นการวิจัยเอกสารจะเป็นการสุ่มเอกสารหรือเนื้อหาข่าววิเคราะห์โดยการเลือกตัวอย่างแบบลูกโซ่

เป็นการสุ่มแบบไม่อาศัยความน่าจะเป็น (Non-probability sampling) เป็นการสุ่มหน่วยตัวอย่างที่บางครั้งอาจไม่ทราบจำนวนประชากรที่แท้จริง ทำให้ไม่สามารถใช้การสุ่มแบบอาศัยความน่าจะเป็นได้ และการสุ่มแต่ละครั้งนั้น ทุก ๆ หน่วยของประชากรมีโอกาสถูกสุ่มมาเป็นกลุ่มตัวอย่างไม่เท่าเทียมกัน เป็นการเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยอาศัยการแนะนำของหน่วยตัวอย่างที่ได้เก็บข้อมูลไปแล้ว เช่น นักวิจัยได้พบ นาย ก. ที่มีคุณลักษณะตรงกับกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการศึกษา นักวิจัยได้เข้าไปสัมภาษณ์เก็บข้อมูล จากนั้นนักวิจัยให้ นาย ก. แนะนำเพื่อนหรือคนรู้จักที่มีลักษณะตรงกับที่นักวิจัยต้องการ แล้วจดชื่อพร้อมที่อยู่ติดต่อได้ไว้ สมมติว่า นาย ก. ได้แนะนำ นาย ข. และ นางสาว ค. แล้วนักวิจัยก็ไปสัมภาษณ์เก็บข้อมูลจาก นาย ข. และ นางสาว ค. แล้วนักวิจัยก็ให้ นาย ข. และ นางสาว ค. แนะนำเพื่อนหรือคนรู้จักที่มีลักษณะตรงกับที่นักวิจัยต้องการ นักวิจัยจดชื่อพร้อมที่อยู่ติดต่อได้ไว้ แล้วผู้วิจัยไปตามสัมภาษณ์เก็บข้อมูลจากบุคคลที่ นาย ข. และ นางสาว ค. ได้แนะนำไว้ ผู้วิจัยทำแบบนี้ไปเรื่อย ๆ จนกระทั่งได้กลุ่มตัวอย่างครบตามจำนวนที่ต้องการ วิธีนี้ผู้วิจัยจะได้กลุ่มตัวอย่างมาจากการแนะนำต่อ ๆ กันของหน่วยตัวอย่าง หน่วยตัวอย่างหนึ่งคนอาจจะไม่ได้แนะนำแค่คนเดียว ดังนั้นขนาดของกลุ่มตัวอย่างจะเพิ่มขึ้นทุกครั้งที่ได้ไปสัมภาษณ์เก็บข้อมูล เหมือนกับก้อนหิมะที่ยิ่งกลิ้งไปลูกหิมะก็จะยิ่งใหญ่ขึ้น ดังนั้นวิธีนี้ถึงได้ใช้คำว่า Snowball sampling

2.2.14 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม

การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม ด้วยหลัก SWOT analysis เป็นวิธีการหรือเครื่องมือช่วยในการวิเคราะห์สภาพทั่วไป และช่วยในการวางแผนกลยุทธ์ของฟาร์มและลักษณะงานต่าง ๆ ประกอบด้วยการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ผลการวิเคราะห์สามารถนำไปใช้ในการวางแผนและกำหนดกลยุทธ์ในการพัฒนาการเลี้ยงแพะ ดังนี้

1) ตัวแรก S หรือ Strengths คือ ความสามารถและสภาพภายในฟาร์มที่เป็นบวก ซึ่งผู้ประกอบการหรือเกษตรกรสามารถนำมาใช้ประโยชน์ในการทำงานเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมาย การดำเนินงานภายในฟาร์มได้เป็นอย่างดี ดังนั้นการวิเคราะห์จุดแข็งจึงพิจารณาจากสภาพคล่องทางการเงิน ความชำนาญทางด้านการผลิต ด้านบุคลากร และความรู้ความเข้าใจในการเลี้ยงแพะ

2) ตัวที่สอง W หรือ Weakness คือ จุดอ่อน หมายถึง สภาพภายในฟาร์มที่เป็นลบ และต่อความสามารถ ซึ่งผู้ประกอบการหรือเกษตรกรไม่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการทำงาน เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ หรือหมายถึงการดำเนินงานภายในธุรกิจที่ทำไม่ได้ไม่ดี ดังนั้นการ

วิเคราะห์จุดอ่อนจึงพิจารณาจากข้อเสียของฟาร์ม ที่มีปัญหาภาพพจน์ในทางลบของเกษตรกรหรือผู้ประกอบการเลี้ยงแพะ

3) ตัวที่สาม O หรือ Opportunities คือ โอกาส หมายถึง ปัจจัยและสภาพภายนอกที่เอื้ออำนวยให้การทำงานของเกษตรกรหรือผู้ประกอบการบรรลุวัตถุประสงค์ หรือหมายถึงสภาพแวดล้อมภายนอกที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินงานของฟาร์ม ดังนั้นการวิเคราะห์โอกาสจึงพิจารณาจากข้อได้เปรียบหรือปัจจัยที่เอื้อต่อเกษตรกรหรือผู้ประกอบการเลี้ยงแพะ

4) ตัวที่สี่ T หรือ Threats คือ อุปสรรค หมายถึง ปัจจัยหรือสภาพภายนอกที่ขัดขวางการทำงานของเกษตรกรหรือผู้ประกอบการ ทำให้ไม่บรรลุวัตถุประสงค์ อาจหมายถึงสภาพแวดล้อมภายนอกที่เป็นปัญหาต่อเกษตรกรฟาร์มของเกษตรกรหรือผู้ประกอบการเลี้ยงแพะ ดังนั้นการวิเคราะห์ SWOT ควรมีการกำหนดเรื่อง หัวข้อ หรือประเด็นที่สำคัญและต้องคำนึงถึงการกำหนดประเด็นปัญหาทำให้การวิเคราะห์และการประเมิน จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคได้ถูกต้อง โดยเฉพาะการกำหนดประเด็นหลักได้ถูกต้องจะทำให้การวิเคราะห์ถูกต้องยิ่งขึ้น (ชูตา แก้วละเอียด, 2558)

2.2.15 ประโยชน์ของการวิเคราะห์ SWOT

เป็นการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมต่าง ๆ ทั้งภายนอกและภายในองค์กร ซึ่งปัจจัยแต่ละอย่างเหล่านี้จะช่วยให้เข้าใจได้ว่ามีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานขององค์กรอย่างไร จุดแข็งขององค์กรจะเป็นความสามารถภายในที่ถูกใช้ประโยชน์เพื่อการบรรลุเป้าหมาย ในขณะที่จุดอ่อนขององค์กรจะเป็นคุณลักษณะภายใน ที่อาจจะทำลายผลการดำเนินงาน โอกาสทางสภาพแวดล้อมจะเป็นสถานการณ์ที่ให้โอกาสเพื่อการบรรลุเป้าหมายในทางกลับกันอุปสรรคทางสภาพแวดล้อมจะเป็นสถานการณ์ที่ขัดขวางการบรรลุเป้าหมาย ผลจากการวิเคราะห์ SWOT นี้จะใช้เป็นแนวทางในการกำหนดวิสัยทัศน์ การกำหนดกลยุทธ์ เพื่อให้องค์กรเกิดการพัฒนาไปในทางที่เหมาะสม

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาระบบการเลี้ยงและการตลาดแพะเนื้อของเกษตรกรในจังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยผู้วิจัยได้กำหนดวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

- 3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
- 3.2 การเก็บรวบรวมข้อมูล
- 3.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้ มีประชากร (Population) และกลุ่มตัวอย่าง (Sample) ดังนี้

3.1.1 ประชากร ที่ใช้ในการวิจัย

ประชากร ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ กลุ่มที่ 1 เกษตรกรผู้เลี้ยงแพะในจังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยอ้างอิง ข้อมูลสถิติของสำนักงานปศุสัตว์จังหวัดสุราษฎร์ธานีปี พ.ศ 2558 ที่รายงาน ว่าในจังหวัดมีจำนวนครัวเรือนที่เลี้ยงแพะเนื้อทั้งหมด 289 ครัวเรือน กลุ่มที่ 2 ผู้ค้าระดับต่างๆ ที่เกษตรกรจำหน่ายแพะ และดำเนินการสำรวจข้อมูลและสัมภาษณ์เจาะลึกกับกลุ่มพ่อค้าเพื่อหาความสอดคล้องของข้อมูลที่ได้จากเกษตรกรและพ่อค้าในระดับต่างๆ จนเชื่อมโยงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น

3.1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่เกษตรกรผู้เลี้ยงแพะในจังหวัดสุราษฎร์ธานีขนาดกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยใช้สูตรของ(Yamane, 1973) กำหนดขอบเขตความคลาดเคลื่อนที่ 0.11 สูตรการคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่างดังนี้

$$n = \frac{N}{1 + N(e)^2}$$

- โดย e = ความคลาดเคลื่อนของการเลือกตัวอย่าง
 N = ขนาดของประชากร
 n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

$$n = \frac{289}{1 + 289 (0.11)^2}$$

$$n = 64 \text{ ราย}$$

ตารางที่ 3.1 การสุ่มกลุ่มตัวอย่างแยกตามรายอำเภอในจังหวัดสุราษฎร์ธานี

อำเภอ	จำนวน (ราย)
เมืองสุราษฎร์ธานี	11
กาญจนดิษฐ์	12
คอนสัก	11
ไชยา	6
ท่าชนะ	4
ท่าฉาง	1
บ้านนาสาร	8
เคียนซา	8
พระแสง	1
พุนพิน	13
รวม	69

3.1.3 การสุ่มตัวอย่าง (Sampling) ได้ทำการเลือกตัวอย่างแบบลูกโซ่ (Snowball sampling) เป็นการเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยอาศัยการแนะนำของหน่วยตัวอย่างที่ได้เก็บข้อมูลไปแล้ว โดยมีกลุ่มตัวอย่างที่เกี่ยวข้องกับผู้เลี้ยงแพะในจังหวัดสุราษฎร์ธานี

3.2 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ได้เก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาเพื่อให้เข้าถึงแหล่งข้อมูลที่เป็นสาระสำคัญ โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัยการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างทั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการสร้างแบบสอบถามแบบมีโครงสร้างชัดเจนชนิดเปิดเผยเพื่อให้เหมาะกับกลุ่มตัวอย่างและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยและได้มีการนำไปทำการทดลองใช้เพื่อทดสอบความ

นำเชื่อถือของเครื่องมือได้ทำการทดสอบความเที่ยงของแบบสอบถามและประเด็นคำถามโดยการให้ผู้ทรงคุณวุฒิช่วยอ่านและให้คำแนะนำและนำมาปรับปรุงจนกระทั่งได้ฉบับที่สมบูรณ์ครบทุกประเด็นตามวัตถุประสงค์ก่อนนำไปใช้เก็บข้อมูลจริงรายละเอียดของแบบสอบถามประกอบด้วยส่วนต่างๆ ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบ (กลุ่มตัวอย่าง) มีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ (Checklist) ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ศาสนา อาชีพหลัก อาชีพรอง และ จำนวนสมาชิกในครัวเรือนมีจำนวน 7 ข้อคำถาม

ส่วนที่ 2 สภาพการเลี้ยงการผลิตแพะของเกษตรกรในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ได้แก่ จำนวนแรงงานที่ใช้เลี้ยงแพะพื้นที่เลี้ยงแพะทั้งหมดจำนวนแพะที่เลี้ยงทั้งหมดประเภทของแพะที่เลี้ยง ประสบการณ์การเลี้ยงแพะวัตถุประสงค์การเลี้ยงแพะพันธุ์แพะที่เลี้ยงแหล่งที่มาของแม่พันธุ์แพะ แหล่งที่มาของพ่อพันธุ์แพะลักษณะโรงเรือนแพะวิธีการเลี้ยงแพะ การดูแลสุขภาพแพะ แหล่งอาหารและการรวมกลุ่ม จำนวน 32 ข้อคำถาม

ส่วนที่ 3 การตลาดและการจัดจำหน่ายแพะเนื้อของเกษตรกรในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ได้แก่ การขาย การกำหนดราคา วิธีการจำหน่ายและลักษณะการจำหน่าย จำนวน 7 ข้อคำถาม

ส่วนที่ 4 ปัญหาและอุปสรรคในการเลี้ยงแพะของเกษตรกรในจังหวัดสุราษฎร์ธานี มีลักษณะเป็นคำถามแบบปลายเปิด (Open end question) และแบบเลือกตอบ (Checklist) มีจำนวน 8 ข้อคำถาม

ส่วนที่ 5 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการเลี้ยงแพะของเกษตรกรในจังหวัดสุราษฎร์ธานี

3.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

งานวิจัยนี้ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงพรรณนาและเชิงปริมาณมีรายละเอียดดังนี้

3.3.1 การวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive analysis)

(ก) ใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ยค่าสัดส่วนและค่าร้อยละเพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 และ 2 คือ เพื่อศึกษาระบบการเลี้ยง การจัดการฟาร์มแพะเนื้อของเกษตรกรในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ในด้านข้อมูลทั่วไปของการจัดการการผลิตแพะเนื้อของเกษตรกรและการตลาดแพะในจังหวัดสุราษฎร์ธานี

(ข) ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) ในประเด็นต่างๆเพื่อตอบ
วัตถุประสงค์

3.3.2 การวิเคราะห์เชิงปริมาณ (Quantitative analysis)

ใช้หลักการวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนโดยข้อสมมุติในการศึกษาที่ว่า การจัดการด้านการผลิตแพะที่แตกต่างกันจะทำให้ต้นทุนและผลตอบแทนไม่เท่ากันอย่างไรก็ตาม งานวิจัยนี้ต้นทุนและผลตอบแทนที่เกิดขึ้นจากรูปแบบการเลี้ยงแพะและการจำหน่ายแพะ โดยนำ ข้อมูลจากการสอบถามเกษตรกรที่ได้มาคำนวณหาทุน

การวิเคราะห์วิถีตลาดและส่วนเหลือมการตลาด สำหรับส่วนเหลือมทางการตลาด แพะเนื้อเป็นการศึกษาส่วนต่างระหว่างราคาของผู้บริโภคจ่าย กับราคาที่เกษตรกรได้รับ หรือ ค่าใช้จ่ายรวมที่เกิดจากการทำหน้าที่ทางการตลาดของผู้ค้าระดับต่างๆเพื่อให้สินค้าไปถึงมือ ผู้บริโภค หรือค่าใช้จ่ายทางการตลาด หรือค่าตอบแทนของผู้ค้า (ราคาที่เกษตรกรได้รับ + ส่วน เหลือมการตลาด = ราคาที่ผู้บริโภคจ่าย)

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาด้านต้นทุนและผลตอบแทนมีดังนี้ (1) ต้นทุนการผลิต แบ่งได้เป็น (1.1) ต้นทุนผันแปรประกอบด้วยค่าพันธุ์แพะที่ซื้อมา ค่าแรงงาน ค่าวัสดุอุปกรณ์ ค่าอาหาร ค่าอาหารเสริม และค่าวัคซีนยา (1.2) ต้นทุนคงที่ประกอบด้วยค่าเสื่อมโรงเรือน ค่าเสื่อม สาธารณูปโภค ค่าเสียโอกาสการใช้ที่ดิน ค่าเช่าที่ดินและดอกเบี้ยเงินลงทุนเริ่มแรก (2) ผลตอบแทน ประกอบด้วยราคาจำหน่ายแพะมีชีวิตและราคามูลแพะ

บทที่ 4

ผลการวิจัยและอภิปรายผล

การวิจัยเรื่องการศึกษากระบวนการเลี้ยงและการตลาดแพะเนื้อของเกษตรกรในจังหวัดสุราษฎร์ธานีในครั้งนี้ ประกอบด้วย 6 ส่วน ดังนี้

- 4.1 ผลประชากรแพะและเกษตรกรผู้เลี้ยงแพะของจังหวัดสุราษฎร์ธานี
- 4.2 ผลด้านข้อมูลทั่วไปของเกษตรกรผู้เลี้ยงแพะ
- 4.3 ข้อมูลการจัดการระบบการผลิตแพะของเกษตรกรผู้เลี้ยงแพะ
- 4.4 การตลาดและการจัดจำหน่าย
- 4.5 ข้อเสนอแนะของเกษตรกร
- 4.6 แนวทางพัฒนาการตลาดและความสามารถในการแข่งขันของผู้เลี้ยงแพะในจังหวัดสุราษฎร์ธานี

4.1 ประชากรแพะและเกษตรกรผู้เลี้ยงแพะของจังหวัดสุราษฎร์ธานี

จากการศึกษาข้อมูลสถิติประชากรแพะและจำนวนคร้วเรือนที่เลี้ยงแพะที่รายงานโดยสำนักงานปศุสัตว์จังหวัดสุราษฎร์ธานีในปีพ.ศ. 2558 พบว่ามีประชากรแพะเนื้อและแพะนมรวมกันจำนวน 5,615 ตัวและมีจำนวนคร้วเรือนที่เลี้ยงแพะเท่ากับ 303 คร้วเรือนกระจายอยู่ตามอำเภอต่างๆของจังหวัด เป็นแพะนมจำนวน190 ตัว แพะเนื้อจำนวน 5,425 ตัว โดยแบ่งเป็นแพะเพศผู้เท่ากับ 1,882 ตัวและเพศเมียเท่ากับ 3,733 ตัว โดย 3 อันดับแรกของอำเภอที่มีประชากรแพะมากที่สุด คือ อำเภอไชยา 725 ตัว อำเภอคีรีรัฐนิคม 663 ตัว และอำเภอกาญจนดิษฐ์ 622 ตัว ตามลำดับ (สำนักงานปศุสัตว์สุราษฎร์ธานี, 2558)

ตารางที่ 4.1 ประชากรแพะแยกตามอำเภอของจังหวัดสุราษฎร์ธานี พ.ศ.2558

อำเภอ	แพะเนื้อ			แพะนม			รวม	
	ผู้ (ตัว)	เมีย (ตัว)	เกษตรกร (คร้วเรือน)	ผู้ (ตัว)	เมีย (ตัว)	เกษตรกร (คร้วเรือน)	จำนวน (ตัว)	เกษตรกร (คร้วเรือน)
เมืองสุราษฎร์ธานี	111	345	17	20	90	2	566	19

กาญจนดิษฐ์	298	286	43	10	28	4	622	47
ดอนสัก	150	201	10	0	0	0	351	10
เกาะสมุย	75	275	3	0	0	0	350	3
เกาะพะงัน	0	0	0	0	0	0	0	0
ไชยา	205	520	65	0	0	0	725	65
ท่าชนะ	167	289	60	1	5	2	462	62
คีรีรัฐนิคม	378	285	8	0	0	0	663	8
บ้านตาขุน	3	4	1	5	0	1	12	1
พนม	23	106	5	0	0	0	129	5
ท่าฉาง	36	31	10	8	0	4	75	14
บ้านนาสาร	23	82	8	3	5	1	113	8
บ้านนาเดิม	0	0	0	0	0	0	0	0
เคียนซา	105	158	8	0	0	0	263	8
เวียงสระ	50	95	2	0	0	0	145	2
พระแสง	77	502	21	0	0	0	579	21
พุนพิน	120	399	25	5	10	2	534	27
ชัยบุรี	9	17	3	0	0	0	26	3
วิภาวดี	0	0	0	0	0	0	0	0
รวม	1,830	3,595	289	52	138	16	5,615	303

ที่มา สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข (2558)

ตารางที่ 4.2 ประชากรแพะจากการสำรวจในจังหวัดสุราษฎร์ธานี แยกตามอำเภอ

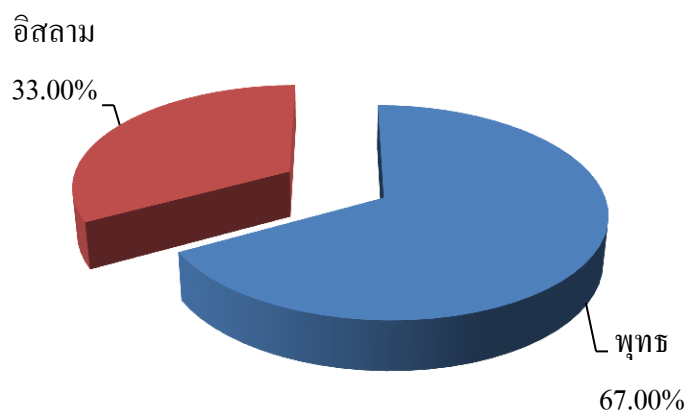
อำเภอ	แพะเนื้อ		
	พ่อพันธุ์ (ตัว)	แม่พันธุ์ (ตัว)	เกษตรกร (ครัวเรือน)
เมืองสุราษฎร์ธานี	13	118	11
กาญจนดิษฐ์	14	260	12
ดอนสัก	15	265	11
ไชยา	6	49	6
ท่าชนะ	6	195	4
ท่าฉาง	1	50	1
บ้านนาสาร	14	177	8
เคียนซา	4	60	8
พระแสง	10	250	21

พูนพิน	10	137	13
รวม	230	1,562	69

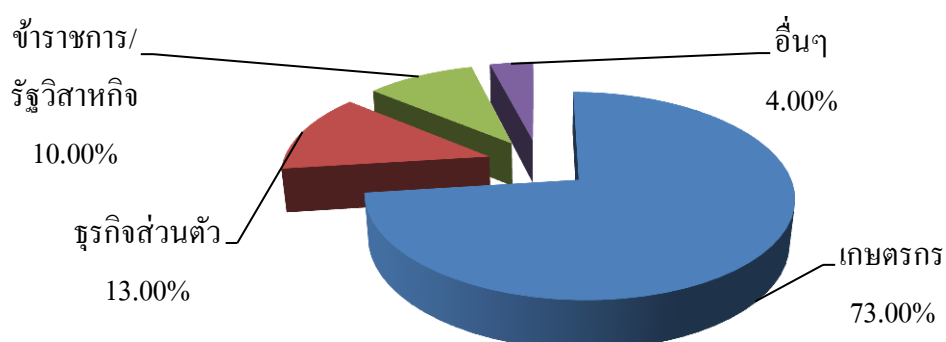
จากการสำรวจปี 2558

4.2 ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกรผู้เลี้ยงแพะ

ผลการศึกษาจากเกษตรกรที่เลี้ยงแพะ จำนวน 69 ราย ของจังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีอายุเฉลี่ย 47.7 ปี ส่วนใหญ่เป็นเพศชายคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 91.00 การนับถือศาสนา พบว่า เกษตรกรทุกขนาดฟาร์ม ร้อยละ 67.00 นับถือศาสนาพุทธ รองลงมาร้อยละ 33.00 นับถือศาสนาอิสลาม ฟาร์มขนาดกลางและฟาร์มขนาดใหญ่ส่วนใหญ่เป็นชาวไทยพุทธ ในขณะที่ฟาร์มขนาดเล็กพบว่าเป็นชาวไทยมุสลิมจากการศึกษาพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำสวนปาล์ม น้ำมันและสวนยางเป็นอาชีพหลัก คิดเป็นร้อยละ 73.00 เกษตรกรส่วนใหญ่เลี้ยงแพะเป็นอาชีพเสริม โดยใช้เวลาว่างจากการประกอบอาชีพหลักในการจัดการดูแลแพะและดำเนินกิจกรรมภายในฟาร์ม

แผนภูมิที่ 4.1 แสดงสัดส่วนการนับถือศาสนาของผู้เลี้ยงแพะในจังหวัดสุราษฎร์ธานี

แผนภูมิที่ 4.2 แสดงสัดส่วนอาชีพของผู้เลี้ยงแพะในจังหวัดสุราษฎร์ธานี

ตารางที่ 4.3 แสดงสัดส่วนระยะเวลาในการเลี้ยงและแรงงานที่ใช้ในการจัดการฟาร์มแพะ

ระยะเวลาในการเลี้ยงที่ผ่านมา	จำนวน(ราย)	ร้อยละ
1-3	39	62.90
4-8	18	29.03
มากกว่า 8 ปี	12	19.35
แหล่งของแรงงาน		
ในครอบครัว	64	92.75
การจ้าง	2	2.90
ครอบครัวและการจ้าง	3	4.84

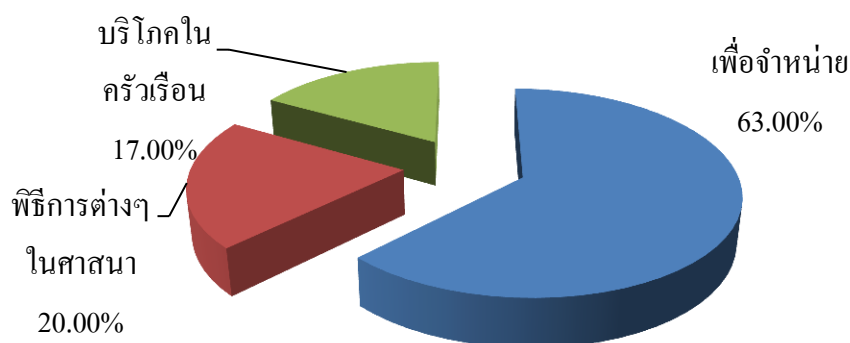
จากการสำรวจปี 2558

ข้อมูลประสบการณ์หรือระยะเวลาที่เกษตรกรได้ดำเนินการเลี้ยงแพะ พบว่า ภาพรวมเกษตรกรมีประสบการณ์ในการเลี้ยงแพะเฉลี่ย 5.09 ปี เกษตรกรส่วนใหญ่เลี้ยงแพะมาแล้ว เป็นระยะเวลา 1-3 ปี คิดเป็นร้อยละ 62.90 เกษตรกรได้ดำเนินการเลี้ยงแพะมาแล้ว 4-8 ปี คิดเป็น ร้อยละ 29.03 และระยะเวลา 1-3 ปี คิดเป็นร้อยละ 19.35 ดังที่แสดงในตารางที่ 4.3 ส่วนแรงงานในการประกอบอาชีพ พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ ใช้แรงงานในครอบครัวในการดูแลแพะคิดเป็นร้อยละ 92.75 ใช้แรงงานในครอบครัวและแรงงานจ้างคิดเป็นร้อยละ 4.84 และมีส่วนน้อยเท่านั้นใช้แรงงานจ้างเพียงอย่างเดียวเพียงร้อยละ 2.90 แสดงในตารางที่ 4.3

4.3 การจัดการระบบการผลิตแพะของเกษตรกรผู้เลี้ยงแพะ

4.3.1 วัตถุประสงค์หรือเหตุผลที่เกษตรกรประกอบอาชีพเลี้ยงแพะ

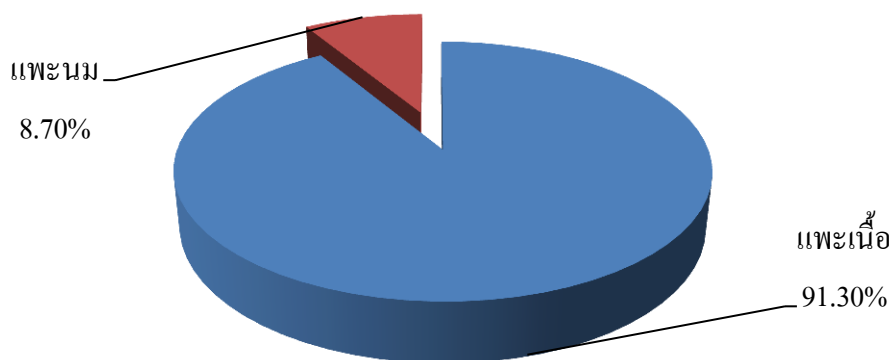
ในแบบสอบถามผู้วิจัยได้เปิดโอกาสให้ผู้ตอบแบบสอบถามสามารถตอบเหตุผลในการเลี้ยงแพะได้มากกว่าหนึ่งเหตุผล จากการศึกษาพบว่าเหตุผลที่เกษตรกรประกอบอาชีพการเลี้ยงแพะ เกษตรกรเลี้ยงแพะไว้เพื่อจำหน่ายใน ร้อยละ 63.00 เพื่อใช้ในพิธีการต่างๆ ในศาสนา รองลงมาคิดเป็นร้อยละ 20.00 โดยเฉพาะกลุ่มผู้เลี้ยงที่นับถือศาสนาอิสลาม และเพื่อการบริโภคในครัวเรือนอีกร้อยละ 17.00

แผนภูมิที่ 4.3 วัตถุประสงค์ในการเลี้ยงแพะของเกษตรกรในจังหวัดสุราษฎร์ธานี

4.3.2 ประเภทของแพะที่เกษตรกรเลี้ยง

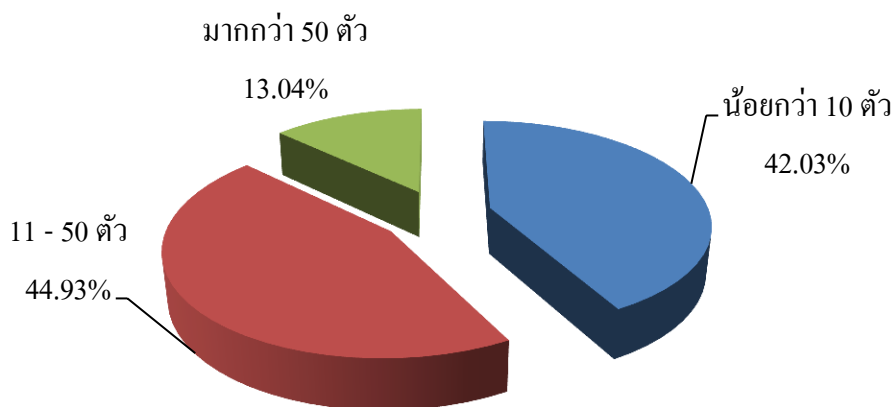
ผู้วิจัยได้แบ่งประเภทของแพะออกเป็นสองประเภทตามผลผลิตที่ได้ คือแพะเนื้อและแพะนม ผลของการศึกษาพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เลี้ยงแพะเพื่อผลผลิตเนื้อคิดเป็นร้อยละ 91.30 และเลี้ยงแพะนมเพียงร้อยละ 8.70 เกษตรกรที่เลี้ยงแพะนมไม่ได้เลี้ยงแพะไว้เพื่อรีดนม เกษตรกรบ้างรายเลี้ยงแพะไว้เพื่อจำหน่ายสายพันธุ์เพื่อการประกวดและการปรับปรุงพันธุ์ และบางส่วนเลือกใช้แม่แพะสายพันธุ์นมในฟาร์มเพราะสามารถให้นมกับลูกแพะได้ดี

แผนภูมิที่ 4.4 แสดงประเภทแพะที่เกษตรกรเลี้ยงในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ในปีพ.ศ. 2558

4.3.3 ขนาดฟาร์มและระบบวิธีการเลี้ยงการเลี้ยง

จากการเก็บข้อมูลผู้วิจัยทำการแบ่งขนาดฟาร์มตามจำนวนของแพะในฟาร์มโดยสามารถแบ่งฟาร์มออกเป็น 3 ขนาด ดังนี้ ฟาร์มที่มีจำนวนแพะน้อยกว่า 10 ตัว เป็นฟาร์มขนาดเล็ก ฟาร์มที่มีจำนวนแพะตั้งแต่ 11 ถึง 50 ตัว เป็นฟาร์มขนาดกลาง และฟาร์มที่มีจำนวนแพะมากกว่า 50 ตัวเป็นฟาร์มขนาดใหญ่ ผลการศึกษาพบว่า ฟาร์มแพะในจังหวัดสุราษฎร์ธานีส่วนใหญ่เป็นฟาร์มขนาดกลางคือมีแพะเลี้ยงอยู่ระหว่าง 11-50 ตัวคิดเป็นร้อยละ 44.93 รองลงมาคือ ฟาร์มขนาดเล็กมีแพะที่เลี้ยงน้อยกว่า 10 ตัวคิดเป็นร้อยละ 42.03 และ ร้อยละ 13.04 เป็นฟาร์มขนาดใหญ่มีแพะเลี้ยงอยู่ในฟาร์มมากกว่า 50 ตัว คิดเป็นจำนวน 9 ฟาร์ม แสดงในแผนภูมิที่ 4.5 ฟาร์มลักษณะดังกล่าวเป็นการเลี้ยงในเชิงการค้า ใช้เงินลงทุนสูง โดยภาพรวมทุกขนาดฟาร์มมีจำนวนแพะเฉลี่ยในฟาร์มเท่ากับ 17.90 ตัว

แผนภูมิที่ 4.5 จำนวนแพะในฟาร์มของเกษตรกรในจังหวัดสุราษฎร์ธานี (แบ่งตามขนาดฟาร์ม)

4.3.4 วิธีการเลี้ยงหรือรูปแบบการเลี้ยงแพะ

ผู้วิจัยได้นำเสนอวิธีการเลี้ยงแพะของเกษตรกร โดยทำการแบ่งตามจำนวนแพะที่เลี้ยง โดยแบ่งเป็นฟาร์มขนาดเล็ก ฟาร์มขนาดกลางและฟาร์มขนาดใหญ่ ผลการศึกษาพบว่าวิธีการเลี้ยงแพะของเกษตรกรในจังหวัดสุราษฎร์ธานีแตกต่างกันตามขนาดของฟาร์มดังนี้

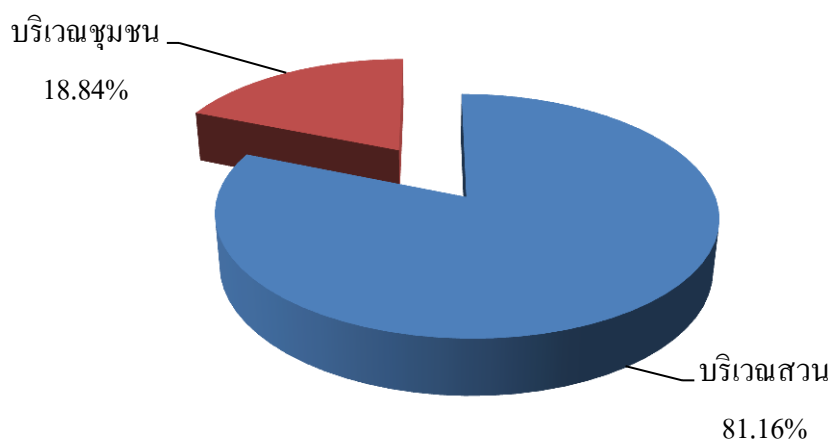
(ก) ฟาร์มขนาดเล็กจำนวน 29 ฟาร์มมีการเลี้ยงแบบขังคอกคิดเป็นร้อยละ 27.59 การเลี้ยงแบบขังคอกเกษตรกรจะให้แพะอาศัยอยู่ในโรงเรือนหรือคอกตลอดเวลา ตัดพืชอาหารให้แพะกิน การเลี้ยงแพะแบบกึ่งขังกึ่งปล่อยคิดเป็นร้อยละ 51.72 เกษตรกรใช้วิธีการเลี้ยงในรูปแบบดังกล่าวเพราะเกษตรกรมีพื้นที่สำหรับปล่อยแพะให้ออกหากิน เช่น ในบริเวณสวนใกล้บ้านหรือตามที่รกร้างใกล้คอก เนื่องจากมีจำนวนแพะไม่มากนักจึงง่ายแก่การจัดการ และการเลี้ยงแบบผูกล่ามอีกร้อยละ 11.11 เกษตรกรจะล่ามให้แพะหากินในบริเวณบ้าน ส่วนใหญ่เกษตรกรที่ใช้วิธีการเลี้ยงแบบนี้จะมีจำนวนแพะไม่มาก

(ข) ฟาร์มขนาดกลางจำนวน 31 ฟาร์ม มีวิธีการเลี้ยงแพะ 2 วิธีดังนี้ การเลี้ยงแบบขังคอกคิดเป็นร้อยละ 67.74 การเลี้ยงแบบนี้จะขังแพะไว้ในคอกตลอดเวลา เกษตรกรตัดพืชอาหารมาให้แพะกิน หรือรอบๆ คอกอาจมีแปลงหญ้าเพื่อให้แพะได้ออก กินหญ้าในแปลง ในคอกต้องมีน้ำและอาหารชั้นให้กิน การเลี้ยงแบบนี้ประหยัดพื้นที่แต่ลงทุนสูงการเลี้ยงแบบกึ่งขังกึ่งปล่อยคิดเป็นร้อยละ 32.26 การเลี้ยงแบบนี้ทำโดยการปลูกพืชปะปนไปกับการเลี้ยงแพะเช่น ปลูกยางพารา ปลูกปาล์มน้ำมัน และปลูกผลไม้ มีเกษตรกรจำนวนมากที่ทำการเลี้ยงแพะควบคู่ไปกับการทำสวนยางหรือปาล์มน้ำมัน

(ค) ฟาร์มขนาดใหญ่จำนวน 9 ฟาร์ม มีวิธีการเลี้ยง 2 วิธีดังนี้ การเลี้ยงแบบขังคอกคิดเป็นร้อยละ 77.78 โรงเรือนขนาดใหญ่ เกษตรกรจะขังแพะไว้ในคอกตลอดเวลา มีการแบ่งคอกเป็นส่วนๆ เช่นคอกสำหรับพ่อพันธุ์ คอกลูกแพะ เป็นต้น การเลี้ยงแบบนี้เกษตรกรจะต้องตัดพืชอาหารให้แพะกิน มีการเสริมอาหารชั้นและแร่ธาตุให้กับแพะกิน การเลี้ยงรูปแบบนี้จะทำให้เกษตรกรประหยัดเวลาและแรงงานในการดูแลแพะ แต่จะต้องใช้เงินลงทุนสูงในการก่อสร้างโรงเรือน การเลี้ยงแบบกึ่งขังกึ่งปล่อยรองลงมาคิดเป็นร้อยละ 6.45 เกษตรกรมีพื้นที่มากมักจะใช้วิธีการเลี้ยงดังกล่าว คือมีทั้งคอกแพะและมีแปลงหญ้าสำหรับปล่อยแพะหรือสวนยางพาราสวนปาล์มน้ำมันและสวนผลไม้ อยู่ในบริเวณเดียวกัน เกษตรกรจะไล่ต้อนแพะไปหากินอาหารในแปลงหญ้าหรือสวนปาล์มน้ำมัน เกษตรกรจะปล่อยให้แพะหากินได้เต็มที่ เกษตรกรบางรายอาจจะให้อาหารชั้นแก่แพะก่อนหรือหลังปล่อยแพะ หรือเสริมพืชอาหารให้แพะกิน เช่น กระจินสด ทางใบ

ปาล์ม รวมทั้งมีน้ำและแร่ธาตุให้กินตลอดเวลา ข้อเสียของวิธีนี้ก็คือต้องใช้พื้นที่จำนวนมากตลอดถึงต้นทุนที่สูง

จากการศึกษาพบว่าพื้นที่ที่ใช้เลี้ยงแพะของเกษตรกรอยู่บริเวณเดียวกันกับสวนปาล์ม น้ำมัน สวนยางพาราและสวนผลไม้คิดเป็นร้อยละ 81.16 โดยสาเหตุที่ฟาร์มตั้งอยู่บริเวณเดียวกับสวนยางพาราหรือปาล์ม น้ำมันเนื่องด้วยเป็นอาชีพหลักของเกษตรกรและอยู่ในบริเวณหมู่บ้านหรือพื้นที่ชุมชนอีกร้อยละ 18.84 เนื่องด้วยเกษตรกรบางส่วนไม่มีพื้นที่มากจึงเลี้ยงแพะหรือสร้างฟาร์มแพะไว้ในชุมชนหรือบริเวณหมู่บ้าน เช่นเกษตรกรในตำบลท่าทองใหม่ อำเภอกาญจนดิษฐ์ เป็นต้น

แผนภูมิที่ 4.6 แสดงสัดส่วนของสถานที่ตั้งของฟาร์ม

ตารางที่ 4.4 ขนาดฟาร์มและวิธีการเลี้ยงแพะของเกษตรกรในจังหวัดสุราษฎร์ธานีในปี พ.ศ. 2558

ขนาดฟาร์มแบ่งตามจำนวนแพะ	จำนวน(ราย)	ร้อยละ
น้อยกว่า10 ตัว (ฟาร์มขนาดเล็ก)	29	42.03
11 - 50 ตัว(ฟาร์มขนาดกลาง)	31	44.93
มากกว่า 50 ตัว (ฟาร์มขนาดใหญ่)	9	13.04
รูปแบบการเลี้ยง		
ฟาร์มขนาดเล็ก	29	100.00
- แบบขังคอก	8	27.59
- แบบกึ่งขังกึ่งปล่อย	15	51.72

- แบบผูกล้าม	6	11.11
ฟาร์มขนาดกลาง	31	100.00
- แบบขังคอก	21	67.74
- แบบกึ่งขังกึ่งปล่อย	10	32.26
ฟาร์มขนาดใหญ่	9	100.00
- แบบขังคอก	7	77.78
- แบบกึ่งขังกึ่งปล่อย	2	6.45

จากการสำรวจปี 2558

ภาพที่ 4.1 การเลี้ยงแพะแบบขังคอก (ฟาร์มขนาดใหญ่ นายอุทัย จูเส็ง)

ภาพที่ 4.2 การเลี้ยงแบบกึ่งขังกึ่งปล่อย (ฟาร์มนายสุศล ลูกมณี)

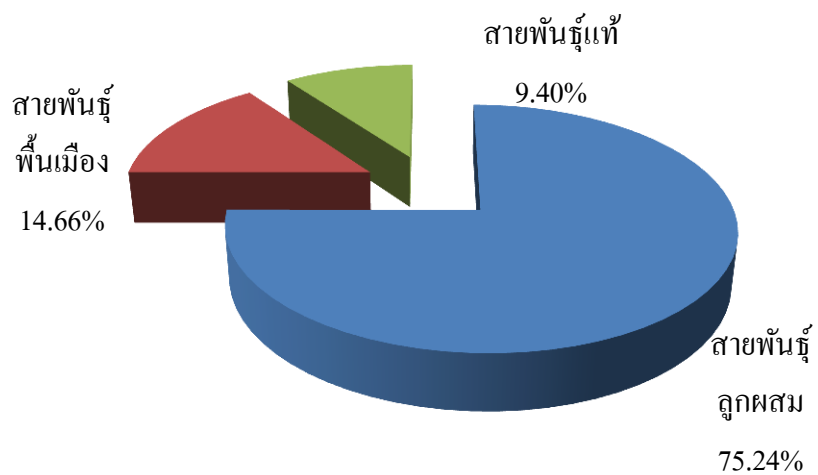
ภาพที่ 4.3 การเลี้ยงแพะแบบกึ่งขังกึ่งปล่อย(ฟาร์มขนาดเล็กนางดาริยะ โตะะห์ลี)

ภาพที่ 4.4 ฟาร์มแพะของนาย อุทัย จุเส็ง อำเภота่าชนะ เป็นฟาร์มขนาดใหญ่ มีแม่พันธุ์แพะมากกว่า 100 แม่ (ฟาร์มขนาดใหญ่ของนายอุทัย จุเส็ง)

4.3.5 สายพันธุ์แพะที่เกษตรกรเลี้ยงหลัก

จากการศึกษาพบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่เลี้ยงสายพันธุ์ลูกผสม คิดเป็นร้อยละ 75.24 สายพันธุ์พื้นเมืองร้อยละ 14.66 และสายพันธุ์แท้ เช่น พันธุ์บอร์พันธุ์ชาแนน เป็นต้นคิดเป็น ร้อยละ 9.40 เช่นฟาร์มของเกษตรกรในอำเภอบ้านนาสารใช้พ่อพันธุ์บอร์ที่นำเข้ามาจากประเทศออสเตรเลีย หรือมีการซื้อแพะที่มีสายเลือดสูงมาเป็นพ่อพันธุ์หลักของฟาร์มเพื่อผลิตลูกแพะสายพันธุ์จำหน่าย ราคาแพะพันธุ์แท้จะขึ้นอยู่กับความพึงพอใจของผู้ซื้อและผู้ขาย ทำให้ราคาค่อนข้างสูงเมื่อแบ่งแพะตามสายพันธุ์ที่เกษตรกรนิยมเลี้ยง สามารถแบ่งได้ดังนี้ 1. ลูกผสมพันธุ์บอร์ เป็นพันธุ์ที่เกษตรกรนิยมเลี้ยงมากที่สุด เพราะสายพันธุ์ที่ให้ผลผลิตเนื้อสูง 2. สายพันธุ์เอง โกลนูเบียน เป็นแพะกึ่งเนื้อกึ่งนม ใหญ่ผลผลิตเนื้อดี และมีน้ำนมเลี้ยงลูกได้เพียงพอต้านทานโรคได้ดี 3.สายพันธุ์พื้นเมืองแพะที่เกษตรกรเลี้ยงส่วนใหญ่เป็นลูกผสมพื้นเมืองกับสายพันธุ์แพะเนื้อ โดยแพะพื้นเมืองมีความต้านทานโรคสูงให้ลูกต้านทานต่อสภาพแวดล้อมของภาคใต้ได้ดี

แผนภูมิที่ 4.7 แสดงสัดส่วนสายพันธุ์แพะที่เกษตรกรเลี้ยงในจังหวัดสุราษฎร์ธานี

ภาพที่ 4.5 พ่อพันธุ์แพะสายพันธุ์แองโกลนูเบียนเทศผู้

ภาพที่ 4.6 แพะพันธุ์บอร์เพศผู้

4.3.6 การจัดการด้านการผสมพันธุ์

การเก็บข้อมูลพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามใช้การผสมพันธุ์หลายแบบโดยเกษตรกรหนึ่งรายอาจมีวิธีการผสมพันธุ์หลายวิธี ดังนี้ เกษตรกร 55 ราย ใช้วิธีการผสมพันธุ์แบบใช้พ่อพันธุ์คุมฝูงตลอดเวลาและคอกผสม คิดเป็นร้อยละ 79.71 จากการศึกษาข้อมูลการใช้พ่อพันธุ์คุมฝูง พบว่าเกษตรกรมีพ่อพันธุ์เฉลี่ยต่อฟาร์มเท่ากับ 1.39 ตัวและมีแม่พันธุ์เฉลี่ยเท่ากับ 23 ตัวต่อฟาร์มใช้ พ่อพันธุ์ 1 ตัว ต่อแม่พันธุ์จำนวน 17 ตัว ผู้ตอบแบบสอบถาม 10 รายใช้การผสมพันธุ์แบบคอกผสมคิดเป็นร้อยละ 14.50 เกษตรกรจะสร้างคอกไว้สำหรับผสมพันธุ์โดยจะนำแม่พันธุ์ที่พร้อมผสมขังไว้กับพ่อพันธุ์ โดยเกษตรกรจะขังพ่อพันธุ์ให้อยู่กับแม่พันธุ์ไว้ประมาณ 2 สัปดาห์ เมื่อครบ 2 สัปดาห์หรือเมื่อคิดว่าแม่พันธุ์ผสมติดแล้วจะเอาพ่อพันธุ์ออกจากคอกผสม วิธีการนี้เป็นการผสมพันธุ์ที่สามารถบังคับให้แม่พันธุ์ผสมพร้อมกันและคลอดลูกในเวลาใกล้เคียงกัน และมีเกษตรกร 3 รายที่ใช้การผสมเทียมและคอกผสมคิดเป็นร้อยละ 5.80 ข้อมูลแสดงในตารางที่ 4.5 เมื่อแบ่งการผสมพันธุ์ออกเป็นขนาดฟาร์มพบว่า ฟาร์มขนาดเล็ก พบว่าเกษตรกรใช้การผสมพันธุ์แบบพ่อพันธุ์คุมฝูงเป็นหลัก เนื่องจากจำนวนแพะภายในฟาร์มมีจำนวนไม่มากและเกษตรกรส่วนใหญ่เป็นผู้เลี้ยงรายใหม่จึงไม่มีประสบการณ์ไม่มากนัก ฟาร์มขนาดกลาง โดยฟาร์มขนาดกลางและฟาร์มขนาดใหญ่ใช้การผสมพันธุ์หลายวิธี ซึ่งส่วนใหญ่เกษตรกรใช้การผสมพันธุ์แบบคอกผสมและใช้พ่อพันธุ์คุมฝูง ด้านแหล่งที่มาของพ่อ-แม่พันธุ์พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ซื้อพ่อแม่พันธุ์จากเพื่อนเกษตรกรในท้องถิ่นร้อยละ 60.87 และซื้อพ่อแม่พันธุ์มาจากต่างจังหวัดคิดเป็นร้อยละ 28.99 เหตุผลที่ซื้อมาจากต่างจังหวัดเพราะว่าต้องการแพะที่มีสายเลือดสูงมาพัฒนาสายพันธุ์แพะของตนภายในฟาร์ม โดยราคาพ่อแม่พันธุ์จะขึ้นอยู่กับสายพันธุ์และลักษณะที่ตรงตามสายพันธุ์ของแพะ เช่น พันธุ์บอร์จะต้องมีสีตรงตามสายพันธุ์ โดยราคาจะอยู่ตั้งแต่ 4,000 บาท ถึง หลักหลายหมื่น และใช้ลูกแพะที่เกิดในฟาร์มเป็นพ่อแม่พันธุ์คิดเป็นร้อยละ 11.59 เกษตรกรส่วนใหญ่จะเปลี่ยนพ่อพันธุ์หลักของฟาร์มทุกๆ 3 ปี เพื่อป้องกัน ไม่ให้เกิดการผสมภายในสายเลือดเดียวกัน

ตารางที่ 4.5 แสดงวิธีการผสมพันธุ์แพะที่เกษตรกรเลือกใช้

วิธีการผสมพันธุ์	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
พ่อพันธุ์คุมฝูง+คอกผสม	55	79.71
คอกผสม	10	14.50
คอกผสม+ผสมเทียม	4	5.80

จากการสำรวจปี 2558

หมายเหตุ เกษตรกรหนึ่งรายอาจใช้การผสมพันธุ์ของแพะภายในฟาร์มมากกว่า 1 วิธี

4.3.7 การจัดการด้านอาหารแพะของเกษตรกรในจังหวัดสุราษฎร์ธานี

4.3.7.1 แหล่งอาหารหยابที่เกษตรกรใช้เลี้ยงแพะ แพะสามารถกินพืชได้หลายชนิด โดยแหล่งอาหารหยابที่เกษตรกรนำมาใช้มาจากหลายแหล่ง โดยเฉพาะพืชอาหารสัตว์ในท้องถื่นหรือผลพลอยได้ทางการเกษตร โดยเกษตรกรบางรายใช้อาหารหยابหลายชนิดขึ้นอยู่กับความเหมาะสม ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรแต่ละขนาดฟาร์มมีรูปแบบการใช้แหล่งอาหารหยابที่ต่างกันขึ้นอยู่กับระบบการเลี้ยง โดยผู้วิจัยได้แบ่งผลการวิจัยในส่วนนี้ออกเป็นตามขนาดของฟาร์มดังนี้ (ก) ฟาร์มขนาดเล็กจำนวน 29 ราย เนื่องจากเกษตรกรผู้เลี้ยงแพะจำนวนไม่มากตัวต่อครัวเรือนนั้นก็จึงง่ายแก่การจัดการแหล่งอาหารหยابที่เกษตรกรใช้ขึ้นอยู่กับวิธีการเลี้ยงส่วนใหญ่เป็นพืชอาหารสัตว์ที่หาได้ในท้องถื่น โดยเกษตรกรที่ใช้รูปแบบการขังคอกและกึ่งขังกึ่งปล่อย ส่วนใหญ่ใช้กระถินและทางปาล์มน้ำมันสดเป็นแหล่งอาหารหยابคิดเป็นร้อยละ 65.52 และเกษตรกรที่ใช้ทางปาล์มน้ำมันสดเป็นอาหารเพียงอย่างเดียวคิดเป็นร้อยละ 13.79 และเกษตรกรที่ใช้รูปแบบการผูกถ่วง โดยแหล่งอาหารหยابขึ้นอยู่กับบริเวณที่เกษตรกรใช้ผูกถ่วงแพะส่วนใหญ่เป็นวัชพืชและหญ้าคิดเป็นร้อยละ 17.24 ของฟาร์มขนาดเล็กทั้งหมด (ข) ฟาร์มขนาดกลาง จำนวน 31 ราย ลักษณะมีแพะในฟาร์มจำนวนค่อนข้างมาก ระบบที่เกษตรกรใช้เลี้ยงแพะส่วนใหญ่ใช้วิธีการเลี้ยงแบบขังคอกตลอดเวลา ระบบการให้อาหารเป็นการให้อาหารแบบตัดและขนมาให้กิน (Cut and carry system) โดยแหล่งอาหารหยابหลักที่เกษตรกรใช้เป็นอาหารแพะมากที่สุดคือ ทางปาล์มสดคิดเป็นร้อยละ 48.39 เพราะง่ายแก่การจัดการและสามารถหาได้ง่ายในพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี รวมทั้งเกษตรกรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพส่วนปาล์มน้ำมันเป็นหลักนอกจากนั้นเกษตรกรมีการ ใช้กระถินเป็นแหล่งอาหารหยابร้อยละ 29.03 ใช้กระถินกับทางปาล์มน้ำมันเป็นแหล่งอาหารหยابหลักอีกร้อยละ 19.35 (ค) ฟาร์มขนาดใหญ่ จำนวน 9 ราย พบว่าเกษตรกรใช้ทางปาล์มน้ำมันสดและกระถินเป็นแหล่งอาหารหยابหลักคิดเป็นร้อยละ 55.56 โดยเหตุผลเหมือนกับฟาร์มขนาดอื่นๆ คือมีความสะดวกและหาได้ง่ายในพื้นที่ ใช้ทางปาล์มสดสับหรือผสมเป็นอาหารผสมสำเร็จ (TMR) คิดเป็นร้อยละ 33.33 ฟาร์มที่ใช้แหล่งอาหารดังกล่าวเป็นฟาร์มขนาดใหญ่ มีเครื่องมือพร้อม เช่น เครื่องสับทางปาล์มน้ำมัน เครื่องผสมอาหาร เป็นต้น และใช้แหล่งอาหารอื่นๆ อีกร้อยละ 11.11 ดังที่แสดงในตารางที่ 4.6

ตารางที่ 4.6 แสดงสัดส่วนแหล่งอาหารหยาบที่เกษตรกรใช้เลี้ยงแพะในจังหวัดสุราษฎร์ธานี

ขนาดฟาร์ม	แหล่งอาหารหยาบ	จำนวน(ราย)	ร้อยละ
(ก) ฟาร์มขนาดเล็ก	กระถินและทางปาล์มน้ำมันสด	19	65.52
	ทางปาล์มน้ำมันสด	4	13.79
	วัชพืชและหญ้า	5	17.24
(ข) ฟาร์มขนาดกลาง	ทางใบปาล์มน้ำมันสด	15	48.39
	กระถิน	9	29.03
	กระถินกับทางปาล์มน้ำมันสด	6	19.35
(ค) ฟาร์มขนาดใหญ่	กระถินและทางปาล์มน้ำมันสด	5	55.56
	ทางปาล์มน้ำมันสดลับ	3	33.33
	อื่นๆ	1	11.11

จากการสำรวจปี 2558

จากผลการศึกษาพบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่มีแหล่งอาหารหยาบเพียงพอเพื่อใช้เลี้ยงแพะตลอดทั้งปีคิดเป็นร้อยละ 68.12 เกษตรกรมีแหล่งอาหารหยาบเพียงพอแต่ต้องออกไปหาพืชอาหารไกลกว่าปกติหรือต้องซื้ออย่างประหยัดอีกร้อยละ 26.09 และมีพืชอาหารสัตว์ไม่เพียงพอตลอดทั้งปีคิดเป็นร้อยละ 5.08 ส่วนข้อมูลปริมาณอาหารหยาบที่เกษตรกรให้แก่แพะต่อวันพบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ให้แพะกินอย่างเต็มที่ เกษตรกรไม่มีการทำอาหารหมักเพื่อใช้ในฟาร์ม คิดเป็นร้อยละ 72.46 มีเพียงร้อยละ 27.54 หรือผู้ตอบแบบสอบถามเพียง 19 รายที่มีการทำอาหารหมักเพื่อใช้ในฟาร์ม โดยจะใช้ทางปาล์มน้ำมันมาหมักให้เพื่อเก็บสำรองไว้ อย่างไรก็ตามเกษตรกรไม่ได้ทำอาหารหมักตลอดทั้งปีแต่จะหมักเป็นบางช่วง เช่น ในช่วงฤดูแล้งหรือหน้าฝนที่ฝนตกทำให้ยากแก่การออกไปหาพืชอาหารให้กับแพะ

ภาพที่ 4.7 การให้กระถินเป็นแหล่งอาหารหยาบแก่แพะ (นายกาหริ่ม โต้ะหมั่นอำเภอกาญจนดิษฐ์)

ภาพที่ 4.8 การให้ทางปาล์มน้ำมันสดเป็นแหล่งอาหารหยาบแก่แพะ
(ฟาร์มนายอุเทน ปานสงค์อำเภอดอนสัก)

ภาพที่ 4.9 การให้หญ้าและวัชพืชเป็นแหล่งอาหารหยาบแก่แพะ

(ฟาร์มนายราหิม โตะหลีอำเภอกาญจนดิษฐ์)

4.3.7.2 แหล่งอาหารชั้นที่ใช้เลี้ยงแพะ อาหารชั้น หมายถึง วัตถุดิบที่มีความเข้มข้นของโภชนะต่อหน่วยน้ำหนักสูง มีเชื้อโรคต่ำกว่าร้อยละ 18 จากการศึกษาพบว่า มีเกษตรกรที่ให้อาหารชั้นแก่แพะอย่างสม่ำเสมอคือมีการให้อาหารชั้นแก่แพะเป็นประจำทุกวัน เพียงร้อยละ 62.32 ของเกษตรกรทั้งหมดที่ โดยอาหารชั้นที่เกษตรกรนิยมนำมาใช้ได้แก่ อาหารบรรจุกระสอบและฟิวถั่วเหลืองและกากปาล์มน้ำมันคิดเป็นร้อยละ 34.88 ใช้กากเมล็ดปาล์มน้ำมันซึ่งเป็นผลพลอยได้จากอุตสาหกรรมปาล์มน้ำมันคิดเป็นร้อยละ 39.53 ส่วนใช้ฟิวถั่วเหลืองนับว่าเป็นแหล่งอาหารชั้น คิดเป็นร้อยละ 25.58 (ตารางที่ 4.7) นอกจากนี้พบว่าเกษตรกรมีการนำเอาผลพลอยได้อื่นๆ จากอุตสาหกรรมปาล์มน้ำมันมาใช้เป็นอาหารเสริมให้แพะ โดยพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามใช้ขี้เค้กปาล์มหรือกากตะกอนปาล์มน้ำมัน (Decanter cake) คิดเป็นร้อยละ 66.67 เป็นต้น

ตารางที่ 4.7 แสดงแหล่งอาหารชั้นที่เกษตรกรนำมาใช้เลี้ยงแพะในจังหวัดสุราษฎร์ธานี

แหล่งอาหาร	จำนวน(ราย)	ร้อยละ
(เกษตรกรที่ให้อาหารชั้นแพะอย่างสม่ำเสมอ)	43	62.32
อาหารแพะบรรจุกระสอบ +ฟิวถั่วเหลือง+กากเมล็ดปาล์ม	15	34.88
ฟิวถั่วเหลือง	11	25.58
กากเมล็ดปาล์ม	17	39.53
ผลพลอยได้จากอุตสาหกรรมที่เกษตรกรนำมาเป็นอาหารแก่แพะ		
กากตะกอนน้ำมันปาล์มน้ำมัน	46	66.67

จากการสำรวจปี 2558

หมายเหตุ เกษตรกรแต่ละรายสามารถตอบหรือใช้แหล่งอาหารชั้น ได้มากกว่า 1 อย่าง

4.3.7.3 การผสมอาหารแพะเพื่อใช้ในฟาร์ม จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่มีการผสมอาหารเพื่อใช้เอง ทั้งนี้เนื่องจากเกษตรกรคิดว่ามีความยุ่งยากและไม่มีความรู้ มีเกษตรกรเพียง 3 รายหรือร้อยละ 4.34 ที่มีการผสมอาหารเพื่อใช้ในฟาร์มเองโดยการผสมจะอยู่ในรูปของอาหารผสมเสร็จ (TMR) โดยเกษตรกรจะนำผลพลอยได้จากอุตสาหกรรมปาล์มน้ำมันเป็นแหล่งอาหารชั้นเช่น กากตะกอนปาล์มน้ำมันกากปาล์มน้ำมัน ฟิวถั่ว มาผสมกับแหล่งอาหารหยาบ เช่น ทางปาล์มน้ำมันสับหมักหรือทางปาล์มน้ำมันสดสับหรือ กระจิน เป็นต้น

ภาพที่ 4.10 แสดงลักษณะของอาหาร (TMR) ที่เกษตรกรผสมเองภายในฟาร์มให้กับแพะ

ภาพที่ 4.11 แสดงลักษณะของอาหารที่เกษตรกรผสมเองภายในฟาร์มให้กับแพะ
(ฟาร์มนายสันติชัย จรรย์พงษ์ อำเภอลำปาง)

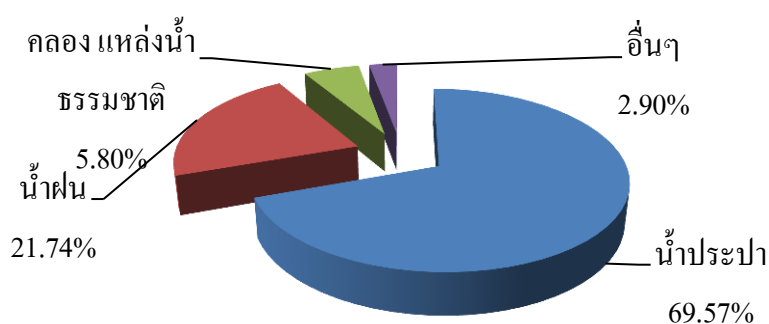
ภาพที่ 4.12 แสดงอาหารหมักที่เกษตรกรผลิตเพื่อใช้ภายในฟาร์ม
(ฟาร์มนายวิมล ชูบ่อร้อย อำเภอบ้านนาสาร)

4.3.7.4 ความรู้ด้านความต้องการโภชนะของแพะ จากการเก็บข้อมูลจากผู้ตอบแบบสอบถามพบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ไม่มีความรู้ด้านความต้องการ โภชนะของแพะ คิดเป็นร้อยละ 89.86 โดยเกษตรกรให้อาหารแก่แพะตามความเหมาะสมหรือตามความสามารถในการหาอาหารมาให้แพะได้ สำหรับข้อมูลด้านแหล่งน้ำที่เกษตรกรให้กับแพะส่วนใหญ่เป็นน้ำประปา โดยเกษตรกรมีน้ำให้แพะกินตลอดเวลาและเพียงพอ ดังข้อมูลที่แสดงในตารางที่ 4.8

ตารางที่ 4.8 แสดงข้อมูลแหล่งน้ำที่เกษตรกรใช้ในฟาร์มแพะ

แหล่งน้ำ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
น้ำประปา	48	69.57
น้ำฝน	15	21.74
คลองและแหล่งน้ำธรรมชาติ	4	5.80
อื่นๆ	2	2.90

จากการสำรวจปี 2558

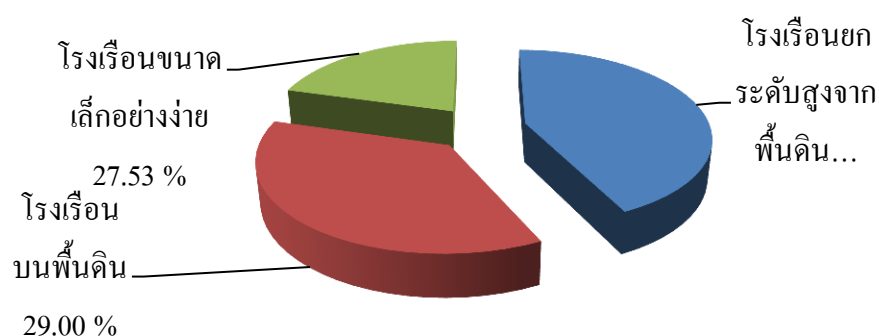
แผนภูมิที่ 4.8 แสดงสัดส่วนของแหล่งน้ำที่เกษตรกรใช้ในการเลี้ยงแพะ

4.3.8 การจัดการโรงเรือนและลักษณะของโรงเรือนที่ใช้เลี้ยงแพะ จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรมีโรงเรือนที่ใช้เลี้ยงแพะแตกต่างกัน โดยสามารถแบ่งลักษณะของโรงเรือนได้ดังนี้ (ก) โรงเรือนยกพื้นสูงจากพื้นดินภายในโรงเรือนมีการแบ่งพื้นที่เป็นคอกเล็กๆ หรือคิดเป็นร้อยละ 39.13 (ข) โรงเรือนขนาดเล็กยกสูงจากพื้นดินบริเวณด้านล่าง โรงเรือนมีรั้วกัน โดยรอบคิดเป็นร้อยละ 29.00 (ค) โรงเรือนขนาดเล็กอย่างง่ายให้แพะอาศัยอยู่รวมกัน คิดเป็นร้อยละ 21.73

ตารางที่ 4.9 แสดงลักษณะของโรงเรียนที่เกษตรกรใช้เลี้ยงแพะในจังหวัดสุราษฎร์ธานี

ลักษณะของ โรงเรียน	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
โรงเรียนยกพื้นสูงจากพื้นดิน	27	39.13
โรงเรียนขนาดเล็กยกสูงจากพื้นดิน	23	29.00
โรงเรียนขนาดเล็กอย่างง่าย	19	27.53

จากการสำรวจปี 2558

แผนภูมิที่ 4.9 แสดงสัดส่วนของโรงเรียนที่เกษตรกรใช้เลี้ยงแพะ

เมื่อแบ่งการสร้างโรงเรียนตามขนาดฟาร์ม พบว่า (ก) ฟาร์มขนาดเล็กส่วนใหญ่ใช้วัสดุที่หาได้ในท้องถิ่นหรือใช้ของเหลือใช้จากครัวเรือนมาสร้างเป็นโรงเรียน เมื่อศึกษาต้นทุนในการสร้างพบว่า ฟาร์มขนาดเล็กมีใช้เงินลงทุนในการสร้างโรงเรียนเพื่อใช้เลี้ยงแพะไม่มากนัก โดยเงินลงทุนในการสร้างอยู่ที่ประมาณ 5,000– 10,000 บาทแตกต่างกันไปตามวัสดุที่เกษตรกรเลือกใช้ เกษตรกรจะสร้างโรงเรียนเองไม่จำเป็นต้องจ้างช่าง (ข) ฟาร์มขนาดกลาง เนื่องจากเป็นฟาร์มที่มีแพะในฟาร์มจำนวนมาก ฟาร์มขนาดกลางส่วนใหญ่จำเป็นต้องสร้างโรงเรียนที่ใหญ่เพื่อให้สอดคล้องกับจำนวนแพะภายในฟาร์ม โดยเกษตรกรส่วนใหญ่ต้องใช้วิธีการจ้างช่างเพื่อสร้างโรงเรียน ทำให้ใช้เงินลงทุนในการสร้างสูง จากการเก็บข้อมูลพบว่าฟาร์มขนาดกลางใช้เงินลงทุนในการสร้างโรงเรียนประมาณ 25,000 – 40,000 บาทต่อโรงเรียน (ค) ฟาร์มขนาดใหญ่ ฟาร์มลักษณะนี้จะเป็นฟาร์มที่มีมาตรฐาน ใช้เงินลงทุนในการสร้างโรงเรียนสูง บางฟาร์มอาจมีโรงเรียนมากกว่าหนึ่ง

หลัง ทำให้ใช้เงินลงทุนในการสร้างโรงเรือนสูง เงินลงทุนในการสร้างโรงเรือนของฟาร์มขนาดใหญ่ประมาณ 50,000 -10,000 บาทต่อโรงเรือน

ตารางที่ 4.10 เงินทุนในการสร้างโรงเรือนของเกษตรกรแบ่งตามขนาดฟาร์ม

ขนาดฟาร์ม	เงินลงทุน(บาท)
(ก) ฟาร์มขนาดเล็ก	5,000– 10,000
(ข) ฟาร์มขนาดกลาง	25,000 – 40,000
(ค) ฟาร์มขนาดใหญ่	50,000 -10,000

จากการสำรวจปี 2558

ภาพที่ 4.13 โรงเรือนขนาดเล็กอย่างง่าย (ฟาร์มนางยูริยะ เฟ็งบุรณ์เกษตรกรในอำเภอไชยา)

ภาพที่ 4.14 โรงเรือนขนาดเล็กอย่างง่าย
(ฟาร์มนายธีระ เหมือนเคลิบ เกษตรกรในอำเภอนาขัน)

ภาพที่ 4.15 ภายใน โรงเรือนขนาดเล็กยกพื้น (ฟาร์มนางสาละมะ สะอาด เกษตรกรในอำเภอไชยา)

ภาพที่ 4.16 โรงเรือนยกพื้นสูงจากพื้นดินภายใน โรงเรือนมีการแบ่งพื้นที่เป็นคอกเล็กๆ
(ฟาร์มนายอุทัย จูเส็ง เกษตรกรในอำเภอท่าชนะ)

เกษตรกรบางรายมีการเลี้ยงสัตว์ชนิดอื่นไว้ได้ทุนของโรงเรือนเลี้ยงแพะเช่นไก่หรือเป็ด ทั้งนี้เมื่ออาหารตกหลดจากคอกแพะสามารถเป็นอาหารแก่เป็ด ไก่ได้ เป็นการใช้พื้นที่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด นอกจากนี้ยังเป็นการลดต้นทุนค่าอาหารเพราะเป็ด ไก่สามารถหากินแมลง หนอนที่เกิดขึ้นจากมูลแพะเป็นการกำจัดกลิ่นหรือมลภาวะที่เกิดในฟาร์มได้เป็นอย่างดี

ภาพที่ 4.17 ภายในโรงเรือนขนาดใหญ่ยกพื้นสูง
(ฟาร์มนายอุทัย จุเส็งเกษตรกรในอำเภอท่าชนะ)

ภาพที่ 4.18 การทำคอกอย่างง่ายโดยการใช้ต้นกระถินที่เหลือจากแพะกิน

(ฟาร์มนายนิพนธ์ หมั่นเดชเกษตรกรในอำเภอ กาญจนดิษฐ์)

เกษตรกรบางรายมีการนำเอาไม้ที่เหลือใช้จากอาหารแพะมากขึ้นเป็นริ้วเป็นการประหยัดต้นทุนวัสดุที่นำมาสร้างคอก (ภาพที่ 4.18) เกษตรกรใช้ส่วนของลำต้นกระถินที่แพะไม่สามารถกินได้มากขึ้นเป็นคอกแพะหรือมีเกษตรกรนำวัสดุที่เหลือใช้หรือวัสดุที่หาได้ง่ายในท้องถิ่น เช่น ต้นไม้ที่หาได้ตามริมถนนมาใช้สร้างเป็นคอกแพะหรือสังกะสีที่ผ่านการใช้แล้วมาสร้างเป็นโรงเรือนอย่างง่ายเป็นการลดต้นทุนในการสร้างโรงเรือนได้เป็นอย่างดี

ส่วนลักษณะการจัดแบ่งพื้นที่ในคอกเลี้ยงแพะจากการศึกษาพบว่าเกษตรกรที่สร้างโรงเรือนขนาดใหญ่ทำการแบ่งพื้นที่ภายในคอกออกเป็นส่วนๆ เช่นคอกสำหรับแม่พันธุ์ คอกอนุบาลแพะแรกเกิด คอกขุนแพะ และคอกสำหรับพ่อพันธุ์ เป็นต้นการสร้างคอกลักษณะดังกล่าว

ข้างต้นเป็นเรื่องที่ดีเกษตรกรทำการจัดการแพะภายในฟาร์มได้ง่าย เกษตรกรบางรายมีการแบ่งคอกเพื่อขังแพะตามอายุ และเพศ ทำให้สามารถแบ่งแพะออกจากกันเพื่อเป็นการป้องกันการผสมพันธุ์ของแพะที่เกษตรกรไม่ต้องการได้เป็นอย่างดี

ภาพที่ 4.19 แสดงการแบ่งแพะรุ่นแยกเพศเพื่อป้องกันการผสมพันธุ์
(ฟาร์มนายอุทัย จุเส็ง เกษตรกรในอำเภอท่าชนะ)

4.3.9 ด้านการจัดการสุขภาพและสุขอนามัยในฟาร์มจากการเก็บข้อมูล พบว่า ด้านการจัดการสุขภาพแพะของเกษตรกรพบว่าเกษตรกรคิดเป็นร้อยละ 98.86 มีการดูแลสุขภาพแพะอย่างสม่ำเสมอคือมีการถ่ายพยาธิทุกๆ 3-4 เดือนมีการทำวัคซีนประจำปี โดยสามารถแบ่งได้ดังนี้ เกษตรกรมีการทำวัคซีนให้แก่แพะ คิดเป็นร้อยละ 59.68 เกษตรกรมีการเสริมแร่ธาตุหรือวิตามินให้แก่แพะคิดเป็นร้อยละ 95.16 เช่น มีการเสริมแร่ธาตุก่อนหรือฉีดวิตามินหรือธาตุเหล็กให้กับลูกแพะแรกเกิด และเกษตรกร มีการใช้ยาปฏิชีวนะกับแพะคิดเป็นร้อยละ 77.42 เช่น ยาถ่ายพยาธิ เป็นต้น

ตารางที่ 4.11 แสดงการจัดการสุขภาพแพะภายในฟาร์มของเกษตรกรในจังหวัดสุราษฎร์ธานี

ด้านการจัดการสุขภาพ	จำนวน(ราย)	ร้อยละ
ทำวัคซีน	37	59.68
เสริมแร่ธาตุและวิตามิน	59	95.16

ยาปฏิชีวนะ	48	77.42
เกษตรกรดูแลสุขภาพแพะอย่างสม่ำเสมอ	62	100.00

จากการสำรวจ

หมายเหตุเกษตรกรสามารถตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

4.3.10 ด้านการรวมกลุ่มของเกษตรกร ผลการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม ร้อยละ 81.16 มีการรวมกลุ่มหรือเป็นสมาชิกของกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง จังหวัดสุราษฎร์ธานีมีการจัดตั้งชมรมผู้เลี้ยงแพะขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยเหลือให้คำปรึกษาในเรื่องต่างๆเกี่ยวกับการเลี้ยงแพะ เพื่อให้สามารถขับเคลื่อนกิจกรรมต่างๆ ดำเนินไปได้ด้วยดี โดยประเด็นการตลาดเป็นประเด็นที่ทางชมรมให้ความสำคัญเป็นอย่างมาก ในอำเภอดอนสักมีการจัดตั้งกลุ่มเลี้ยงแพะ วิสาหกิจเลี้ยงแพะยุคใหม่ตำบลปากแพรกขึ้น มีสมาชิกที่เข้าร่วมกลุ่มจำนวน 10 ราย โดยสมาชิกภายในกลุ่มมีการปรึกษาแลกเปลี่ยนข้อมูลกันในด้านต่างๆ เช่น ด้านการเลี้ยงหรือประเด็นเรื่องโรคที่เกิดกับแพะของเกษตรกรภายในกลุ่ม โดยมีสำนักงานปศุสัตว์อำเภอเป็นที่เลี้ยงในด้านต่างๆ ภายในกลุ่มมีการจำหน่ายวัตถุดิบอาหารและยารักษาโรค ในราคาสมาชิกให้แก่เพื่อนสมาชิกภายในกลุ่ม นอกจากนี้ยังภายในกลุ่มยังช่วยกันหาตลาดเพื่อขายแพะเป็นการสร้างแรงจูงใจในการเลี้ยงแพะให้แก่เพื่อนสมาชิกท่านอื่นๆ

4.4 การตลาดและการจัดจำหน่าย

ด้านการตลาดและการจัดจำหน่ายแพะของผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 69 ราย พบว่าการเลี้ยงแพะในปัจจุบันไม่มีระบบตลาดที่ชัดเจนเหมือนกับการซื้อขายเนื้อสัตว์ชนิดอื่นๆ กลุ่มผู้บริโภคนั้นยังอยู่ในกลุ่มของชาวมุสลิม และผู้ที่ชื่นชอบเนื้อแพะกลุ่มเล็กๆ โดยการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้แบ่งการตลาดและการจำหน่ายแพะจากฟาร์มของเกษตรกรตามขนาดของฟาร์ม เนื่องจากการตลาดและการจำหน่ายแพะของแต่ละขนาดฟาร์มมีความแตกต่างกันอย่างชัดเจน

4.4.1 แหล่งที่จำหน่ายแพะเนื้อ

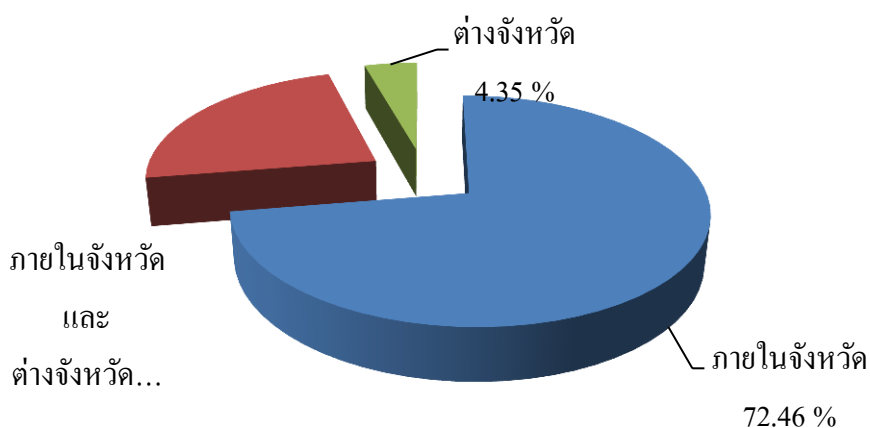
แหล่งที่จำหน่ายแพะเนื้อสามารถแบ่งได้ออกเป็น 3 แหล่ง ดังนี้

(ก) จำหน่ายภายในจังหวัดส่วนใหญ่คิดเป็นร้อยละร้อยละ 72.46 โดยได้ทำการจำหน่ายแพะให้กับผู้บริโภคหรือพ่อค้าคนกลางภายในจังหวัด โดยแพะที่เกษตรกรขายแบ่งออกเป็น 2 รูปแบบ คือ (1) จำหน่ายให้กับเพื่อนเกษตรกรเพื่อไปเลี้ยงต่อและ (2) จำหน่ายให้กับผู้บริโภค

โดยตรง โดยผู้บริโภคลักษณะยังเป็นชาวมุสลิมที่อาศัยอยู่ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี นอกจากนี้การศึกษา ยังพบว่า เกษตรกรในบางอำเภอจำหน่ายแพะให้กับลูกจ้างชาวต่างชาติที่เข้ามาทำงานในจังหวัดสุราษฎร์ธานี เช่น ชาวพม่าและชาว มอญ เป็นต้น โดยความต้องการของผู้บริโภคกลุ่มนี้คือแพะที่มีขนาดเล็กน้ำหนักไม่เกิน 20 กิโลกรัม

(ข) จำหน่ายภายในจังหวัดและต่างจังหวัดคิดเป็นร้อยละ 23.19 เช่นจังหวัดกระบี่ เป็นจังหวัดที่มีเกษตรกรส่งแพะไปมากที่สุด รองลงมาคือจังหวัดภูเก็ต โดยการส่งแพะไปจำหน่าย จะอาศัยความสัมพันธ์ส่วนตัวระหว่างผู้ซื้อและผู้ขายโดยตรง และจากการลงพื้นที่เก็บข้อมูลยังพบ อีกว่า จังหวัดสุราษฎร์ธานีมีผู้รวบรวมแพะมีชีวิตเข้ามารับซื้อแพะจากหลายจังหวัด เช่นจังหวัด ไกล่เคียง หรือบางครั้งอาจมาจาก 3 จังหวัดชายแดนใต้ แต่มีข้อจำกัดในเรื่องของปริมาณแพะจะต้อง มีปริมาณมาก อย่างน้อยต้องได้ประมาณ 50-70 ตัวผู้รวบรวมจึงจะมารับซื้อแพะ หรือมีพ่อค้าจาก ต่างจังหวัดเข้ามาตระเวนรับซื้อแพะจากเกษตรกรรายย่อย

(ค) จำหน่ายแพะไปยังต่างจังหวัดอย่างเดียวคิดเป็นร้อยละ 4.35 ลักษณะดังกล่าว ข้างต้นเกษตรกรจะอาศัยความสัมพันธ์ส่วนตัวกับพ่อค้าหรือผู้รวบรวมในต่างจังหวัด แต่การ จำหน่ายในลักษณะนี้จะต้องอาศัยการขายครั้งละหลายตัว

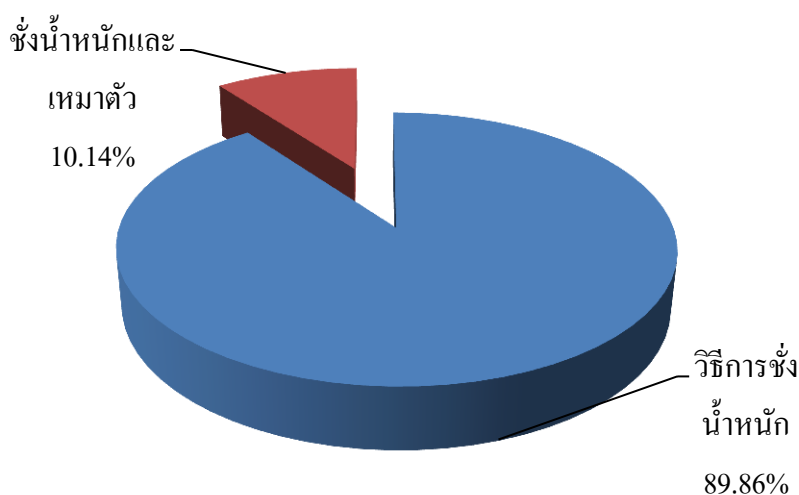
แผนภูมิที่ 4.10 สัดส่วนแหล่งจำหน่ายแพะของเกษตรกร

ผลการศึกษาพบว่า การจำหน่ายของฟาร์มแต่ละขนาดมีความแตกต่างกันดังนี้ (ก) ฟาร์มขนาดเล็ก โดยจากการสำรวจเก็บข้อมูลพบว่าเกษตรกรรายเล็ก จะจำหน่ายแพะให้กับผู้บริโภค ในท้องถิ่นเป็นหลักเนื่องจากมีปริมาณแพะไม่มากนัก ส่วนใหญ่จะเป็นการจำหน่ายภายในหมู่บ้าน หรือคนงานต่างชาติที่มาทำงานในพื้นที่ (ข) ฟาร์มขนาดกลาง ฟาร์มขนาดกลางการจำหน่ายมีความ

คล้ายคลึงกับฟาร์มขนาดเล็กคือการจำหน่ายให้กับลูกค้าหรือผู้บริโภคในพื้นที่เป็นหลัก นอกจากนี้พบว่าฟาร์มขนาดกลางบางรายมีการจำหน่ายแพะไปยังต่างจังหวัดบ้าง โดยการจำหน่ายจะอาศัยผู้รวบรวมหรือขายให้กับพ่อค้าต่างจังหวัดโดยตรง การจำหน่ายไปยังต่างจังหวัดผู้เลี้ยงจะมีความสัมพันธ์ส่วนตัวกับผู้รวบรวมหรือพ่อค้าแพะในต่างจังหวัด (ค) ฟาร์มขนาดใหญ่ การจำหน่ายแพะของฟาร์มใหญ่จะเป็นการขายแพะในปริมาณมากต่อครั้งเนื่องจากมีปริมาณแพะที่พร้อมจำหน่ายในปริมาณมาก โดยฟาร์มขนาดกลางส่วนใหญ่จะจำหน่ายแพะไปยังต่างจังหวัดเป็นหลัก โดยการจำหน่ายผ่านผู้รวบรวมหรือส่งแพะที่พร้อมจำหน่ายไปขายให้กับพ่อค้าแพะโดยตรงยังต่างจังหวัด เช่นจังหวัดกระบี่ เป็นต้น

4.4.2 วิธีการจำหน่าย

เกษตรกรจำหน่ายแพะ โดยวิธีการซังน้ำหนักร้อยละ 89.86 จำหน่ายโดยการซังน้ำหนักร้อยละ 10.14 ส่วนวิธีการจำหน่ายเหมาเป็นรายตัวนั้น เป็นการตกลงระหว่างผู้ซื้อและผู้ขาย ราคาซื้อขายนั้น ขึ้นอยู่กับสายพันธุ์ บวกความสมบูรณ์พันธุ์ และสุขภาพของแพะเป็นหลัก ส่วนมากเกษตรกรซื้อไปเป็นพ่อแม่พันธุ์ เพื่อใช้ในการปรับปรุงพันธุ์ และขยายพันธุ์แพะในฟาร์มของตนเอง

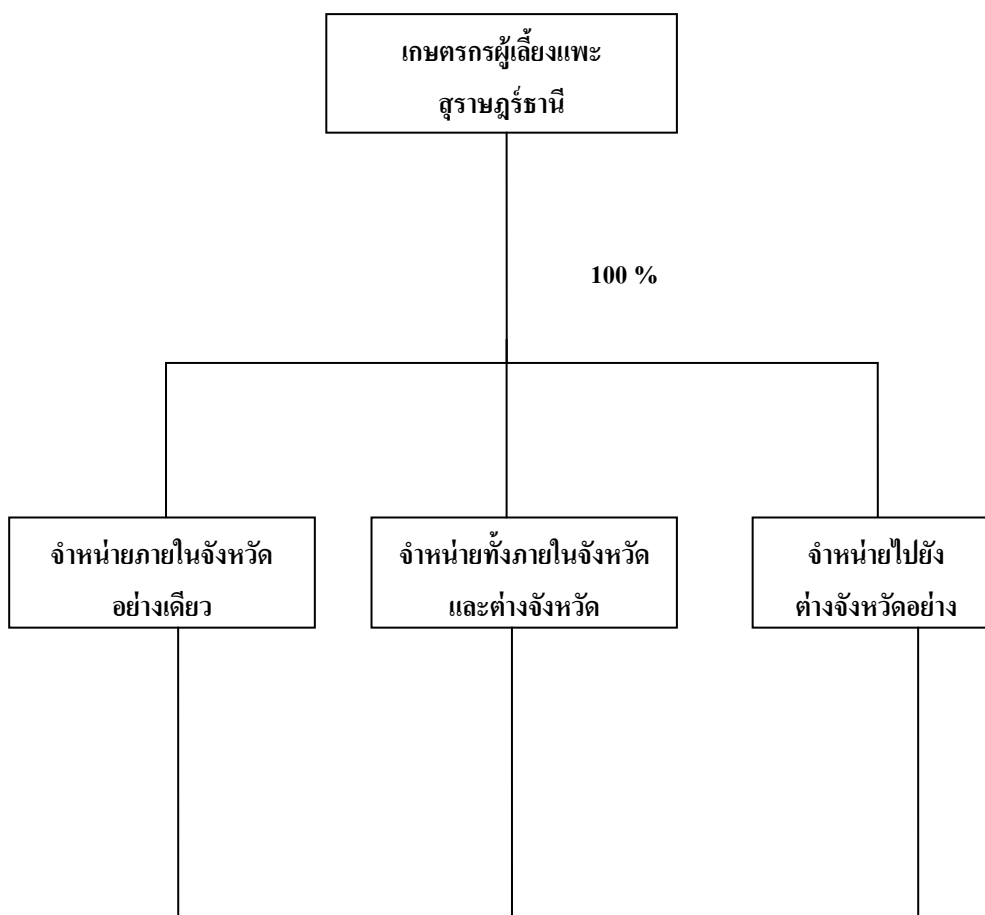
แผนภูมิที่ 4.11 สัดส่วนวิธีการจำหน่ายแพะมีชีวิตของเกษตรกร

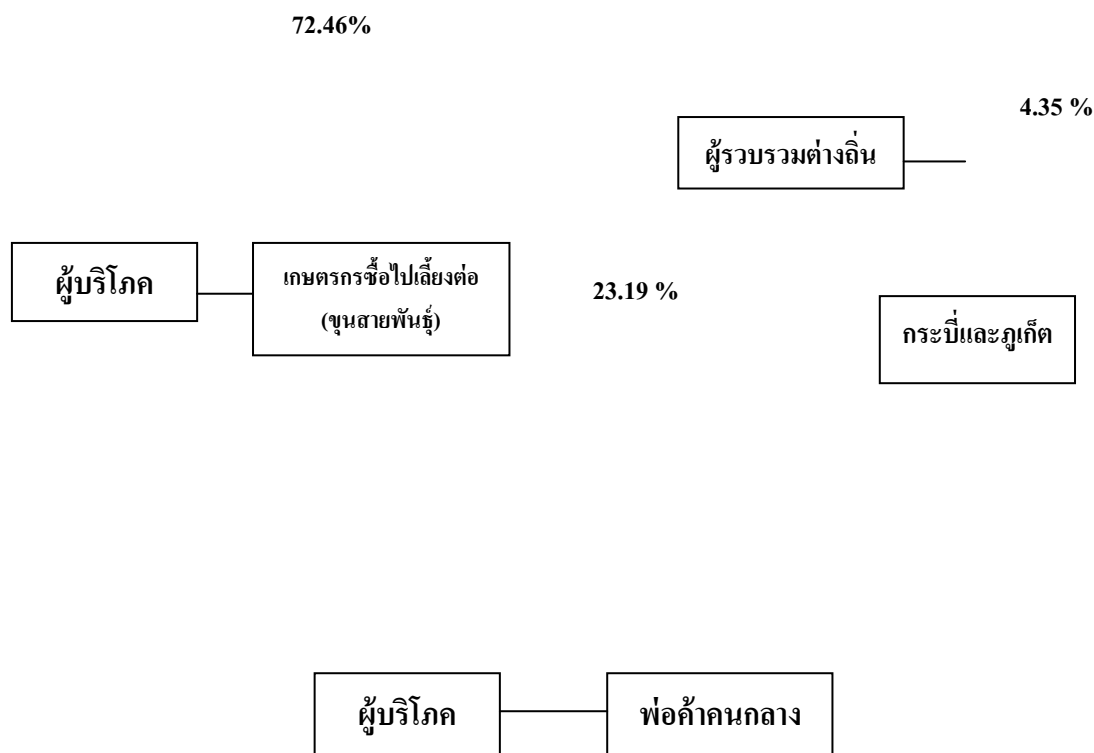
4.4.3 ราคาแพะเนื้อในจังหวัดสุราษฎร์ธานี

การศึกษาราคาแพะเนื้อในช่วงของการศึกษา คือ ปลายปี พ.ศ. 2558 ถึงต้นปี พ.ศ. 2559 พบว่าราคาแพะมีชีวิตอยู่ในช่วง 70 –120 บาทต่อกิโลกรัม โดยราคาของแพะมีความแตกต่างกันไปตามแหล่งที่ขาย หรือ อายุของแพะ โดยแพะที่มีอายุระหว่าง 7-12 เดือนมีราคาดีที่สุด ส่วนแพะที่เป็นแม่แพะปลดระวางไม่มีความสมบูรณ์ ราคาจะอยู่ประมาณ 70 – 80 บาทต่อกิโลกรัม หากเป็นแพะที่สมบูรณ์ อายุเหมาะแก่การนำไปใช้ในพิธีการทางศาสนาอิสลาม คือ แพะที่มีอายุ 1 ปีขึ้นไปจะมีราคาแพงเพราะเป็นที่ต้องการและหาได้ยาก

4.4.4 วิธีตลาดแพะเนื้อ

จากการสำรวจจากกลุ่มตัวอย่าง (แผนภูมิ 4.12) เห็นได้ว่าวิธีการตลาดแพะเนื้อเริ่มจากเกษตรกรทั่วไปที่เลี้ยงแพะเนื้อมีชีวิต ส่วนใหญ่จะเป็นแพะเนื้อลูกผสมเบอร์ชานเนนแองโกลนูเบียน และพันธุ์พื้นเมือง โดยเกษตรกรขายแพะเนื้อมีชีวิตให้เกษตรกรด้วยกันเองเพื่อไปขยายพันธุ์หรือขุนต่อ ขายให้กับผู้บริโภคโดยตรง และขายให้พ่อค้าขายปลีกเนื้อแพะชำแหละ นอกจากนั้นก็ขายให้กับพ่อค้ารวบรวมท้องถิ่นหรือพ่อค้ารวบรวมต่างถิ่น โดยพ่อค้าจะมาทำการรับซื้อจากเกษตรกรในหมู่บ้าน หลังจากนั้นพ่อค้ารวบรวมแพะเนื้อมีชีวิตก็จะขายแพะเนื้อมีชีวิตต่อไปให้กับผู้บริโภค เกษตรกร และพ่อค้าขายปลีกเนื้อแพะชำแหละต่อไป โดยส่วนใหญ่จะขายเนื้อแพะชำแหละให้กับร้านอาหาร ภัตตาคาร/โรงแรม

แผนภาพที่ 4.20 แสดงวิธีการตลาดแพะในจังหวัดสุราษฎร์ธานี พ.ศ. 2558 – 2559

4.4.6 ปัญหาและอุปสรรคในการเลี้ยงแพะ

ปัญหาอุปสรรคในการเลี้ยงแพะของเกษตรกร ผลจากการศึกษา พบว่าการเลี้ยงแพะของเกษตรกรในพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี ยังมีข้อจำกัดและปัญหาอุปสรรคต่อการประกอบอาชีพในด้านต่างๆ ดังนี้

ด้านอาหารสัตว์ เกษตรกรจำนวน 60 รายหรือคิดเป็นร้อยละ 86.95 ระบุว่ายังมีปัญหาด้านแหล่งอาหารหยาบในช่วงฤดูแล้ง โดยเฉพาะกระถินเนื่องจากเกษตรกรผู้เลี้ยงแพะที่ใช้กระถินเป็นแหล่งอาหารหลัก กระถินตามที่สาธารณะเริ่มจะไม่เพียงพอกับความ ต้องการ ประกอบกับปริมาณผลผลิตของกระถินในช่วงฤดูแล้งลดลงตามฤดูกาล

ด้านสุขภาพสัตว์ เกษตรกรจำนวน 64 รายหรือคิดเป็นร้อยละ 92.75 ระบุว่ายังมีปัญหาในเรื่องของพยาธิในแพะ ภายในฟาร์มเนื่องจากเกษตรกรขาดความรู้ด้านการจัดการฟาร์ม และยาที่จะใช้ในการป้องกัน โรคและพยาธิเกษตรกรการป้องกัน โรคระบาดและสุขภาพสัตว์เพราะยังมีการตายของแพะภายในฟาร์มอยู่ ต้องการให้หน่วยงานภาครัฐเข้ามาดูแล

ด้านประสิทธิภาพการผลิต มีปัญหาด้านประสิทธิภาพการผลิต ด้านการเลี้ยง การจัดการฟาร์ม สาเหตุประการหนึ่ง เนื่องจากเกษตรกรยังขาดความรู้ด้านการจัดการฟาร์มแพะอย่างแท้จริง อีกทั้งเกษตรกรหลายรายเป็นผู้เลี้ยงรายใหม่ ไม่มีประสบการณ์ เกษตรกรจึงต้องการให้หน่วยงานภาครัฐหรือผู้ที่เกี่ยวข้องเข้ามาให้คำแนะนำ ช่วยเหลือ

ด้านการตลาดและราคา เกษตรกรจำนวน 66 รายคิดเป็นร้อยละ 95.65 ระบุว่า ปัญหาที่สำคัญ ที่สุดคือ ตลาดจำหน่ายผลผลิต ไม่มีแหล่งขายแพะที่แน่นอน และราคาแพะที่ไม่แน่นอน โดยจากข้อมูลพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่ทราบแหล่งขายแพะ เนื่องจากเป็นเกษตรกรรายย่อย มีแพะในฟาร์มไม่มาก ทำให้มีความยากลำบากในการขายแพะ และอีกทั้งราคาแพะที่ไม่แน่นอน ขึ้นอยู่กับพ่อค้าคนกลางหรือผู้รวบรวมเป็นผู้กำหนดราคา

4.5 แนวทางพัฒนาการจัดการฟาร์มแพะ ตลาดแพะของผู้เลี้ยงแพะในจังหวัดสุราษฎร์ธานี

ส่วนของการหาแนวทางในการพัฒนาการเลี้ยงแพะ ตลาดแพะและความสามารถในการแข่งขัน ผู้วิจัยได้แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 การพัฒนาการเลี้ยงแพะของเกษตรกร ส่วนที่ 2 พัฒนาการตลาดแพะเนื้อ โดยทั้งสองส่วนใช้แนวคิด SWOT analysis ในการวิเคราะห์ เพื่อหากลยุทธ์เพิ่มความสามารถในการแข่งขัน การพัฒนาการตลาดของเกษตรกรผู้เลี้ยงแพะในตลาด และนอกจากนี้ผู้วิจัยได้คำนวณต้นทุนในการเลี้ยงแพะ เพื่อนำข้อมูลมาใช้ในการพัฒนาการเลี้ยงแพะของเกษตรกรและใช้เป็นข้อมูลในการตัดสินใจของเกษตรกรและผู้สนใจที่จะประกอบอาชีพเลี้ยงแพะในอนาคต

4.5.1 ผลการวิเคราะห์ SWOT

จากการศึกษาได้ทำการวิเคราะห์ SWOT เพื่อให้เห็นถึงจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคของการเลี้ยงแพะเนื้อในจังหวัดสุราษฎร์ธานี จากการรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการสำรวจ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1) จุดแข็ง (Strengths)

1.1 เกษตรกรรายย่อยใช้แรงงานในครัวเรือนและใช้วัสดุเหลือใช้จากการเกษตรเป็นอาหารเลี้ยงแพะ ทำให้มีต้นทุนต่ำ เช่น ทางปาล์มน้ำมัน ที่เกษตรกรทำสวน เมื่อเก็บเกี่ยวผลปาล์มน้ำมันแล้วก็จะตัดแต่งทางปาล์มน้ำมัน สามารถเก็บไว้ใช้เลี้ยงแพะได้ตลอดปี เป็นต้น

1.2 การเลี้ยงแพะเนื้อของเกษตรกร เปรียบเสมือนการออมทรัพย์วิธีหนึ่ง เพราะแพะเป็นสัตว์ที่ขายได้เมื่อมีความจำเป็นที่จะต้องใช้จ่ายก็จะนำไปขายเพื่อเปลี่ยนเป็นเงินได้ ราคาดี จึงเป็นอาชีพที่เกษตรกรให้ความสนใจ และหันมาเลี้ยงแพะเนื้อมากขึ้น

1.3 จังหวัดสุราษฎร์ธานีมีพื้นที่ที่เหมาะสมในการผลิตแพะเพราะอยู่ใกล้แหล่งจำหน่ายซึ่งมีการบริโภคและเป็นแหล่งที่มีนักท่องเที่ยวต่างชาติ เช่น จังหวัดกระบี่ ภูเก็ต เป็นต้น

1.4 แพะเป็นสัตว์ที่ขยายพันธุ์ได้เร็วและใช้ระยะเวลาการเลี้ยงสั้น ได้รับความตอบแทนเร็วทำให้มีรายได้หมุนเวียนตลอดปี

1.5 มูลแพะเป็นผลพลอยได้นำมาใช้กับการปลูกพืชช่วยลดต้นทุนการใช้ปุ๋ยเคมี และแพะกินอาหารได้ทุกชนิดเป็นการกำจัดวัชพืชไปในตัว

1.6 ผู้ผลิตแพะเนื้อมีการรวมกลุ่มการสร้างเครือข่ายเพื่อการเลี้ยงและการตลาดอยู่บ้างในระดับหนึ่ง เช่น การรวมกลุ่มของเกษตรกรเพื่อส่งแพะไปขายยังจังหวัดใกล้เคียง

2) จุดอ่อน (Weaknesses)

2.1 ขาดการประชาสัมพันธ์ในการสร้างค่านิยมในการบริโภคเนื้อแพะ เนื่องจากการบริโภคเนื้อแพะไม่ได้เป็นที่แพร่หลายเหมือนกับเนื้อสุกรและเนื้อไก่ การบริโภคมีอยู่อย่างจำกัด ส่วนใหญ่เป็นตลาดของคนไทยมุสลิม ที่นิยมบริโภคแพะและไม่ค่อยมีการณรงค์ทางภาครัฐ มีการจัดงานแพะแห่งชาติ แต่ยังมีข้อจำกัดอยู่ในเฉพาะกลุ่มไม่เป็นที่แพร่หลายแก่คนทั่วไป

2.2 ผู้เลี้ยงแพะเนื้อส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรรายย่อย ทำให้ไม่มีอำนาจการต่อรองในการซื้อขาย เกษตรกรผู้เลี้ยงแพะเนื้อพันธุ์พื้นเมือง ไม่ค่อยมีการรวมกลุ่ม การรวมกลุ่มทำให้มีอำนาจในการต่อรองมากขึ้นนอกจากนี้ปริมาณแพะที่ต้องการขายยังมีข้อจำกัด เพราะเป็นเกษตรกรรายย่อย จึงจำเป็นต้องรวมกลุ่มเพื่อให้ได้แพะในปริมาณมาก ในแต่ละครั้ง

2.3 ผู้รวบรวมแพะหรือเกษตรกรจะต้องไปซื้อ-ขายในจังหวัดอื่นที่ไกลออกไปทำให้ต้นทุนค่าขนส่งสูงขึ้น เช่น เกษตรกรบางรายส่งแพะไปขายในต่างจังหวัด ทำให้มีต้นทุนทางการตลาดสูง หรือในจังหวัดสุราษฎร์ธานี มีปริมาณแพะไม่เพียงพอหรือไม่มีมีแหล่งรับซื้อที่แน่นอนจึงต้อง จำหน่ายแพะไปยังต่างจังหวัด

2.4 ผู้บริโภคในประเทศบริโภคเนื้อแพะกันน้อยมากเมื่อเทียบกับการบริโภคเนื้อสัตว์ชนิดอื่นเช่นเนื้อสุกรและเนื้อไก่การบริโภคเนื้อแพะเป็นการบริโภคที่ค่อนข้างจำกัด เนื่องจากราคาสูงกว่าเนื้อสุกรเนื้อไก่ประกอบกับความเชื่อและค่านิยมในการบริโภคเนื้อแพะ ส่งผลให้การบริโภคมีอัตราการเพิ่มขึ้นไม่มากนักการบริโภคเนื้อแพะยังจำกัดอยู่ในกลุ่มผู้บริโภครุ่นเล็ก ๆ

2.5 การเลี้ยงขาดทักษะและขาดการวางแผนที่ดีเช่น ทักษะหรือความรู้ด้านการผลิตอาหารแพะเพื่อใช้ หรือการวางแผนด้านการผสมพันธุ์แพะ เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่มีการวางแผนในการผสมพันธุ์

2.6 เกษตรขาดข้อมูลด้านการตลาดที่ดี ซึ่งเป็นปัญหาที่เกษตรกรพบมากที่สุด

2.7 ต้นทุนการเลี้ยงสูง ใช้อาหารชั้นที่มีขายในท้องตลาด ซึ่งอาหารผสมสำเร็จในท้องตลาดมีราคาที่สูง

2.8 งานวิจัยเกี่ยวกับแพะยังมีอยู่น้อยแม้ในปัจจุบันยังมีอยู่บ้างแต่ข้อมูลยังไม่ครอบคลุมครบถ้วน โดยเฉพาะด้านการตลาด

2.9 เกษตรกรขาดการพัฒนาสายพันธุ์ของแพะภายในฟาร์มอย่างจริงจัง เพื่อให้มีผลผลิตที่ดีขึ้น เช่นการเลือกสายพันธุ์ การวางแผนในการผสมพันธุ์ เป็นต้น

2.10 ราคาแพะในช่วงของการศึกษา ต่ำกว่าที่ผ่านมาทำให้เกษตรกรหลายรายเลิกเลี้ยง

ตารางที่ 4.12 จุดแข็งและจุดอ่อนของผลผลิตแพะเนื้อในจังหวัดสุราษฎร์ธานี

จุดแข็ง	จุดอ่อน
1. แรงงานในครัวเรือนเป็นการลดต้นทุน	1. ค่านิยมในการบริโภคเนื้อแพะยังมีน้อย
2. ใช้วัสดุเหลือใช้จากการเกษตรเป็นแหล่งอาหาร	2. เกษตรกรรายย่อย ไม่มีอำนาจการต่อรองในการซื้อขาย
3. มีพืชอาหารสัตว์ตามธรรมชาติสมบูรณ์และหลากหลาย	3. ต้นทุนทางการตลาดสูงเช่นต้นทุนการขนส่ง เป็นต้น
4. สามารถเลี้ยงเป็นอาชีพเสริมได้	4. บริโภคเนื้อแพะที่ค่อนข้างจำกัด
5. การผลิตแพะเนื้อร่วมกับการปลูกพืชหลักชนิดอื่น เช่น ยางพารา และปาล์มน้ำมันได้เป็นอย่างดี	5. ขาดทักษะและขาดการวางแผนที่ดี
6. แพะเป็นสัตว์ที่ขยายพันธุ์ได้เร็วและใช้ระยะเวลาสั้น	6. ต้นทุนการเลี้ยงสูงของเกษตรกร ขนาดกลางและขนาดใหญ่
7. การรวมกลุ่มของเกษตรกรภายในจังหวัด	7. ปัญหาด้านการตลาดของเกษตรกรรายเล็ก
8. มูลแพะเป็นผลพลอยได้	8. งานวิจัยเกี่ยวกับแพะยังมีอยู่น้อย
	9. สายพันธุ์แพะ
	10. ราคาตกต่ำ

3) โอกาส (Opportunities)

3.1 รัฐบาลได้มีการส่งเสริมและสนับสนุนในการเลี้ยงแพะเนื้อในประเทศโดยการสนับสนุนงบประมาณผ่านโครงการต่าง ๆ

3.2 ประเทศเพื่อนบ้านมีความต้องการแพะมีชีวิตของไทย ซึ่งมีแพะมีชีวิตบางส่วนส่งออกไปยังประเทศเพื่อนบ้านเช่นมาเลเซีย เป็นต้น

3.3 จังหวัดใกล้เคียงกับจังหวัดสุราษฎร์ธานีที่เป็นเมืองท่องเที่ยวมีความต้องการบริโภคเนื้อแพะสูง เช่น จังหวัดภูเก็ต จังหวัดกระบี่ เป็นต้น

3.4 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีการผลักดันให้แพะเป็นสัตว์เศรษฐกิจของจังหวัด

4) อุปสรรค (Threats)

4.1 ความเชื่อและค่านิยมในการไม่บริโภคเนื้อแพะในปัจจุบันผู้บริโภคมีค่านิยมและความเชื่อที่ไม่บริโภคเนื้อแพะ เนื่องจากกลิ่นเฉพาะของเนื้อแพะส่งผลให้การบริโภคยังคงมีจำกัดอัตราการบริโภคจึงค่อนข้างคงที่

4.2 แพะเนื้อที่นำเข้ามาจากจังหวัดทางภาคกลาง ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีโรคระบาดของโรคในแพะเช่น โรคแท้งติดต่อ โรคปากและเท้าเปื่อย เป็นต้น ทำให้เกษตรกรบางรายประสบปัญหาโรคระบาดของแพะภายในฟาร์ม

4.3 สภาพแวดล้อมในภาคใต้ค่อนข้างชื้น จึงส่งผลต่อสุขภาพของแพะ

ตารางที่ 4.13 โอกาสและอุปสรรคของผลผลิตแพะเนื้อในจังหวัดสุราษฎร์ธานี

โอกาส	อุปสรรค
1. รัฐบาลได้มีการส่งเสริมในการเลี้ยงแพะ	1. สภาพแวดล้อมในภาคใต้ค่อนข้างชื้น
2. ประเทศเพื่อนบ้านมีความต้องการแพะมีชีวิต	2. โรคระบาดในแพะ
3. จังหวัดใกล้เคียงที่เป็นเมืองท่องเที่ยวมีความต้องการบริโภคเนื้อแพะสูง	3. ความเชื่อและค่านิยมในการบริโภคเนื้อแพะในพื้นที่จังหวัดต่างๆ
4. การผลักดันให้แพะเป็นสัตว์เศรษฐกิจ	

4.5.2 แนวทางในการพัฒนาการเลี้ยงแพะเนื้อของเกษตรกรภายในจังหวัด

ผู้วิจัยได้นำจุดแข็งและจุดอ่อน จากการวิเคราะห์ SWOT มาสร้างกลยุทธ์ในการพัฒนาการเลี้ยงแพะของเกษตรกรในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ดังนี้

(1) ส่งเสริมให้เกษตรกรผู้เลี้ยงแพะต้นตัวและให้ความสำคัญในการเลี้ยง การจัดการฟาร์มแพะที่ถูกต้องตามหลักวิชาการ เพื่อให้แพะมีประสิทธิภาพในการให้ผลผลิตและมีรายได้เพิ่มขึ้นเพิ่มปริมาณการเลี้ยงแพะและพัฒนาคุณภาพผลผลิตจากการเลี้ยงแพะให้มีคุณภาพเป็นที่ต้องการของตลาด

(2) สร้างความเข้มแข็งให้กับเกษตรกร สถาบันเกษตรกร เครือข่าย ชมรมผู้เลี้ยงแพะ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ร่วมกันกำหนดแนวทางในการพัฒนาผลผลิต และผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพได้มาตรฐานสอดคล้องกับตลาดทั้งภายในและต่างประเทศให้สามารถดำเนินการได้อย่างต่อเนื่อง รวมทั้งการผลักดันให้แพะเป็นสินค้าปศุสัตว์เพื่อการส่งออกต่อไปในอนาคต

(3) พัฒนาและเพิ่มจำนวนฟาร์มแพะมาตรฐานและสร้างโรงฆ่าแพะที่มีมาตรฐานขึ้นภายในจังหวัดสุราษฎร์ธานีเป็นการสร้างความมั่นใจให้กับผู้บริโภค และสร้างมาตรฐานให้กับฟาร์มให้เป็นที่ยอมรับของผู้บริโภคทั้งในและต่างประเทศเพื่อรองรับการส่งออกผลิตภัณฑ์จากแพะในอนาคต โดยเฉพาะประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) ที่มีกำลังและการบริโภคสูง โดยเฉพาะประเทศที่มีประชากรนับถือศาสนาอิสลาม

(4) ประสานความร่วมมือทางด้านการผลิต แปรรูปและการตลาด กับหน่วยงานในพื้นที่และต่างจังหวัด เช่น หน่วยงานภาครัฐ มหาวิทยาลัยและวิทยาลัยต่างๆ เพื่อพัฒนาด้านต่างๆ ข้างต้นให้เกิดความเข้มแข็งเพื่อเป็นการเชื่อมโยงตั้งแต่ต้นน้ำจนถึงปลายน้ำ คือ ตั้งแต่ฟาร์มจนถึงจานอาหารของผู้บริโภค

(5) ส่งเสริมให้เกษตรกรใช้พืชอาหารสัตว์และผลพลอยได้ทางการเกษตรที่มีในท้องถิ่นนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด เพื่อเป็นการลดต้นทุนการผลิต โดยเฉพาะต้นทุนด้านอาหารแพะเป็นต้นทุนที่สูงในการผลิตปศุสัตว์ หากสามารถลดต้นทุนได้มาก ราคาแพะก็จะไม่สูงจนเกินความเป็นจริงทำให้ผู้บริโภคสนใจและหันมาบริโภคมากขึ้นรวมทั้งเกษตรกรก็จะมีผลกำไรมากขึ้นในการเลี้ยงแพะ

4.5.3 แนวทางการขยายตลาดแพะเนื้อและเนื้อแพะ

การพัฒนาการตลาดแพะเนื้อมีชีวิตและผลิตแพะเนื้อ โดยมีแนวทางดังนี้

(1) ส่งเสริมการบริโภคผลิตภัณฑ์จากแพะภายในจังหวัดให้มากขึ้น เพราะในปัจจุบันผู้บริโภคยังมีทัศนคติในด้านลบเกี่ยวกับการบริโภคเนื้อแพะ

(2) เพิ่มปริมาณประเภทของผลิตภัณฑ์จากแพะและคุณภาพให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดที่มีในปัจจุบัน

(3) สร้างเครือข่ายตลาดแพะกับผู้รวบรวมหรือพ่อค้า ทั้งภายในจังหวัดและนอกจังหวัด จากการวิเคราะห์ข้อมูลชี้ให้เห็นว่าในจังหวัดสุราษฎร์ธานี มีผู้รวบรวมแพะมีชีวิตจากต่างจังหวัดเข้ามาในจังหวัดสุราษฎร์ธานีแต่ ผู้เลี้ยงไม่สามารถขายแพะได้เนื่องจากติดปัญหาด้านปริมาณของแพะที่จะจำหน่ายที่มีย่อยเกินไป เพราะผู้รวบรวมต้องการแพะในแต่ละครั้งเป็นจำนวน

มากเพื่อให้คุ้มค่ากับต้นทุนในการขนส่ง การสร้างเครือข่ายของผู้เลี้ยงและพ่อค้าหรือผู้รวบรวมจึงเป็นสิ่งที่จำเป็นในการพัฒนาตลาดแพะให้มีความชัดเจนมากขึ้น

(4) สร้างความหลากหลายของผลิตภัณฑ์ของเนื้อแพะ เพื่อเป็นการเพิ่มช่องทางการจัดจำหน่ายให้มีความหลากหลายมากขึ้น โดยอาศัยหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง เช่น มหาวิทยาลัย สำนักงานปศุสัตว์ เป็นต้น เข้ามาช่วยในกระบวนการแปรรูปหรือสร้างผลิตภัณฑ์เพื่อตอบสนองผู้บริโภค เพราะในปัจจุบันผลิตภัณฑ์จากเนื้อแพะที่มีขายในตลาดยังไม่มี ความหลากหลาย รวมทั้งการขยายช่องทางในการจัดจำหน่ายเนื้อแพะให้เพิ่มขึ้น เช่น การจัดให้มีการจำหน่ายเนื้อแพะในตลาดสดเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากในปัจจุบันยังไม่มีเนื้อแพะขายในตลาดสด ส่วนใหญ่จะเป็นการซื้อขายกันโดยตรงระหว่างเกษตรกร พ่อค้า และผู้บริโภค ทำให้ผู้บริโภคที่ต้องการจะบริโภคแต่ไม่ทราบช่องทางจึงไม่สามารถหาซื้อเนื้อแพะได้

4.5.4 การหาต้นทุนของการเลี้ยงแพะ

(ก) ต้นทุนการเลี้ยงแพะขุน โดยใช้ข้อมูลที่ได้จากเกษตรกรและผู้ที่มีประสบการณ์ในการเลี้ยงแพะการหาค่าเฉลี่ยของตัวแปรต้นทุนผลตอบแทนเฉลี่ยในการเลี้ยงแพะและปริมาณผลผลิตที่จุดคุ้มทุนในการเลี้ยงแพะของเกษตรกรจุดคุ้มทุนในการเลี้ยงแพะของเกษตรกร โดยการคิดต้นทุนการเลี้ยงระยะเวลาที่เลี้ยงขุน 90 วัน มีจำนวนแพะที่เข้าขุนเท่ากับ 50 ตัว น้ำหนักรวมเข้าขุนเท่ากับ 750 กก. น้ำหนักเฉลี่ยต่อตัวที่ 15 กก. น้ำหนักรวมหลังขุน 1,350 กก. น้ำหนักเฉลี่ยของแพะหลังผ่านการขุนเท่ากับ 27 กก./ตัว โดยน้ำหนักที่เพิ่มเฉลี่ยต่อตัว 12 กก./ตัว อัตราการเจริญเติบโตต่อวัน (ADG) = 130 กรัม/วัน ราคาขาย=120 บาท/กก. รวมรายได้ = 162,000 บาท/รุ่นเฉลี่ย = 3,240 บาท/ตัว มีกำไร = ราคาขาย-ต้นทุน = 162,000 - 154,800 = 7,200 บาท โดยกำไรเฉลี่ยเท่ากับ 144 บาท/ตัว

ตารางที่ 4.14 ต้นทุนของเกษตรกรในการเลี้ยงแพะ (กรณีแพะขุน) จำนวน 50 ตัวต่อรอบ

รายละเอียด	ต้นทุนรวม (บาท)	เฉลี่ยต่อตัว(บาท)
ค่าตัวแพะที่ซื้อเข้าขุน(120 บาท/กก.)	90,000	1,800
ค่าอาหารข้นตลอดการขุน	31,500	350
ค่าอาหารหยาบตลอดการขุน	9,000	180

ค่าถ่ายพยาธิ ยาปฏิชีวนะและวิตามิน	1,800	36
ค่าแรง	22,500	450
รวม	154,800	3,096

จากการสำรวจปี 2558

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปผลการวิจัย

ประชากรแพะและเกษตรกรผู้เลี้ยงแพะของจังหวัดสุราษฎร์ธานีจากการรายงานของสำนักงานปศุสัตว์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่ามีแพะทั้งหมด 5,615 ตัว เป็นแพะนมจำนวน 190 ตัว แพะเนื้อจำนวน 5,425 ตัว มีเกษตรกรจำนวน 303 ราย เป็นเกษตรกรที่เลี้ยงแพะเนื้อจำนวน 289 ราย โดย 3 อันดับแรกของอำเภอที่มีประชากรแพะมากที่สุด คือ อำเภอไชยา 725 ตัว อำเภอกีรีรัฐนิคม 663 ตัว และอำเภอกาญจนดิษฐ์ 622 ตัว ตามลำดับ

ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกรผู้เลี้ยงแพะในอำเภอ ได้แก่กาญจนดิษฐ์บ้านนาสาร ทำ
ชนะ ไชยาเกียนชา ดอนสัก ท่าฉาง พุนพิน พระแสง และอำเภอเมืองสุราษฎร์ธานี พบว่าเกษตรกร
ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 47.70 ปี นับถือศาสนาพุทธ มีอาชีพทำสวนปาล์มน้ำมันและสวน
ยางพาราเป็นอาชีพหลัก และเลี้ยงแพะเป็นอาชีพเสริม

การจัดการระบบการผลิตแพะของเกษตรกรผู้เลี้ยงแพะ พบว่า เกษตรกรมี
ประสบการณ์การเลี้ยงแพะอยู่ระหว่าง 1-3 ปี มากที่สุด ใช้แรงงานในครอบครัวเป็นหลัก มี
วัตถุประสงค์สำคัญในการเลี้ยงแพะจำหน่ายเพื่อเป็นรายได้ ส่วนพันธุ์แพะที่เลี้ยงส่วนใหญ่เป็นพันธุ์
เนื้อลูกผสม เป็นฟาร์มขนาดกลางคือมีแพะเลี้ยงอยู่ระหว่าง 11-50 ตัว มากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 44.93
รองลงมาคือฟาร์มขนาดเล็กมีแพะในฟาร์มน้อยกว่า 10 ตัว คิดเป็นร้อยละ 42.03 วิธีการเลี้ยงแพะ
ของเกษตรกรในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ใช้วิธีการเลี้ยงแบบขังคอก(Intensive system) เกษตรกรจะให้
แพะอาศัยอยู่ในโรงเรือนหรือคอกตลอดเวลา เกษตรกรใช้วิธีการผสมพันธุ์แบบใช้พ่อพันธุ์คุมฝูง
ตลอดเวลาคิดเป็นร้อยละ 94.20 โดยเกษตรกรจะให้พ่อพันธุ์อยู่กับแม่พันธุ์ตลอดเวลา รองลงมา คือ
การใช้คอกผสมคิดเป็นร้อยละ 75.36 เกษตรกรจะให้พ่อพันธุ์อยู่ในคอกผสมกับแม่พันธุ์ระยะหนึ่ง
จนเกษตรกรแน่ใจว่าผสมติดแล้วจึงแยกพ่อพันธุ์ออก

การจัดการด้านอาหารแพะของเกษตรกรในจังหวัดสุราษฎร์ธานี จากผลการศึกษา
พบว่า แหล่งอาหารขยาที่เกษตรกรใช้ โดยแพะสามารถกินอาหารขยาได้หลายชนิดแหล่งอาหาร
ขยาที่เกษตรกรนำมาใช้มาจากหลายแหล่ง โดยเฉพาะพืชอาหารสัตว์ในท้องถิ่นหรือผลพลอยได้
ทางการเกษตร โดยเกษตรกรบางรายใช้อาหารขยามาจากหลายแหล่งขึ้นอยู่กับความเหมาะสม
โดยแหล่งอาหารหลักที่เกษตรกรใช้ คือทางปาล์มน้ำมัน มากที่สุดเพราะเป็นผลพลอยได้ที่มิใน
ท้องถิ่น รองลงมาคือกระถิน เนื่องจากเป็นพืชอาหารที่หาได้ในท้องถิ่น โดยเมื่อแบ่งการใช้พืช
อาหารสัตว์ตามขนาดฟาร์มพบว่าฟาร์มขนาดเล็กใช้กระถินและทางปาล์มน้ำมันสดเป็นแหล่งอาหาร
ขยามากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 65.52 ฟาร์มขนาดกลางใช้ทางปาล์มน้ำมันสดเป็นแหล่งอาหารขยา
มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 48.39 และฟาร์มขนาดใหญ่ใช้กระถินและทางปาล์มน้ำมันสดมากที่สุดคิด
เป็นร้อยละ 55.56 เกษตรกรส่วนใหญ่มีแหล่งอาหารขยาเพียงพอเพื่อใช้เลี้ยงแพะตลอดทั้งปี แต่ใน
บางฤดูต้องออกไปหาพืชอาหารไกลกว่าปกติ เกษตรกรไม่มีการทำอาหารหมักหรือการถนอมพืช
อาหารเพื่อใช้ในฟาร์ม โดยเหตุผลที่ไม่ได้ทำเนื่องจากเงินทุนในการซื้ออุปกรณ์และขาดความรู้ใน
การถนอมพืชอาหาร แหล่งอาหารชั้นที่เกษตรกรใช้ จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรร้อยละ 62.32 มี
การให้อาหารชั้นอย่างสม่ำเสมอแก่แพะ โดยแหล่งอาหารชั้นมาจากหลายแหล่ง แหล่งที่เกษตรกรใช้

เช่น อาหารชั้นที่มีขายในท้องตลาด กากเมล็ดปาล์มซึ่งเป็นผลพลอยได้จากอุตสาหกรรมปาล์ม น้ำมันและผิวหนังเหลือราคาถูกราคาถูกสามารถหาซื้อได้ง่ายในท้องตลาด เกษตรกรมีการนำเอาผลพลอยได้ อื่นๆ จากอุตสาหกรรมปาล์มน้ำมันมาใช้เป็นอาหารเสริมให้แพะ โดยพบว่าเกษตรกรใช้จี๊ดเล็ก ปาล์มหรือกากตะกอนปาล์มน้ำมัน (Decanter cake) คิดเป็นร้อยละ 66.67

การผสมอาหารชั้นเพื่อใช้ในฟาร์ม เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่มีการผสมอาหารชั้นเพื่อ ใช้เองเนื่องจากเกษตรกรคิดว่ามีความยุ่งยาก มีเกษตรกรเพียง 3 ราย ที่มีการผสมอาหารชั้นเองเพื่อ ใช้ในฟาร์มเมื่อทำอาหารชั้นเสร็จแล้วก็จะนำอาหารชั้นที่ได้ไปทำการผสมในรูปของอาหาร ผสมเสร็จ (TMR) ด้านความรู้ด้านความต้องการโภชนะของแพะพบว่าความรู้เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่มี ความรู้ด้านความต้องการโภชนะของแพะ เกษตรกรให้อาหารแก่แพะตามความเหมาะสมหรือตาม ความสามารถในการหาอาหารมาให้แพะโดยไม่ได้คำนึงถึงความต้องการโภชนะ

การจัดการโรงเรือนและลักษณะของโรงเรือนที่ใช้เลี้ยงแพะ ผลการศึกษาพบว่า จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรมีโรงเรือนที่ใช้เลี้ยงแพะแตกต่างกัน โดยสามารถแบ่งลักษณะของ โรงเรือนได้ดังนี้ (ก) โรงเรือนยกพื้นสูงจากพื้นดินภายในโรงเรือนมีการแบ่งพื้นที่เป็นคอกเล็กๆ หรือคิดเป็นร้อยละ 39.13 (ข) โรงเรือนขนาดเล็กยกสูงจากพื้นดินบริเวณด้านล่างโรงเรือนมีรั้วกั้น โดยรอบคิดเป็นร้อยละ 29.00 (ค) โรงเรือนขนาดเล็กอย่างง่ายให้แพะอาศัยอยู่รวมกัน คิดเป็นร้อยละ 21.73

ด้านการจัดการสุขภาพและสุขอนามัยในฟาร์ม เกษตรกรมีการดูแลสุขภาพแพะอย่าง สม่าเสมอคิดเป็นร้อยละ 98.86 สามารถแบ่งการดูแลสุขภาพของแพะได้ดังนี้ เกษตรกรมีการทำ วัคซีนให้แก่แพะคิดเป็นร้อยละ 59.68 เกษตรกรมีการเสริมแร่ธาตุหรือวิตามินให้แก่แพะคิดเป็นร้อย ละ 95.16 เช่น มีการเสริมแร่ธาตุก่อนหรือฉีดวิตามินหรือธาตุเหล็กให้กับลูกแพะแรกเกิด และ เกษตรกร มีการใช้ยาปฏิชีวนะกับแพะ เช่น ยาถ่ายพยาธิคิดเป็นร้อยละ 77.42

ด้านการรวมกลุ่มของเกษตรกร เกษตรกรมีการรวมกลุ่มหรือเป็นสมาชิกของกลุ่มใด กลุ่มหนึ่ง ในจังหวัดสุราษฎร์ธานีมีการจัดตั้งชมรมผู้เลี้ยงแพะขึ้นเพื่อช่วยเหลือให้คำปรึกษาในเรื่อง ต่างๆเกี่ยวกับการเลี้ยงแพะ

การตลาดและการจัดจำหน่ายแหล่งที่จำหน่ายแพะ เนื้อเกษตรกรสามารถแบ่งได้ ออกเป็น 3 แหล่ง คือ (ก) แหล่งภายในจังหวัด จำหน่ายแพะให้กับผู้บริโภครีโกลหรือพ่อค้าคนกลาง (ข) ภายในจังหวัดและแหล่งต่างจังหวัด (ค) แหล่งต่างจังหวัด โดยเกษตรกรส่วนใหญ่จำหน่ายแพะ ภายในจังหวัด โดยแพะที่เกษตรกรจำหน่ายแบ่งออกเป็น 2 รูปแบบ คือ (ก) จำหน่ายให้กับเพื่อน เกษตรกรเพื่อไปเลี้ยงต่อ(ข) จำหน่ายให้กับผู้บริโกลโดยตรง วิธีการจำหน่ายเกษตรกรจำหน่ายแพะ

ในลักษณะของแพะมีชีวิต เกษตรกรส่วนใหญ่ใช้วิธีการชั่งน้ำหนักราคาแพะในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ในช่วงของการศึกษา คือ ปลายปี พ.ศ. 2558 ถึงต้นปี พ.ศ. 2559 ราคาแพะมีชีวิตอยู่ในช่วง 70 –120 ต่อกิโลกรัม โดยราคาของแพะมีความแตกต่างกันไปตามแหล่งที่ขาย อายุของแพะและความสมบูรณ์ของแพะ ส่วนวิธีการจำหน่ายเหมาะเป็นรายตัวนั้น เป็นการตกลงระหว่างผู้ซื้อกับผู้ขาย ราคาซื้อขายขึ้นอยู่กับสายพันธุ์ บวกความสมบูรณ์พันธุ์และสุขภาพของแพะเป็นหลัก ส่วนมากเกษตรกรซื้อไปเป็นพ่อแม่พันธุ์ เพื่อใช้ในการปรับปรุงพันธุ์และขยายพันธุ์แพะในฟาร์มของตนเอง

วิธีการตลาดแพะเนื้อ เกษตรกรเลี้ยงแพะเพื่อจำหน่าย แหล่งจำหน่ายแพะของเกษตรกร คือตลาดภายในจังหวัดมากกว่านำไปจำหน่ายต่างจังหวัดและมีบางฟาร์มจำหน่ายแพะให้กับผู้ซื้อภายในจังหวัดและต่างจังหวัดด้วยปัจจัยที่มีผลต่อแหล่งจำหน่ายผลผลิตของเกษตรกร คือขนาดของฟาร์ม ปริมาณแพะที่มีจำหน่ายภายในฟาร์มและการติดต่อสื่อสารของเกษตรกรกับพ่อค้าหรือผู้รวบรวมที่ยังมีข้อจำกัด

ปัญหาอุปสรรคในการประกอบอาชีพการเลี้ยงแพะเนื้อ ปัญหาที่พบมากที่สุดคือปัญหาด้านการตลาด เกษตรกรผู้เลี้ยงแพะส่วนใหญ่ที่ไม่มีแหล่งจำหน่ายแพะที่แน่นอน คิดเป็นร้อยละ 95.65 รองลงมาคือด้านสุขภาพของแพะภายในฟาร์ม โรคและพยาธิทำให้มีการสูญเสียแพะในฟาร์มเนื่องจากเกษตรกรยังไม่ค่อยจะเข้าใจถึงวิธีการเลี้ยง ทั้งนี้ประสบการณ์ในการประกอบอาชีพของเกษตรกรยังมีไม่มากนักอาหารตามธรรมชาติ เช่น กระจงตามธรรมชาติ เริ่มจะหายากมากขึ้นเนื่องจากการใช้กระจงในการเลี้ยงแพะเป็นหลัก และปัญหาด้านแหล่งอาหารหายากในช่วงฤดูแล้งที่ค่อนข้างมีจำกัด

การวิเคราะห์ SWOT analysis ของการเลี้ยงแพะในจังหวัดสุราษฎร์ธานี

จุดแข็ง (Strengths) เกษตรกรใช้แรงงานในครัวเรือนในการจัดการฟาร์มแพะ ใช้พืชอาหารที่หาได้ในท้องถิ่น รวมถึงผลพลอยได้ทางการเกษตรมาใช้เลี้ยงแพะเป็นการลดต้นทุนในการผลิต การเลี้ยงแพะเป็นเหมือนการออมทรัพย์ของเกษตรกร จังหวัดสุราษฎร์ธานีเป็นพื้นที่ที่เหมาะสมในการเลี้ยงแพะมีแหล่งอาหารที่หาได้ง่ายในท้องถิ่นและอยู่ใกล้เคียงกับแหล่งจำหน่ายคือจังหวัดกระบี่และจังหวัดภูเก็ต เป็นพื้นที่ที่มีการบริโภคเนื้อแพะมีความต้องการบริโภคสูง นอกจากนั้นมูลแพะสามารถนำไปใช้เป็นปุ๋ยภายในสวนของเกษตรกรเป็นอาชีพหลักของเกษตรกรเป็นการลดต้นทุนในการซื้อปุ๋ยนอกจากนี้ยังสามารถจำหน่ายเป็นรายได้อีกทางหนึ่ง

จุดอ่อน (Weaknesses) เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นผู้เลี้ยงที่ไม่มีประสบการณ์ในการเลี้ยงแพะ ขาดทักษะด้านการจัดการฟาร์มที่ดี เป็นเกษตรกรรายย่อย ทำให้ไม่มีอำนาจในการต่อรองกับพ่อค้า นอกจากนี้การบริโภคเนื้อแพะยังมีน้อย ทั้งนี้เนื่องจากค่านิยมของผู้บริโภค

โอกาส (Opportunities) ภาครัฐมีการส่งเสริมให้เกษตรกรเลี้ยงแพะมากขึ้น ความต้องการแพะมีชีวิตและเนื้อแพะจากที่มีมากขึ้น

อุปสรรค (Threats) ความเชื่อและค่านิยมในการบริโภคเนื้อแพะยังน้อยในปัจจุบัน ผู้บริโภคมีค่านิยมและความเชื่อที่ไม่บริโภคเนื้อแพะ โรคระบาดของโรคในแพะที่นำเข้ามาจากต่างจังหวัด สภาพแวดล้อมของภาคใต้ค่อนข้างชื้น จึงส่งผลต่อสุขภาพทำให้แพะป่วยได้ง่าย

5.2 ข้อเสนอแนะ

แนวทางในการเลี้ยงแพะที่ดี

งานวิจัยนี้ผู้วิจัยได้ทำการคัดเลือกฟาร์มแพะของเกษตรกรที่ได้ทำการสำรวจมาเพื่อเป็นแบบอย่างฟาร์มที่มีการจัดการฟาร์มที่ดี เพื่อเป็นแนวทางหรือตัวอย่างของฟาร์มแพะที่ดีในจังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยผู้วิจัยได้คำนึงถึงด้านการจัดการฟาร์มทุกด้านเช่นการจัดการอาหารสัตว์ภายในฟาร์ม การจัดการสุขลักษณะของฟาร์ม การจัดการด้านการผสมพันธุ์ ผู้วิจัยได้เลือกฟาร์มแพะจากทุกขนาดฟาร์มทั้งหมดสองฟาร์ม โดยฟาร์มที่มีการจัดการฟาร์มที่ดีหรือตัวอย่างของฟาร์มแพะที่ดี (Best Practice) คือฟาร์มของนายสุวิต ทองทิพย์ ตั้งอยู่ที่ 148/1 ม.2 ตำบลท่าทองอำเภอกาญจนดิษฐ์ฟาร์มของนายสุวิต ทองทิพย์ มีแพะประมาณ 100 ตัว เป็นแม่แพะประมาณ 80 แม่ พ่อพันธุ์ประจำฟาร์ม 3 ตัว มีการหมุนเวียนพ่อพันธุ์ทุกๆ ปี แพะในฟาร์มเป็นสายพันธุ์บอร์เล็อดสูง การจัดการด้านอาหารคุณสุวิต ให้อาหารแพะวันละสองครั้ง มื้อเช้าประมาณ 8 โมงเช้า จะให้จี้เค้ก (Decanter Cake) กากปาล์มน้ำมันเป็นอาหารแก่แพะโดยปริมาณการให้อาหารในช่วงเช้าคุณสุวิตจะดูตามความเหมาะสมโดยสังเกตจากปริมาณการกินของแพะในแต่ละวันก่อนหน้าและประมาณบ่ายสองโมงถึงสามโมงเย็นจะใช้กระถินสับเป็นอาหารแก่แพะ โดยหลังจากให้อาหารในช่วงเช้า จะออกตัดกระถินในบริเวณใกล้บ้านมีต้นกระถินขึ้นชุกชุม กระถินที่ได้จะผ่านกระบวนการสับก่อนนำไปใช้เป็นอาหารแพะ การให้อาหารทั้งสองอย่างกับแพะในฟาร์มเป็นการลดต้นทุนด้านอาหารสัตว์ โดยเฉพาะกระถินเป็นพืชอาหารที่มีคุณค่าทางโภชนาการสูง โดยเฉพาะโปรตีนนอกจากนี้จี้เค้ก (Decanter Cake) กากปาล์มน้ำมันก็เป็นแหล่งพลังงานแก่แพะทำให้แพะภายในฟาร์มมีความสมบูรณ์ ด้านการจัดการผสมพันธุ์แพะ จะใช้การผสมพันธุ์แบบคอกผสม คือจะนำแม่พันธุ์แพะที่พร้อมผสมขังไว้ในคอกที่เตรียมไว้เป็นคอกๆ โดยในแต่ละคอกจะมีแม่พันธุ์ประมาณ 10 ตัว เมื่อสังเกตว่าแม่พันธุ์พร้อมผสมก็จะนำพ่อพันธุ์เข้าผสม โดยจะขังพ่อพันธุ์ร่วมกับแม่พันธุ์ประมาณ 2 อาทิตย์ก็จะทำการแยกพ่อพันธุ์ออกหรือสังเกตอาการของแม่แพะหลังจากการผสมพันธุ์การผสมพันธุ์ลักษณะนี้จะทำให้ได้ลูกแพะที่อายุใกล้เคียงกันทำให้สามารถวางแผนการผสมพันธุ์ได้และ

สามารถคาดการณ์จำนวนลูกแพะที่จะมีในฟาร์มได้อย่างแม่นยำ ลูกแพะที่ได้จะถูกแยกออกจากแม่แพะประมาณ 1 เดือนหลังจากคลอด อัตราการคลอดของแม่แพะในฟาร์มอยู่ที่ 2 ให้ลูกปีละ 2 ครอกๆละ 2 – 3 ตัวการจัดการด้านสุขลักษณะของฟาร์ม คุณสุวิต ทำความสะอาดรางอาหารทุกตอนเช้า ทำการเก็บกวาดเศษอาหารที่เหลือออก การทำความสะอาดภายในคอกจะทำความสะอาดทุกอาทิตย์

ฟาร์มแพะของคุณสุวิตถือว่าสามารถนำเอาการจัดการฟาร์ม ไปใช้เป็นแบบอย่าง และเป็นแนวทางในการเลี้ยงแพะให้ประสบความสำเร็จและถือเป็นฟาร์มที่มีการจัดการที่ดี รวมทั้งการนำเอาพืชอาหารสัตว์ที่มีคุณค่าทางโภชนามาใช้และนอกจากนี้ยังใช้วัตถุดิบเหลือใช้ทางการเกษตรที่มีในท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์สูงสุดและเป็นการลดต้นทุนได้เป็นอย่างดี

ข้อเสนอแนะในเชิงนโยบาย

ควรมีการพัฒนาการเลี้ยงแพะให้เป็นระบบ โดยมีการวางแผนการผลิตแพะตั้งแต่สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภค ให้มีผลผลิตออกจำหน่ายตลอดทั้งปี กำหนดปริมาณการเลี้ยงที่เหมาะสม ภายใต้ศักยภาพของเกษตรกรแต่ละราย ควรมีการจัดทำบัญชีฟาร์ม อีกทั้งควรหาต้นทุนและผลตอบแทนทางการเงินเพื่อจะได้ทราบรายได้สุทธิ ที่ผู้เลี้ยงสามารถนำมาใช้จ่ายจากการเลี้ยงแพะ นอกจากนั้นควรส่งเสริมการวิจัยเกี่ยวกับการเลี้ยงแพะและการตลาดแพะ โดยแยกพิจารณาเป็นฟาร์มขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ มีการเปรียบเทียบการเลี้ยงในเชิงพาณิชย์และไม่เชิงพาณิชย์ เพื่อได้ข้อมูลที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดในพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ควรส่งเสริมการทำวิจัยแพะในมุมมองของทุกภาคส่วนตั้งแต่ต้นน้ำกลางน้ำและปลายน้ำในการรวบรวมข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับแพะ โดยในส่วนต้นน้ำควรทำการวิจัยด้านการเลี้ยงแพะให้มีคุณภาพในส่วนกลางน้ำควรทำการวิจัยเกี่ยวกับกระบวนการผลิตผลิตภัณฑ์จากแพะ การแปรรูปให้หลากหลายรูปแบบมากขึ้นในส่วนปลายน้ำควรทำการวิจัยวิธีการตลาดของแพะ รวมไปถึงเส้นทางและขั้นตอนต่างๆตั้งแต่ฟาร์มแพะสู่ตลาดในระดับต่างๆได้แก่ตลาดระดับท้องถิ่น ระดับจังหวัดระดับภูมิภาคและระดับต่างประเทศอีกทั้งควรทำการวิจัยพฤติกรรมผู้บริโภคเพื่อให้ทราบถึงความต้องการรูปแบบของผลิตภัณฑ์แพะศักยภาพและด้านราคาเพื่อนำไปปรับปรุงให้เหมาะสมตามตลาดต้องการ

ข้อเสนอแนะในเชิงปฏิบัติ

ควรศึกษาเชิงลึกถึงเกษตรกรที่เลี้ยงแพะเนื้อและประสบความสำเร็จ เพื่อถอดบทเรียนและนำไปใช้เป็นแนวทางให้แก่เกษตรกรรายอื่นๆต่อไป

การมีส่วนร่วมของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยน ความรู้และประสบการณ์ เพื่อให้เกิดการเลี้ยงแพะที่ยั่งยืนต่อไป

ควรส่งเสริมให้เกษตรกรผู้เลี้ยงแพะมีความรู้ในด้านการใช้แหล่งอาหารในท้องถิ่นที่มีความหลากหลายเพื่อนำมาใช้และการผลิตอาหารใช้เองภายในฟาร์ม

ข้อเสนอแนะในภาพรวมตั้งแต่ต้นน้ำจนถึงปลายน้ำ

ตั้งแต่กระบวนการเลี้ยงจนถึงการจำหน่ายแพะของเกษตรกรในจังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลที่ได้จากการวิจัยมาจัดทำเป็นข้อเสนอแนะ โดยเริ่มตั้งแต่ต้นน้ำคือ ส่วนของฟาร์ม โดยผู้วิจัยได้แบ่งข้อเสนอเป็นข้อเสนอตามขนาดฟาร์ม

บรรณานุกรม

- กรมปศุสัตว์. (2549) . ข้อมูลเศรษฐกิจกิจการปศุสัตว์ ประจำปี 2549. สำนักพัฒนาการปศุสัตว์และ
ถ่ายทอดเทคโนโลยีกรมปศุสัตว์. กรุงเทพฯ.
- กรมปศุสัตว์. (2556) . ข้อมูลเศรษฐกิจกิจการปศุสัตว์ ประจำปี 2556. สำนักพัฒนาการปศุสัตว์และ
ถ่ายทอดเทคโนโลยีกรมปศุสัตว์.
- จันทนาบุญศิริ และวณิศาศิลปประสาทเอก. (2548). การศึกษาสภาพการเลี้ยงและวิธีการตลาดแพะเนื้อ
ในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์. สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดประจวบคีรีขันธ์.
- เฉลิมศักดิ์ รัตนะ. (2556). การศึกษาความสำเร็จของการเลี้ยงแพะผสมผสานกับพืชเศรษฐกิจใน
พื้นที่ภาคใต้. รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์. ศูนย์วิจัยและถ่ายทอดเทคโนโลยีนครศรีธรรมราช
จังหวัดนครศรีธรรมราช.
- ชุตตา แก้วละเอียด. (2558). การพัฒนาการตลาดแพะเพื่อเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจของเกษตรกรผู้เลี้ยง
แพะในจังหวัดสงขลา. มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา.
- ชนจิตร์ สุนทรระกูล และ สุพร คงเกตุ. (2551). ปัจจัยของระบบการเลี้ยงแพะที่มีผลกระทบต่อกร
จำหน่ายรายงานผลการดำเนินงาน ประจำปี 2550. ศูนย์วิจัยและถ่ายทอดเทคโนโลยี
นครศรีธรรมราช.
- นพรัตน์ ศักดิ์พันธ์. (2548). ปัญหาและอุปสรรคในการเลี้ยงแพะเนื้อเชิงพาณิชย์ในจังหวัดปัตตานี
กรณีศึกษา โครงการหนึ่ง ฟาร์มหนึ่งตำบล จังหวัดปัตตานี. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจ
ศาสตร มหาบัณฑิต สาขาวิชาธุรกิจเกษตร. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. สืบค้นจาก
<http://www.economics.psu.ac.th/MAB/research/detailAbstract.asp?ID=135>
- บดี คำสีเขียว. (2556). รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์สภาพการผลิตและการตลาดแพะในจังหวัดสุ
ราษฎร์ธานี. สาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการเกษตร มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- สมเกียรติ สายธนู. (2528). การเลี้ยงแพะ. ภาควิชาสัตวศาสตร์ คณะทรัพยากรธรรมชาติ
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- สมคิด ทักษิณาวิสูทธิ์. (2546). หลักการตลาดสินค้าเกษตรเบื้องต้น . คณะเศรษฐศาสตร์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. กรุงเทพฯ.
- เสกสรร สุธรรมานนท์. (2556). การศึกษาระบบการจัดการ ไซ่อุปทานของอุตสาหกรรมแพะใน
จังหวัดสตูล. คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- สุรชน ต่างวิวัฒน์ .(2546) . การเลี้ยงแพะ. ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย

- สำนักงานปลุสศตวรรษราชธานี. (2558). ข้อมูลการเลี้ยงสัตว์ การเลี้ยงแพะ แกะ. สืบค้นจาก http://pvlourt.dld.go.th/index.php?option=com_content&view=article&id=anima12558&catid=116&Itemid=486&lang=en. มิถุนายน 2558.
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. (2553). ศักยภาพการผลิตและการตลาดแพะเนื้อ ในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ปี 2552. จัดทำโดยสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร เขต 9. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. กรุงเทพฯ.
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. (2557). เอกสารวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร เรื่องการศึกษาการตลาดแพะเนื้อ. สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. กรุงเทพฯ.
- Yamane T. 1973. Statistic: An Introductory Analysis. 3 rd Ed. New York: Harper and Row.

ภาคผนวก

ตัวอย่างแบบสอบถามที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

แบบสอบถาม

การศึกษารูปแบบการเลี้ยงการจัดการฟาร์มแพะเนื้อ วิธีการตลาดแพะเนื้อกรณีศึกษา

จังหวัดสุราษฎร์ธานี

เลขที่แบบสอบถาม.....

วันที่สัมภาษณ์.....

แบบสำรวจนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจการเลี้ยงแพะและการตลาดแพะของจังหวัดสุราษฎร์ธานีและใช้ข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์สภาพการผลิตและการตลาดแพะในจังหวัดสุราษฎร์ธานีชื่อ-สกุลของเจ้าของฟาร์ม

.....

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์

.....

บ้านเลขที่.....หมู่ที่.....ตำบล.....อำเภอ.....จังหวัด

หมายเลขโทรศัพท์.....

Emil.....

(Facebook, Line).....

ที่ตั้งของฟาร์ม

.....

แบบสอบถามนี้ประกอบด้วย 5 ส่วนดังต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

ส่วนที่ 2 สภาพการเลี้ยงการผลิตแพะ

ส่วนที่ 3 การตลาดและการจัดจำหน่าย

ส่วนที่ 4 ปัญหาอุปสรรคในการเลี้ยงแพะ

ส่วนที่ 5 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปด้าน

1. อายุ.....ปี
2. เพศ () 1. ชาย () 2. หญิง
3. ระดับการศึกษา
 - () 1. ประถมศึกษา () 2. มัธยมศึกษาตอนต้น () 3. มัธยมศึกษาตอนปลาย/
 - () 4. ปวส./อนุปริญญา () 5. ปริญญาตรี () 6. ปริญญาโท () 7. อื่นๆ (ระบุ)
4. ศาสนา
 - () 1. พุทธ () 2. อิสลาม () 3. คริสต์ () 4. อื่นๆ (ระบุ).....
5. จำนวนสมาชิกในครอบครัว.....คนสามารถช่วยงานได้.....คน
6. อาชีพหลัก (ตอบเพียงข้อข้อเดียว)
 - () 1. ทำสวนยางพารา () 2. ค้าขาย () 3. ทำฟาร์มเลี้ยงแพะ () 4. รับราชการ
 - () 5. พนักงานบริษัทหรือเอกชน () 6. อื่นๆ (ระบุ).....
7. อาชีพรอง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
 - () 1. ทำสวนยางพารา () 2. ค้าขาย () 3. ทำฟาร์มเลี้ยงแพะ () 4. รับราชการ
 - () 5. พนักงานบริษัทหรือเอกชน () 6. อื่นๆ (ระบุ).....

ตอนที่ 2 การจัดการการเลี้ยงแพะ

1. ปีที่เริ่มดำเนินการเลี้ยงแพะคือ.....
2. ประสบการณ์ในการเลี้ยงแพะทั้งหมด.....ปี (จำนวนรุ่น).....
3. วัตถุประสงค์ในการเลี้ยงแพะ(เรียงลำดับความสำคัญ)
 - () 1. เพื่อจำหน่าย () 2. เพื่อบริโภคในครัวเรือน
 - () 3. เพื่อประกอบพิธีกรรมทางศาสนา () 4. เพื่อต้องการมูลแพะเป็นปุ๋ย
 - () 5. อื่นๆระบุ.....
4. ประเภทของแพะที่ท่านเลี้ยง
 - () 1. แพะเนื้อ () 2. แพะนม () 3. ทั้งสอง

5. ฟาร์มของท่านผลิตแพะประเภทใดเป็นส่วนใหญ่
- () 1. เลี้ยงเพื่อผลิตลูกแพะ () 2. เลี้ยงแพะขุน
 () 3. จำหน่ายพ่อแม่พันธุ์ () 4. ผสมผสานควบคู่กันไป
 () 5. อื่นๆ
6. การถือครองที่ดินเพื่อการเลี้ยงแพะ
- () 1. ของตนเองจำนวน (ระบุ)..... (ไร่)
 () 2. เช่าจำนวน (ระบุ)..... (ไร่)
 อัตราค่าเช่า.....บาทต่อ (เดือน/ปี)
7. ขนาดของฟาร์ม (ปัจจุบันมีแพะจำนวน).....ตัว
8. สายพันธุ์ที่ท่านเลี้ยง
- () 1. พื้นเมือง () 2. แองโกล-บลูเนียน () 3. บอร์
 () 4. ลูกผสมสายพันธุ์..... () 5. อื่นๆ.....
9. ท่านใช้วิธีการผสมพันธุ์แบบใด
- () 1. ผสมเทียม () 2. ใช้พ่อพันธุ์คุมฝูง () 3. ทั้งสองแบบ
10. ท่านมีพ่อพันธุ์.....ตัว
 สายพันธุ์ใดบ้าง.....
11. ท่านมีแม่พันธุ์.....ตัว
 สายพันธุ์ใดบ้าง.....
12. รูปแบบการเลี้ยงแพะของท่าน
- () 1. เลี้ยงแบบผูกล่าม
 () 2. เลี้ยงแบบปล่อย
 () 3. การเลี้ยงแบบผสมผสานกับการปลูกพืชอาหาร
 () 4. เลี้ยงแบบขังคอก
 () 5. อื่นๆ
 (ระบุ).....
13. มีโรงเรือน จำนวน.....หลังสามารถบรรจุแพะได้.....ตัว
14. ทุนในการสร้างโรงเรือนประมาณ.....บาท

15. ลักษณะของโรงเรือนเป็นแบบใด

- () 1. เป็นโรงเรือนยกระดับสูงจากพื้นดินอากาศถ่ายเทได้สะดวก
 () 2. เป็นโรงเรือนวางบนพื้นดินมีผนังกัน อากาศท่านเทได้สะดวก
 () 3. เป็นโรงเรือนบนพื้นดินมีรั้วกันกันแยะกระโดด
 () 4. ไม่มีโรงเรือน/คอก
 () 5. อื่นๆ.....

16. ลักษณะการจัดแบ่งพื้นที่ในคอกเลี้ยงแพะ

- () 1. โรงเรือนแบบแยกเป็นคอกย่อยตามอายุและเพศ
 () 2. โรงเรือนแบบไม่แบ่งเป็นคอกย่อย
 () 3. อื่นๆ.....

17. การจัดการเลี้ยงดูลูกแพะ

- () 1. หลังจากลูกแพะกินนมน้ำเหลืองแล้ว ให้ลูกแพะอยู่กับแม่น้อยที่สุดเพื่อให้แม่ผสมพันธุ์ใหม่
 () 2. ปลดปล่อยให้ลูกอยู่กับแม่จนอายุ 2 เดือน จึงแยกลูก
 () 3. ปลดปล่อยให้ลูกอยู่กับแม่จนอายุ 3 เดือนจึงแยกลูก
 () 4. ให้ลูกแพะอยู่กับแม่แพะไปเรื่อยๆจนกว่าแม่แพะจะท้องใหม่
 () 5. อื่น.....

18. ท่านมีโปรแกรมในการทำวัคซีนหรือไม่

- () 1. มี () 2. ไม่มี
 ได้แก่.....

19. การใช้ยาปฏิชีวนะ

- () 1. มี () 2. ไม่มี ได้แก่.....

20. ท่านมีการนำเอาสมุนไพรในท้องถิ่นมาใช้เป็นอาหารแพะหรือไม่

- () 1. มี () 2. ไม่มี ได้แก่.....

21. ท่านให้อาหารประเภทใดเป็นอาหารหลักของแพะ

- () 1. อาหารหยาบ () 2. อาหารข้น () 3. อาหารแร่ธาตุ
 () 4. อื่นๆ.....

22. แหล่งอาหารหยาบของท่านมาจากที่ใด
- () 1. มีแปลงหญ้าของตัวเอง
- () 2. ใช้ผลผลิตจากการปลูกพืชสวนพืชไร่ เช่น ใบปล้ำม, ใบยาง, ต้นข้าวโพด เป็นต้น
- () 3. ใช้พืชอาหารสัตว์ที่พอหาได้ในท้องถิ่นเช่น กระจง, ต้นไม้ใบหญ้าตามริมถนน เป็นต้น
- () 4. อื่น.....
23. ท่านมีหญ้าหรือแหล่งอาหารหยาบพอสำหรับการเลี้ยงแพะหรือไม่
- () 1. ดี (เพียงพอตลอดปี) () 2. ปานกลาง (มีใช้แต่ต้องใช้อย่างประหยัด)
- () 3. ไม่ดี (ไม่เพียงพอ) () 4. อื่นๆ.....
24. ท่านให้แพะกินอาหารหยาบต่อวันมีปริมาณเท่าใด
- () 1. ให้กินเต็มที่
- () 2. ให้กินบ้างวัน
- () 3. ให้กินทุกวันแต่จำกัดปริมาณ
- () 4. อื่นๆ.....
25. ท่านมีการทำอาหารหมักใช้ในฟาร์มหรือไม่
- () 1. มี () 2. ไม่มี เช่นอะไรบ้าง.....
26. ท่านมีการผสมอาหารข้นใช้เองที่ฟาร์มหรือไม่
- () 1. มี () 2. ไม่มี เช่นอะไรบ้าง.....
27. ท่านมีการใช้วัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรมาเป็นอาหารสัตว์หรือไม่
- () 1. ใช่ () 2. ไม่ใช่ เช่นอะไรบ้าง.....
28. ท่านใช้อาหารข้นเลี้ยงแพะในปริมาณเท่าไร
- () 1. วันละ 0.5 กิโลกรัมต่อตัว ในช่วงที่จำเป็น () 2. ให้กินเต็มที่ตลอดเวลา
- () 2. ให้กินบ่อยๆ () 3. ให้กินนานๆครั้ง
- () 4. ไม่ให้กิน
29. อาหารข้นที่ท่านใช้เลี้ยงแพะมีระดับโปรตีนเท่าใด
- () 1. 16-18% สำหรับแม่แพะ และ 18-20% สำหรับลูกแพะ
- () 2. 16-18% สำหรับแพะทุกขนาด
- () 3. 18-20% สำหรับแพะทุกขนาด
- () 4. ไม่ทราบปริมาณโปรตีน
- () 5. อื่นๆ

30. ท่านใช้น้ำจากแหล่งใดเลี้ยงแพะ
- () 1. น้ำประปา () 2. น้ำฝน () 3. น้ำบาดาล
- () 4. สระ/บ่อ () 5. อื่นๆ
31. แหล่งน้ำเพียงพอต่อกทั้งปีหรือไม่
- () 1. เพียงพอ () 2. ไม่เพียงพอ
32. ท่านมีการรวมกลุ่มเกษตรกรหรือไม่
- () 1. มี () 2. ไม่มี
- คือกลุ่ม.....

ตอนที่ 3 การตลาดและการจัดจำหน่าย

33. การขายแพะของท่าน
- () 1. ขายภายในจังหวัด ระบุ.....
- () 2. ขายภายนอกจังหวัด ระบุ.....
- () 3. อื่นๆ.....
34. ผู้ที่กำหนดราคาแพะ
- () 1. เกษตรกร () 2. ผู้ซื้อ/ผู้ขายตกลงราคาร่วมกัน
- () 3. พ่อค้า/ผู้ซื้อ () 4. อื่นๆระบุ.....
35. วิธีจำหน่ายแพะ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
- () 1. ขายเป็นตัว () 2. เหมากฝูง
- () 3. ชั่งน้ำหนัก () 4. อื่นๆระบุ.....
- โดยแพะที่ขายเป็น () พ่อแม่พันธุ์ () แพะขุน () ลูกแพะ
36. ลักษณะการจำหน่ายแพะ
- () 1. จำหน่ายกับลูกค้าโดยตรง () 2. จำหน่ายพ่อค้าคนกลาง
- () 3. จำหน่ายโดยตรงหรือคนกลาง

37. ราคาแพะที่จำหน่ายต่อกิโลกรัม (กรณีจำหน่ายโดยชั่งน้ำหนัก).....บาทต่อกิโลกรัม
38. ราคาเนื้อแพะขึ้นลงตามฤดูกาลใช่หรือไม่
 () 1. ใช่ () 2. ไม่ใช่
39. ช่วงใดราคาของเนื้อแพะมีราคาสูง.....
 และเดือนใดราคาของเนื้อแพะมีราคาต่ำ.....

ตอนที่ 4 ปัญหาอุปสรรคในการเลี้ยงแพะ

40. ท่านมีปัญหาในด้านการเลี้ยงการจัดการแพะหรือไม่
 () 1. ไม่มี () 2. มี
 โปรดระบุ.....
41. ท่านมีปัญหาในเรื่องของพันธุ์แพะหรือไม่
 () 1. ไม่มี () 2. มี
 โปรดระบุ.....
42. ท่านมีปัญหาในเรื่องของคุณภาพอาหารของแพะหรือไม่
 () 1. ไม่มี () 2. มี
 โปรดระบุ.....
43. ท่านมีปัญหาในเรื่องของราคาแพะหรือไม่
 () 1. ไม่มี () 2. มี
 โปรดระบุ.....
44. ท่านมีปัญหาในเรื่องของเงินลงทุนในการเลี้ยงแพะหรือไม่
 () 1. ไม่มี () 2. มี

- โปรดระบุ.....
45. ท่านมีปัญหาในเรื่องของคุณภาพวัคซีนและเวชภัณฑ์หรือไม่
- () 1. ไม่มี () 2. มี
- โปรดระบุ
46. ท่านมีปัญหาในเรื่องของโรงเรียนและอุปกรณ์การเลี้ยงแพะหรือไม่
- () 1. ไม่มี () 2. มีโปรดระบุ.....
47. ท่านมีปัญหาในเรื่องของการสุขภาพและการป้องกันโรคหรือไม่
- () 1. ไม่มี () 2. มี
- โปรดระบุ.....
48. ท่านมีปัญหาในเรื่องของแรงงานสำหรับงานฟาร์มหรือไม่
- () 1. ไม่มี () 2. มี
- โปรดระบุ.....
49. ท่านมีปัญหาเกี่ยวกับระยะเวลาในการจำหน่ายแพะหรือไม่
- () 1. ไม่มี () 2. มี
- โปรดระบุ.....
50. ท่านมีปัญหาในเรื่องของกลิ่นมูลแพะไปรบกวนชุมชนที่อยู่ใกล้ฟาร์มหรือไม่
- () 1. ไม่มี () 2. มี
- โปรดระบุ.....
51. ท่านมีปัญหาในเรื่องของช่องทางในการจำหน่ายแพะหรือไม่
- () 1. ไม่มี () 2. มี
- โปรดระบุ.....

52. ปัญหาและอุปสรรคอื่นๆ (โปรดระบุ)

.....

.....

ตอนที่ 5 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

25. ข้อเสนอแนะต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในระดับจังหวัดและระดับอำเภอ

.....
.....

26. ข้อเสนอแนะอื่นๆ

.....
.....
.....

😊😊😊ขอบคุณที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามครับผม

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ สกุล นาย.สุธา โอมณี
 รหัสประจำตัวนักศึกษา 5740320105
 วุฒิการศึกษา

วุฒิ	ชื่อสถาบัน	ปีที่สำเร็จการศึกษา
บริหารธุรกิจบัณฑิต (ธุรกิจการเกษตร)	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์	2553

ทุนการศึกษา (ที่ได้รับในระหว่างการศึกษา)

ทุนสนับสนุนค่าธรรมเนียมการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาที่เน้นการศึกษาวิจัย ประจำปีการศึกษา 2558 จากมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตสุราษฎร์ธานี และทุนอุดหนุนการวิจัยเพื่อวิทยานิพนธ์ ประจำปีงบประมาณ 2559 จากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์